Friðþjofssaga

Förord till den elektroniska utgåvan

This work by Esaias Tegnér translated to Icelandic by **Matthías Jochumsson** (1835-1920), has been digitized in August 2007 from Oxford University by Google Books and adapted to Project Runeberg i June 2014 by Ralph E.

FRIÐþJÓFSSAGA,

ESAÍAS TEGNÉR.

KOEEÆKIE QVHNFÁHAE OQ TOPJIFRIÐþJOFSSAGA,

NORRÆN SÖGULJÓÐ í 24 KVÆDUM,

EPXIB

ESAÍAS TEGNÉR.

MATTHÍAS JOCHUMSSON *

HEPUB ÍSLENZKAÐ OG GEFIÐ ÚT.

REYKJAVÍK.

PRBMTUB í PBENTSMIÐJU ÍSLANDS. B1KAB þÓBÐABSOW. 1866.SKÁLDINU

STEINGRÍMI BJARNASYNI THORSTEINSON

ER f>ÝÐING fcESSI í VINÁTTU OG VTRÐINGARSKYNI

TILEINKUÐ AF

ÚTGEFARANUM.MYNDIRNAR:

DBEGNAB AF SIGURÐI GüDMüNDSSYNI, GRAFNAR AF ÁRNA GÍSLASYNI.VII

Ávarp

til lesendanna og formáli fyrir Friðþjófssögu.

Flestum íslendingum er kunn sagan af Friðþjófi iQum frækna, ‡>ví hún hefir jafnan þótt vera eiohver in fallegasta af inum eldri fornsögum vorum, en sva kalla eg þær sögur, sem segja frá tímanjim fyrir bygg-ingu íslands. Þæf sogur eru reyndar ílest allar skemmli-legar og þó eitthvað keimlíkar, sem er mjög eðlilegt fytit því, að þœr sagnir, sem öld eptir öld halda sögu-búningi og söguheild, án þess þær sjeu skrásettaiy hljóta að vera einkennilegar, mefgjaðar og stórkostleg-ar, en verða þó jafnframt svipaðar hver annarri, sakir þess þœr segja allar frá líkti aldarfari og myndast og varðveitast af einni þjóð með einum þjóðernisblæ, og verður þeim likt varið og alþýðutrú og alþý&udögnum yflr hofuð. Þó er talsverður munur á þegsum sogum ogsðgnunum, því auk þess, að þessar sögur eru stærri og efnismeiri, eru þær nær sogulegum salnni eða sönuuni sðgum, endaþótt varla verði äägt, hve mjög þær eru aukn-ar ýkjura og öfgum; svo befir og skrásetjari þeirra mjog lagaðbúningþeirraeðaform, og þá líka orðið að auka efni& nrøir eða minna. Þó hefir aðalsagan alls eigi orðið til allt i eiou; sýna það auk annars kvæðabrotiri, sem einnig eru víöä í þeim sagnaflokki, og sem vanalega eru forneskju-legri enn textinn, og einkum allur sá sagnablær, sem á sögunni er, in lausu smáatvik, innskót og efyður, semVIII

eigi heima hjå munnmælasögunum og æfiolega einkenna alþýðuskáldskap og alþýðumeðferð. Nokkuð öðruvísi er varið flestum inum yngri fomsögum. Þar ber minna å alþýðumeðferðinní, því þar hafa einstakir snilldarmenn meira að unnið að safna til, eða þá að smíöa af nýju, hreinsa og draga saman til heildar. Þá fram kemur fullmynduð saga, sögu-listasmíði, eins og t. a. m. Njála, Egilssaga, Víglundarsaga, Bragðamágusarsaga, o. fl. Þess * vegna verða menn að gæta þess um inar eldri fora-sögur og 8umar inar nýrri, að þær eru engin lista-verk eða fullmyndaðar sögur, hversu skemmtilegar sem þær kuDDu að vera, og hvort sem þær eru skoðaðar sem sannar sögur, skáldsögur, skröksögur, goðasðgur eða landvættasögur, og vilji þessara tíma skáld taka efni þeirra til meðferðar, má hann fara með efníð eins og hann vill, ef hann heör vit á og kunnáttu til aö varð-veita og hefja til ljósari og hreinni fegurðar in lista-fræðislegu sannindi fornsögunnar (bæði in almennu og þjóðernislegu) eptir menntunar krðfum síns tíma, og velur sjer eðlilegt og fagurt form. Sama má segja um allar vorar fornsögur, jafnvel Landnámu, Njáiu og aðr-ar helztu sögur vorar, að þær geyma efni í ótöluleg Dýrri listaverk, handa þeim, sem gefin er gáfá til að efla menntan vorra tíma, eigi með því að sýna fornðldina álengdar, því það gjöra einmitt sögurnar sjálfar, heldur með því að draga fornöldina niður til vorra daga, með því að samþýða hennar anda vorra tíma anda. Mis-munurinn á meðferð innar sönnu fullkoranu sögu og eldri sagnanna cr í raunÍDDi engi nema sá, að það er vandfaraara með efnið, þar sem menn trúa, að at-burðirnir hafi orðið í þeirri röð, sem sagan segir frá,IX

og er þar sagan i vigsum skilningi heilög1. Nú kunnu menn hjer á landi að svara þessu og fcegja, að þetta sje hugarburður einn, því að, úr því fornöldin sje horfin, náist hún eigi aptur, og vorra tíma memi muni vartø þekkja fornöldina betur eða geta lýst henni betur enn fornmenn sjálfir gjðröu, enda sje litil líkindi'tffl, að menn taki nokkurn tíma fram þeirra listaverkum. Þetta er misskilningur. Vjer verðum að kannast við og skilja, aö heimurioB hefir tekið miklum stakkaskiptura eins i tiiliti til skáldskapar og sögu, sem í öðrum greinum. Það stoðar eig{ að lofa eða lasta í blindni, eða låta vanann hugsa og álykta án fijálsar skynsemi; það stoð-ar eigi að stara gegn um töfira-skuggsjá ýktra fornsagna á löngu horfnar aldir, og segjast evo eigi éjá þar ann-að ena eintóma óbætanlega fegurð og frægð; það má eigi lofa inar yngri aldi* svo, að menn lasti inar eldri, því fornöldin er yngri og óreyndari öld enn vor öld, og maonkynið eldist ávallt og þroskast, en yngist eigi nje hrörnar, nema i óskynsamlegri ímyndan manna, og fornmenn, er vjer svo köllum, voru yngri og ófull-komnari menn í mörgum greinum, enn vjer erum, og báru fleiri æskunnar einkenni, og fyrir því eigum vjer að meta þá og verk þeirra að verðleikum og virða þá með skynsemd, eins og eldri mönnum og reyndari samir. Forn skáld, hvað ágæt sem voru, og hvort þau heldur vortí grísk, og hjelu Hómer eða Sofókles, latnesk, og hjetu Virgiliu8 eða Hórazius, íslenzk, og hjetu Egill

1) Sem dæmi upp á ranga mefcfarfc á soguimi get eg eigi varizt ab benda á harmsogaleík Öhleoslægars: „Kjartan og Gudrun*, þar gem hann Bviptir Laxdæta óllum eogurjetti, auk þess, sem leikurhm er, a<b mjer flonst, næsta bágur í flœta Gfcro tilliti.X

eða Sturla, -r- ortu feigi og gätu eigi ort iil jafns við faöf-uðskáld vorra tíraa, nemfr að vissú leiti. Standi skáld-skaput iúna nýrri skáldfe í riokkrá á baki inna fomu3 þá mún heltta orsök þcas ver^ sú, að meon hafia eins og heülast af fotnöldinni^ btradið sig ósjálfeátt við hana, og það orðið tÍ2(karað mena stæltu og margstæltu fiorn-skáldin langt íram úr öllu skynsamlegu hófi. Þetta hefir staðið m&rgum iúna yngri fyrir andlegum þrif-um, margvíslega skekkt4»g truftað þjóðerhieanda manaa, og stundum hleypt kyrking í hugsmíðaafl þeirra, og buudtð þá Tið eintómt formið, 6vo að þéir hafa orðið eintómar eþtirhermur longu Iiðirma alda í margvís-legri, óþjóðlegri andlausri stefou1, í stað þess að þeir hefðu átt að semja og getað samið eitthvað nýtt og þjóðlegt til eðlilegra framfara sinni öld og sinni þjóð. Með þessu vil eg þó alls eigi niðra fornskáldunum eða listaverkuni fornmanna; þaú voru ágœt á sinni öld hjá sinni þjóð; þau eru ágæt á öllura oldum út af fyrir sig; þau voru ágæt, ómetandi og nauðsynleg til að kveikja .aptur raannvit og menntir, til að vekja aptur andans frjálsu, lifandi öfl, sem svo lengi höfðu legið í köldum dvala um miðaldirnar, til að rainna menix á að leysa tunguhapt þjóðmálanna, til að kenna meðferð skáld-skapar og eigi sfzt fagurt form, sem, ef til vill, má enn lengi hafti til fyirirmyndar. Öhætt er og að segja, að flestar inar heillaríku, andlegu framfarir síðari tíma eigi menn, næst forsj'óninni, að þakka inum fornu bók-

1) Yiljf monii sjá þetta af inu einstaka, þ. e., af dæmum, verfca þeir sjálflr a<b bora saman foroar og nýrri

bókmenutir og dæmaþar eptir, en þeir, sem elgi fallast á þatta álit mitt, munu eigi trúa betcr, þótt eg nefni eiuhverja rithofanda.XI

meuQtum, einkum vísindunum fornu, sem hvervetna eru undirstöður inna nýrri fullkomnari viainda. Þetta bafa roeim líka juadið og viöurkenut, svo lof og vegeemd fornaldarinnar, einkum Grikkja og Rómverja, hefir hvervetna bergmélað, eins og gullaldir þeirra, meantir og målfajri væru guðdóralegar, eilífar fynrroyndir, og geng-ur þessi undran og aðdáan í ýmsu tiiüti hjá mörgum langt ur bófi, því auk þcss, aem eg áður miantist ä skåtøskapinn, er það sannarlega íhugunarmál, hvort þol-anda aje, eða bvort það eigi muni vera barnaskapur, að minnsta kosti hjer á Norðurlöndum, að låta ia suð-reaau; dauðu forsmál halda fyrirrúmi langt fram yfir in nýju, lifandi aðaltunguraál þessara miklu tíma, sem vjar lifum á, og jafnvel fram yflr pjóðmál sjálfra vor, Ea látum skörunga aldar vorrar taka við þessari spurn-ingu; hjer er eigi tími eða hentugleiki til að svara henni, eoda skortir mig margt til þess, svo vel sje, því það er vandamál, sem eigi má flana að, en sjá þykist eg, hvaö stefna tfmaas vill í þessu. Aðhinu vil jeg spyrja: Hvernig gátu fornskáld staðið í öllu jafnfætis inum nýrri þjóðskáldum? Leiðir eigi þroski og framfarir aodaøs af þroska og framförum heimsins yílr liöfuð? Vjer vitum þó, að síðan í fornöld erþessi heimur vor orðinn »ði-mun fullkomnari enn hami var þá, því in miklu sanniadi, sem menn hafa upp götvað fyrir reyoslu og vísindi, með elju og erflði, hafa fleygt honum áfram; rúmið, t a. m,, sem löngum hefir tak-markað og fjötrum bundið, eigi einungis íætur manna og hendur, hetdur og hugi og hugsauir, með viöáttu, þrengslum, vindi og sjó, því er nú nálega rutt úr vegi með gufumagni, rafurmagni og öðrum höfuðskepnum,XII

er engi maður áður þekkti, heldur einungis, þegar bezt ljet, spáði um með töfra og kynjasögum. Skyldu eigi slík stórmerki smámsaman lypta aoda mannsios á seðra stig? Og þótt roinna beri, ef til vill, á framför-unum i ríki siöferðisins, þótt in guðlegu rðk, sera ráða lögam lífs og anda (náttiirulögin eru fundin), sjeu enn og ávallt yerði fyrir ofan greindarkrapt vorn, þá hafa menn þó síðan á fyrri oldum kannað margt eitt djúp f mannlegu hjarta og mannlegri sálu, sem áður var ókunnugt eða þá í þoku. Meno segjamá skemóti þessu, að hugsmfðaafl skáldanna sje eigi bnndiö við meiri eða minni þekkingu og reynzlu, og því haÖ forn-8káld getað ort eins ágætlega fyrir það. Það er og víst, að menn getaveríð eins og Shakspeare óstúderað-ir, og verið ín bezta höfuftskáld, en eigi án hins, að bafa í sjer kjarna almennrar menntunar og þekkingar sinna tíma; það bafði ið mikia Bretaskáld, og það hafa flest þjóðskáld haft til að bera. En um þetta å eigi að þræta, með því að atburðirnir sjálfir skera úr. Eða hefur nokkur maður í fornöld lýst mannlegri &&1 á við Shakspeare? Hvaða fomskáld bjá Grikkjum eða Róm-verjum snertir hjarta þessara tíma manna betur enn Schiller? eða fræðir og skemmtir á við Walter Scott ? Hvað er Iíórazius sem skáld í samanburði við Esaias Tegnér? — maður, sem í strongum skilningi vaf lítið eöa ekki skáld, heldar orðhagur, lipur og lærður hirðmaö-ur, leikinn í aö segja smellin or5 og lána frá Grikkj-um? Það er að sönnu eðlilegt, að margir hafl fest ást við mörg in fornu ljóðmæli, af því þeir lásu þau í æsku, meðan tilfinningin var næmust, og menn þekktu eigi annaö betra, en heyrðu þetta sílofað og vegsam-XIII

að. Nei vjer megum vera sannfærðir um, að forsjón-in hefði fyrir löngu batt að »uppvekja þjóöunum spá-raenn«, ef inír gömlu væru óbætanlegir og ættu jafn-vel við alia tíma. En því er dú öðruvísi variö. Ið forna & einungis að vera efni og undirstaða ins nýja. Paö er satt, að þegar lýsa skal hreystinni, stórkoatleg-um skapsmunum, öllu römmu og forneskjulegu, þá stendur allt -slikl með stóru letri og sambpftnu orðfæri hjá fornskáidunúm, og því er gott og stundum ómiss-andí aö iesa rit þeirra, helzt á frummálinu, því þótt efnið sje margtekið upp í in nýrri mál, finnst inn upp-runalegi andi sjaldan nema á frummálinu. Vilji menn þar á móti þekkja sfna tíma, og lifa fyrir þá, eða vilji menn skyggnast inn í hugskot manna og heilla þjóða, og rekja þar sundur inn smágjörva vef tilßnningarinn-ar, vilji menn læra að átta sig t inu dimma völundar-húsi ástríðanna, eða þýða ið mikla furðuverk drottins, mannlega sálu, eða lýsa inni óumræðilegu dýrð nátt-úrunnar, eöa spá um framfarir ókominna alda, þahljóta menn að lesa in nýrri skild, þótt aldrei værí nema Shakspeare einsamlan1, enda þótt sumt í meistaraverk-um hans sje einnig tekið að verða nokkuð fornt viQ vora tima. Hvernig er þá fornmanna skáldskapur rjett raeð farinn? Um inn suðræna vil eg eigi tala íleira, en viðvíkjandi inum norræna, þá er það auðvitað, að vjer eigum jafnan að geyma hann í heiðri, þekkjahann, læra að meta rjett, og um fram allt að nota hann rjett.

1) T. a. m., Romeo og Jaliet, Othello, Mackbeth, Lear, Hamlet, Jónsmessanóttina og Storminn. í þessam ritum erti oll in stórkostlegustu atrifci banulífsios sfná og saman Bett me<b feykilegrl snilld, 6peki og íþrott.XIV

En hvernig á þá að nota hann, svo rjett sje ? Hann á, hvort heldur hann er í sögum eða kvæðum, að verða að nýrri lifandi lind til frjóvgunar og fjörgunar vor-um öldum. Inar fornu ágætu sögur vorar (því éian-* ig sönuii sögtírnar lúta hjer að) hafa lengi verið. þjóð-skemmtan þessa laods, og hafa, eins og voa er, inn-røtt .mönnüm undran og eptirsjón á fornöldinni, eoþví miður hefir þar við lent hjáöllum þorra mamia; mtnn hafá setið róandi, eptir sem áður, og horft aptur fyrir sig á liðiQD tíma, án þess að dæmi inna ágætu for-feðra hafi getað »eggjaðþálögeggjan« til fjörs ogfram-kvœmda. Nei, þeir hafa einungis, þegar bezt ljet, far-ið að kveða rímur og tuggið upp ið magra sannmæli: »Nú er öldin önnur«. Ábrif ínna forau bókmennta hefir þannig orðið mjög lítið hjá alþýðunni hjer á landi, því það, sem farið er að glæða raenntan og fegurðar-tilfinning hennar á þessari öld, er eigi allt af þeim toga spunnið, og stefair eigi allt í rjetta átt1. Af hverju hefir þá ávöxtur inna fögru, þjóðlegu fornfræða orðiö 8YO rýr bjá oss? Orsakirnar eru margár og liggja djúpt, en io listafræðislega er sú, að oss vantar miöliöinn; það vantar þá menntan, ßem samþýðir fornöld og nú-öld, sem þýðir svo iö forna, að það geti orðið lífs-kveikja í inu nýja. Ef vjer eígum að verða mennl-

1) J>6 megom vjer eigi gleyma því, a& vifapisQ þjófttuQgii vorr-ar, og fiamfarir og glæfciog bókmeonta vorra sföan á fyrri öld, Qekk og heflr feogib lífsefuí sitt frá fornöldinni, enda þótt hvatirnar lægu í anda tímans og fcæmn vftar afc. Sá matar, sem einna Bköruleg-ast aameioabl fornold og núold í andastefiiu, þekkiuga og frani-kvcwndom var vafalwst Eggert Ólafcaoo ; haou var hré&mftgar ius forna íslands og óskabarn ios ouga.XV

uð þjóð, að sama ßkapi og í áöraa þjóðernisatefnu, sem forfeður vorir voru & þeirra tíð, þá er oss hvorki nóg að þylja þeirra rit, uodrast þaii eða þá, eo halda svo höftdum saman, eða þá stœla þeírra rit, heldur ættum vjer að finna inn sanoa þjóðlega kjarna fomaldarinn-ar, yarðveita hann, og taka efnið þáðaa, en sníða övo og smíða eptir kröfum vorra tíma, því vlð það yngjum vjer upp og, samþýðura oss fornöldma, en glæðum um leið og menntum vora öld, því á fornrituðum fróðleik fræðist alþý&umaðurinn nálega eingõngu um horfian tíma, en eigi um sinn tíma. Þettahafá nú frændþjóðir vorir & Norðurlöndum orðið fyrri til að sjá ienn vjér, og því er tími til kominn að vekja atbygli á þessu. í þessa nýju steftra er Örfar - Odds drápa ort, og er það rit in eina bók (að fráskildum rímunum), sem íslendingar bafa' enn kveðið um fornõld sfna. En hvað viðvíkur frændum vorum á Norðurlõndum, þá má fyrstan telja Öhlenslæger, þjóðskáld Dana, † 1860, þann er svo að segja fyrstur tók að yrkja um fomöld vora, öndverðlega á þessari öld, ýmist söguyóð (episk kvæði), eins og *Helge« og »Nordcm Guder«, eöa þá harmsöguleiki, eins og »Thora Reist til Jötunheim«, »Hákon jarh, Palnatoke», »Varingerne i Myklegard og fl. Þessi nýja stefna, sem ÖMemlœger hóf, átti svo vel við tíma og þjóð, að nálega komst allt á lopt á Norðurlöndumj og kepptust allir við að hylla inn nýja skáldaspilli. í fótspor hans hafa síðangengið ýms önnur skáid Dana, t. a. m., Jnøemann,† 1863, sem heflr ritaö skáldsögur um fornöld og miðöld Dana, Grundtvig og Hauch, o. fl. Þessi skáldskapur Dana er óneitanlega sannari, hraustlegri og kjarnameiri, enn margt í inumXVI

svo nefnda rómantíska skáldskap; en svo kallast einkura sá kveðskapur, er fylgir andastefbu raiðaldanna1, en þó kippirDönum mj&gíþaðkyii; enäa er þjóðerni Daqi og 611 þeirra menntan annars vegar há(V og skyld verjum, en þar á rómantíkin enn óðal sitt2. Einkom þykir mjer miðaldablærinn einkenna of mjög rit Ingemanns og Grundtvégs. Um rit Öhlemlœgers má margt segja. Hann tar hamhleypa að rita, rajúkur og liðugur í andanum, og unni nær öllnm andastefnum jafht, en tekst æði-misjafnlega og er stundum laus á kostunum í sínum norræna kveöskap. íð bezta norræna harm-leikaskáld er efalaust norðmaðurinn Björnatjerne Björn-son, sem nú er maður á bezta aldri, og leikur hans »Sigurdur Skmbir« finnst mjer miklum mun norrænu-legri enn flest hjá Dönum og Svíum, er eg þekki til, að undanteknu mörgu í Friðþjófssögu. Um sama lelti og Öhlenslæger tóku Svíar að fylgja bans dæmi og reyna íþrótt sína á sama efni. Risu þar upp tveir flokkar skálda; köliuðu aðrir sig »Phosforista«, og hjet inn helzti þeirra Atterbom,† 1855, ágætt skáld og nafnfrægiir fyrir ýms listaverk; þeir voru þýðverskir í anda, ognnnumjög rómantíkinni. Þessir gáfu ut listafræðisritið *Phmfo-ru8«. Hinn flokkurinn nefndi sig Gauta (»Götiska för-bundeU); þeirra rit lijet Iduna, og for6prakki þeirra Geijer, professor i Uppsölum,† 1847, einhver inn méßtiøg bezti snillingur Svía á síðari tímum, j&fnaidri Tegnérs,

1) Stundum kalfa&t romantík allur nýrri tíma skáldskapur, ßem eigi er ßtæling ins classiska.

1) Hófufcskáld {)jót)verja í inui betri þjóblegu stefnu þessa anda á fyrri hluta þessarar aldar telja margir Ludvrig

Tieck, † 1853, hjá Frokkum Victor Hugo, hjá Engleúdingum Waltér ðcott, †

1832, bjá Svíom Atterbom, og hjá Dodqui Ingemann.XVII

og svipaöi þeim gaman i ýmsu. Hann var jafnan á-trúnaðargoð inna ýngri manna, því hann var siungur og jafnan andríkur, nálega f hverju, sem var. Hann hef~ ir ort ýms ágæt smœrri kvœði norræns anda; eitt heit-ir »Vihingen«. Gautar þessir vildu leggja norrœna fora-öld til grundvallar, en hinn flokkurinn og flestir aðrir menntaðír Svíar kölluðu það óráð; sögðu, að menn legðu til grundvallar hálfmenntan ogharðneskju oghálfskapað þjóðerni, sem eigi hefði verið búið að ná festu og sannri lífsstefnu, og mættu menn eigi byggja á öðrum fornfræðum enn þeim, er sjálf geymduí sjer sanna mennt-an (suðræn fræði), eða þá almenn sannindi (romantíkina). Þá kom Esaias Tegnér fram meö Friðþjófssögu sína, og er óþarfl að orðlengja um hana, nema segja það, að bún gagníók alla Svía þegar í stað, og fyllti þi undran og unaði, og hefir hlotið langmest lof af öilnm skáldskaparritum, sem nokkurn tima hafa samin veriö á Norðurlöndum. Friðþjófssaga kom fyrst út i brotum f *Iduna*, og eigi fyrr enn 1825 í heilu lagi, en um 1840 var búið aðþýða hana á næröll þjóðmál Evrópu, jafnvel nýgrísku, og sumar þjóðir, eins og Þjóðverjar og Englendingar, ciga njargar þýðingar hennar1. Síðan heör engi þor^ð að segja, að norræn fornfræði geti eigi verið yrkisefni vorra tíraa. Tegnér sjálfur hefir ritað formála fyrir Friðþjófssögu, og vil eg geta nokkurra athugasemda hans. Fyrst getur bann um misskilning landa sinna á ina forn-norrœna, er sögðu, að eigi mundi mega yrkja svo út af því, að þessi öld gœti eins

1) Einna beztar og frægastar þýbingar Frifcþjófssógu mnnu vera !n 4. þýzka eptir O. Berger og íd B. eoska eptir inn andríka prúfe8sor G(eorge) S(tephens) Stockholm 1839.xvin

og sjeð sjálfa sig í skuggsjá, því án þess vœri allur skáldskapur óþjóðlegur og ónýtur. Þar næst minnist hann á meðferð sína á fornsögunni, og segir þá meðal annars: »Ætlan mín var alls eigi sú að snúa sögunni blátt áfram i ljóð, enda heflr II.,IIL,V., XV.,XXI., XXIII. og XXIV. kvæðið lítið eða ekkert efni fengið úr þess-ari sðgu, en stundum úr ýmsum öðrum íslendingasög-um. Eg œtlaði mjer að sýna norræna hetju. Eg vildí sýna Friðþjófs öld með Friðþjófl. Og þótt eg varðveítti megin-atriði sðgunnar, þóttist eg eiga rjett á að nema bnrt og bœta við samkvæmt tilgangi mínum. Margt er stórkostlegt og hetjulegt í sögunni, sem á við allatíraa, og blaut þvl aö halda sjer, ^n þar er líka ýmislegt tröllaukið, klúrt og grimmdarlegt, sem annaðhvort varð burt að falla, eða eg varð að þýða og lempa og laga það eptir Tjettum fegurðarkröfum og hugsunarhaetti vorra tima< En þá óx vandinn, því kvæðin mittu eigi aft beidur missa ið þjóðernislega, inn forna hraustlega óg eðlilega hugsunarhátt. Þess vegna urðu þessi ljó5 að anda að manni svölu vetrar-lopti, næða norðan-gustí, þvi slíkt er einkenni norræns heimkynnis og skap-ferlis; þó máttu eigi verða svo .miki! brögð að þessu, að kvikasilfrið frysi, eða 611 innileg viðkvæmni hyrfl úr mannlegu hjarta«. Þar næst minnist hánn á skaplyndi þaö, er hann heflr innrætt Friðþjófl, sem er miðdepill kvæðanna; lætur hann bann fyrst og fremst vera dreng-lyndan, hraustan og hugumstóran, eins og allar sannar hetjur vorn og verða að vera, en þar hjå kveöst hann hafa reynt til að låta Friðþjóf sýna eitthvað einkenni norrænunnar, ið framgjarna og óbilgjarna fjör og.á-ræði, og því láti bann Ingibjörgu segja um Friðþjóf:XIX

»Hve glaður vonsæll, hugdjarfur og hraustur hann hristir nakið sverðið rjett við bijóstið á sinni norn ogsegir: »hopaðu' undan!« (VIII. kv.j og segir sk&ldið, aö þessi ord sjea lykill að skaplyndi Friðþjófs og anda kvæðanna. Þar næst nefnir hann annað einkenni norræns skaplyndis, sem sje einbver dapurleiki eöa þunglyndi, sem þó eigi komi í neinn b&ga við heilbrigt lífsfjðr, heldur gefl þvi kjama og steling að meirí. Þess vegna eltfr Friðþjóf óyndi vegna Ingibjargar, heknfýsi, og hugsýki út af missœtt sinnivið Baldur, sem hvetur hann að lokum til að leita friðar og sætta. P& talar hann um kvæðið: »Skilnaður Frið-þjófs og Ingibjargar«, og vill rjettiæta þá tilflnningar^ semi, sem sumir hafa borið því kvæði á brýn, með Yirðingu formnanna fyrir konum og inu fagra og skíra ástalíQ, sem opt kemur íyrir í sögunum og það löngu á undan inni suðrænu riddara-öld. Loksins minnist Tegnér á form sitt, er bann kveðst hafa valið eptir ÖlenélcegerB »Helge*. Segir hann, að þetta rómamd-íorm 8itt þyki raunar mörgum skemma þá heild og ein-mgn, sem menn heimti af söguljóðum, en sem þó auð-veldlega getur orðið eintrjáningsleg. En þessi frjálsari meðferð beimtar líka meiri umhugsan, skilning og gmekk, þegar velja skal samkynja form (bragarhætti) hverju kvæðisefni fyrir sig. Kveðst bann því hafastælt ýmsa forna (gríska) háttu (eigi bragi), sem áður höfðu eigí verið notaðir í Svíþjóð, t. a, m., á IL (í sænskunni), XIV., XV., XVI. og XXIV.1

1) Margir hafa ort bragi vi^ kvæ‡)i þessi. Inir helztu og fræg-nstu eru eptir CroseU, sem var súngmeistari Svíakoúuogs og dó 1839.XX

Hvað þá snertir þýðingu þessara kvæða, þá vil eg geta þess, að eg rjeðst í þetta vandamikla starf, af því, að eg er hrifinn af snilld höfundarins, feg-urð kvæðanna og engu síður braganna, sem eg vildi reyna til aö gjöra löndum mínum girnilegri og auð-numdari, er þeir kvæði þá á sína tungu. Nótur að þeira get eg því miður eigi látið prenta í þetta sinn, því prentsmiðjan á ekki nótnastíi til. Öilum bragar-háttum, sem kveðnir eru, hefl eg haldið svo nákvæm-lega ijett, sem eg gåt; einungis er II. kyæöiö meö forayrðalagi, þvi sænska bragarhœttinum fannst mjer eigi fært að halda, ef meðferð efnisins eigi skyldi fara út um þúfur. Hátturínn átli að vera svona: »Á sverð sitt hallast Beli í báum sal, við hlið hans Þorsteínn Víkingssoaur, bóDdayal, inn gamli hilmis vinur, nœr hundrað ára með hjörvaspor & enni og fannir hára«. Flest kvæðin eru kveðin með svo nefndura ;am-btíhim bœtti (með hraðliðurrt), en svo kallast hver sá háttur, þar sem stutt atkvæði (einsog og, áð, þvi, það, o. s. frv.) fer ávallt fyrir löngú eða þungu atkvæðL Þetta til heyrir suðrænura Mttalögum (metrfk) og þekkist eigi í forn-norrænum kveðskap, er líka óeðlilegra vörri túngu, og stöðvar hrynjanda hennar og þunga, en til þess að gjöra mitt til, að bragirnir aflagist eigi,ogþeir sje sem liðugastir, heíl eg viðast hvar gætt þessara hraðliða, nema sumstaðar i bragleysu-h&ttunum: VIII., XII. og XIV., ogþó kannske ofmikið, þvi þarerckkert komið undir jambus, heldur undir því, að hrynjandinn verði smellinn og rjettur framburður eða áherzla lesar-anum sem auðfundnast. í Víkingabálki eiga tvær stuttarXXI

samstöfur að ganga fyrir (anapaestus), og yjek eg, eða hlaut að vikja, sumstaðar frá þeirrí reglu, en setti þijá stuðla (eöa fjóra Ijóðstafi) til að lina með þungu sam-stöfurnar, sem áttu að vera stuttar, og má þ& bragur-inn vel fara, hvort sem lesinn er eöa kveðinn. IV. og V. kvæðiö þykja víst eitthvað óviðfeldin í tilliti til bragar-háttanna, en þau eru eptir sænskunni, og eru þar eigi heldur ðU vísuorð alstaðar jafn-atkvæðamörg; eg veit og ekkert um bragi viö þau.

Um það, hverníg þýðing mín beflr tekizt i smáu og stóru, gefst nú bveijum um að dæma semleshana, og ber saman viö frumritið. Eg bið skynsama menn og góðgjarna að afsaka gallana, og vonast eptir, að þeir finni og játi, aö þýðingar meistaraverka sje bæöi tor-\eldur starfi og þó óþakklátur, einkum þegar sömu bragarbáttum er haldið. Tvær eru aðferðir, þegarþýða skal; önnur er sú, að taka efni frumritsins, en binda sig eigi viö orð nje hætti, en þá er mjðg hæti við, að blær-inntýnist ogritið verði ofólíkt, ogþónálega ætíðlakara enn frumritið; önnur er sú, sem eg befl fremur við haít, að bafa þýðinguna sem nœst orðunum, semverðamá; þá ernú venjulegi gallinn sá, aðmálinu verður oíboðið og þýðingin smekklaus og stirð; því opt er það, að það, sem gullfallegt er á eínu máli, verður að óskapnaði & öðru máli, ef orðin eru þrædd eptir orðabókum. Þetta kemur af því, að þjóðmálin eru þjóðbúningar andans, sem eiga að klæða hann óendanlegri fjölbreytni forms-ins, en einnig óendanlegri einingu fegurðarlögmálsiDS, sem opinberuð erhverri þjóð á vman hátt og i vmum mæli, og er þetta eitt af því, sem gjörir misraun þjóð-ernanna. Af þessu kemur það og, að bver þjóð er and-XXII

leg heild, sem að nokkru leiti er af fyrir sig, og þess vegna er það eynd m<Hi andaoum að raisbjóðA þjóðerqi roaima. 0$ þeUa er eins yíst, og hitt, að røå prjedika Qf miktø røi þjóðerpi og þjóðmál, og atø með. þvi þjóðdrarob og aðra bleypidónpa. í m$ðfer0 málanaa ríður røest á að gæta irrnar fögru eiafeldjtf, sem sýnir efnið. eða aodann undir eins, því það er rangt að låta formið (kenjiingar og dýra bragarháttu) flækja effcið og kæfa eða byrgja andann, çjns og fornmQim gj^ra svo opt, og eigi er þeim heldur að hrósa, sem nota málið fremur til førdildar, eqn í þjónustu sannleikaps, sem sumum hættir viö, er nú lifa. En menn ættu að miina eptir því, að með fordildinni vinna menn aldrei hjörtun. Tegnér var einn þeirra fáu skálda, sera gat leikið sjer aðtungu sinni, eins og bann vildi, en níddiat þó aldrei á henni til þess að »gullinkamba» og »fimbul-famba« út í bláiDD. Það er annað, sem mætti, ef til vill, bera honum stundum å brýn, semer það, að hanu er vel íburðarmikill af samlíkingum og lausum spak-mælum (sentenser og aforismer).

Það, sem inir sárfáu ritdómendur, sem hafa niðraö Friðþjófssögu, t. a. m., inn frœgi J. L. Heiberg, † 1864, hafa þótzt finna henni að sök, þá kann sumt af því að vera rjett, en fleira mun vera sprottið af misskilningi eða öðru verra, og alit hvað mikill Heiberg var, þá getur hann miður talað um norrœnan anda eða norræn fræði, því af

ritgjörð hans um Friðþjófssögu er bersýnilegt, að hann einmitt vantar norrænan skilning á norrænni menntag, og var það mikill skaði um slíkan mann. Öhlenslæger var honum miklu fremri í þeirrigreiq. Það samir nú eigi að fara hjer út í ritdóma um kvœði þessi,XXIII

eu þó vU eg gela þess, að það er varlegt a& kenna böfundiøum um sentim^taliict (þ. e., að harm sje of viðkYœraur og mjúkur, þar sem allt á að vera samhljóða siapferli ogsiðum víkingaaldarinnar), fyrreiw menn þekkja v€l Eddukvœðin; þar flnna raena senti-mentalitit 11 Að Tegaér hafi valið sjer það efai, sem sje óhæilegt í söguljóð(ó-epist), af því að fornsagan haü upp-haf og eada* eða sje eins og lokuð heild, þá ßkil eg það eigi, og eg efast um, að nokkur eöguþjóð hafi nokkurn tftna skilið þá nauðsyn, þrátt fyrir allar suð-rœnar fyrirmyndir. Norrænn maður spyr œtíð um upp-haf og enda á hverri ßögu, og setningHóraziusar: ruere in medta$ res (o: byrja á iniðju efni) er, þegar ölla er á botninn hvolft, eigi byggð á ððru enn því, að Homer viðhafði það form. Eða mundi oss þykja Hómer yót-ari, þótt honum befði þóknast að segja oss meira um um upphaf og endalok Trójustyrjaldar enn hann gjörir?

Hvað snertir útlistan höfundarins á heiðnum átrún-aðiiseinasta kvæðinu, þá má velvera að mörgumgeðj-ist það miður enn annað í Friðþjófssögu, eigi sízt í þýðingu; en stefna skáldsins er þar að mínu álitibæði háleit og rjett; háleit er htin, af því að þar er leitað að inu æzta miði lífeins, inum æzta sannleika, en rjett er hún, að því leiti sem kristindómurinn er þar óbeinlínis látinn svara mörgum inum dýpri spurningum heiðninnar, því bann gjörir það óneilanlega. Það er sjálfsagt, að veruleg íhugan (reflection) á átrúnaði manna vaknaði eigi (og mátti eigi vakna) hjá heiðingjum fyrst

1) T. a. m., í Helga kviím HundiogsbaDa ioni sífcari, þar sem iuni dýpstu og heitustu tilflnninga mannlegs hjarta er lýst mefc svo afcdá-anlegrí vifckvæmni og fegurfc, afc eg hefl eigi heyrt þvílíkt.XXIV

lengi, en við nálgan kristindómsins (og við þann tíma miðar skáldið hjer sögu sína) hlaut þessi athugi (and-vari) að vakna, sá athugi, sem eitt áf þrenriii gjörði menn rammari heiðíngja enn áður (sbr. Hákon jarl), eða kom raönnum til að »trúa ámátt sinn ogmegin* (einkenni víkinga og afreksmanna), eöa þá til að taka fús-lega við kristninni, sem var einkenni margra spakra manna og siðlátra, sem gátu ráðið andastefnu tímans, og þráðu siðabót á ójöfnuði og forneskju.

Útlistanir skáidsins á hringnum i II. kvæöinu eru grundvallaðar á getgátum Finns Magnússonar i þá stefnu.

Á einum stað í Friðþjófssðgu varð eg var við ber-sýnilega ósamkvæmni, hvað tímann snertir (anakronisme), en það er lýsingin á hölla Angantýs jarls, sem er of miðaldaleg, enda var menntan Orkneyinga í engu fremri enn Norðmanna, nema ef miklu síður var. Þó á óneit-anlega vel við að låta þd Friðþjóf fá fagrar viðtökur, er þeir koma úr tröllа höndum til siðaðra manna.

Að 6vo mæltu kveð eg Friðþjófssögu, og sel bana íslands sonum og dætrum, og óska þess, aö hún megi eins launa þeim, sem lesa, þeirra ómak, eins og hún heflr launað rajer mitt erfiði, eigi með gróða njegjaldi, heldur með fegurð og unaði andans.

Þýð arinn.XIV

Yfirtit efnisins*

— Bls.

NORRÆNT VÍKINGA8KIP.

»Geysa lofa þú lung, sá, sem lægir, er gauð, þóttú löðranda stefnir á grunn«. (XV. kv.).I.

FriðJ>jófur og Ingibjörg.

Á Hildings garði greru f lund tvö gullin blóm um sumarstund, og friðar nutu' und fóstra höndum; ei fegra grær á Norðurlöndum.

Og annað spratt sem aldinbjörk, sem unir bein á grænni mörk; en krónan hvelfda hœgt sjer ypptir sem bjálmi efldur kappi lyptir.

En annað spratt upp eins og rós, þá út eru brunnin vetrarljós; en vorið, sem það glitblóm geymir, í glæstum knappi enn þá dreymir.

En strfðan þreyta stormaleik in sterka hlýtur skógareik, og rósin opna rjóða munninn við röðuls hlýtur geislabrunninn.

Þau fæddust upp við frið og leik,2

og Friðþjófur var nefnd sú eik; en immarrósin meginblíða var mærin, Ingibjörg hin fríða.

Ef sveininn þann með baugabrú á björtum degi litir þú, á brúðardanz úr sjafnarsölum þii sjá i ;jarð*r þættist dölum.

En danzi þau á mærri mörk við mánaljós í kring um björk, þar álfakóng og huldu hvíta þú hyggja myndir þig að líta.

Hve hróðugt sveinninn hreifði brún, er hafði fyrstu numið rún; hann þdttist taka himinn hendi, og hana Ingibjörgu kenndi.

Að sigla gnoð um sílarann með svanna ungum kætir hann; hún klappar saman hvítum höndum, er hleypur fley með seglum þöndum.

Svo bátt hann hvergi hreiður sá, að heniiar vegaa' ei þyrði ná, og örninn, sem býr ofar íjöllum, hann ungum sínum rændi öllum.

Og vatnaföll þótt væri ströng, hann vóð með granna silkispöng;3

og unðir römmum iðu-foasi hann undi dåvel mjúkura kroðsi.

í>á fyrstu jurt, er blóma bar, og berið fyrstaVer þroskað var, og öxin gyllt fr& grænum stöngum, þau gaf hann Ingibjörgu löngum.

En barnið vex, og æfin ótt í ungan mann því breytir skjótl, sem frána kyndir augum elda, og ýngismær fær barminn hvelfda.

Til veiða einatt vaskur gekk og voðinn lítið skelfdi rekk, því hlífarlaus á björninn bráða með berum höndum þorði ráða.

0 g svo til rammrar glímu gekk við grimraan varg, og sigur fjekk,

og feld bar heim — mun fagur svanni ei fagna dável komumanni?

Kí hetjan geðjast hringaná; ið hrausta' og fagra saman á, sem hjálmnrinn að hvelfdu enni á hraustu fellur afreksmenni.

1 eldaskála opt om kveld hann undi sjer við bjartan eld,4

og kvað um glæstar goðahallir, er gyöjur byggja1 og tivar allir.

»Sem mánageislum glói sjár, er gult«, hann mælti, »Freyju hár; um Ingibjörg það eins má skilja, sem ofin á guðvef rós og lilja«.

Und grænu silki Iðunn á svo íturvaxinn barm að sjá, og veit eg barm und líni ljósu sem leiptri mjöll í kring um rósu.

Hún Frigg á augu björt og blá sem blíðan himinn til að sjá; og brár eg þekki bliðu-djúpar sem bjartan vordag móðu hjúpa.

Á mjöll sem norður- leiptri -ljós menn lýsa Gerðar vangarós; eg vanga man, sem mætti skoða á morgni tvenna sólarroða.

Sem Nönnu hlýja* af bjartans rót (þótt hugsi færri) veit eg snót. Pú hvíti Ás! af hýrri Nönnu ert hröðri leyfður víst með sönnu!

Eg biði feginn banastund, ef blíð mig grjeti silkihrund,5

sem Baldur grjet in blíða Nanna; þá byggði' eg glaður Heljar ranna«.

En éjóladóttir sat að vef og söng um ungar hetjur stef; í dúka óf bún afrekssögur og unnir blár og löndin fögiir.

Hún kunni að tvinna táhreint gull i tjörgur o'n í hvíta ull; á lopti voru blóðgir brandar, en brynjur voru úr silfri þandafr.

En ásýnd hver, serti myndar mær, svo mikla Friðþjófs líkinjg fær, . að sólar Óldu rósin ríka má roöna við, þótt brosi líka.

En hvar sem Etiöþjóf björk að hair, á börkinn 1 og F hann skar; þær rúnir eins við yndi og gaman og ungu

björtun tengdust samán.

Þá drottinn foldar, dagurinn hái*, af djúpi reís meft gullnar brár, og gumnar lífsins glaumi undu, pau gleyma hyorugt ððrii XQundcú/.j

Þá birtist móðir miðgarðs há, ' in mjúka nótt með dökkva brá,6

og hljótt var allt um himingeima, þau hvort um annað mundu dreyma:

»Þú fold, er sjerhvert frævist ár, og fögrum lauki skreytír hár! ó, lof mjer blom þin fríðust fljetta, og Friðþjófi þann blómsveig ijetta«.

»Þú Ránarver f svölum sal, er sváslegt þekur pertuvat I ój gef mjer perluband þitt bezta um bráðar minnar háls að festa«.

»Þú knappur efst & Óðins stól, þú auga heimsins, gullna sólt ef ætti' eg þig, eg óðar vildi minn ástvin sæma glæstum skildi«.

•Þú herjans salar blysið bjart, inn bleiki máni, njólu skart! þig vildi' eg geta gefið henni í gullmen á ið bjarta enni«. —

En Hildingúr við hetju kvað: »þú hyggja' ei skalt á ráðið það; ei jafn er hlutur höldum skorinn, því hringasól er konungborin.

Og upp til Hárs í heijasal fær hún sitt rakið ættartal;7

en Þorsteinsson er þú; ið jafna æ þýðist bezt; því meyju hafna«.

Inn frækni hló: »í feiknardal eg feðra minna sæki tal, því íýarkaval^ eg, b^na ,peldi> f v og ber háns tign í loðnum feldi.

Inn frjálsi má ei hopa á hæl, en heiminn kall* má hann þræl, og auðnuþrot raá bætur bíða, því buðlungsdjása á vonin féíða.

Styrkurinn er M Þrumuþór, og því er hreystin »tt&rsfðr; og Þór spyr seint a& ælt og auði; og efldur er biðitt bj&rürø rauði.

Um brúði unga cg berjaät akal, þótt banni Þór með reiddum fai. Svo lifðu heil, mín bvítá liljá, og heiptir þei% er vfll oss skilja!«8

H.

Beli konungur og J>orsteinn Vik-ingsson.

Stóð þar stillir, studdist geiri, Beli í höllu, en hjá bragningi vitur stóð Þorsteinn Yíkingssonuí nœr tíræður tiggja vinúr.

Sá hafði öðlingi æfi langa fylgdir veitt og fóstbræöralag; var rekks enni rúna steini greyptum glíkt unð grám hærum.

Stóðu þeir heiðnum hofum líkir, tveimur hálfhrundum á hömrum uppi;9

en vitur rán á veggjum unir og helgar minjar und hofs ij&friv

»R&kkvar { heimi«, ræsir mælti, »deyflst oss mjöður, drúpum und hjálmi; myrkast mannheimar móðu feigðar; birtast goðheimar glæstarf enn fyrr.

Mina vil eg kalla megi báða

og son þinn, Þorsteinn! saman þeir eiga; vildi eg ungum vargfæðendum dýr ráð kenna, áður dœi tánga«. —

Inn gengu i höllu, sem hildingur bauð, fríðir hróömegir og fremstur Helgi, svartur sýnum, seiði vanur; kom frá blótstalli með blóðgar hendur.10

Næstur gekk Hålfdån, hárprúður sveinn, bjartur, grannlegur bragnings kundur, girtur laufa

sem tU leiks gjörvum; var sem mær stœði und manas gervi.

H kom Friðþjófur f felldi bláum, höfði harri hlýrum báðum; stóö hann í miðið, sem á storðu dagur kveld frá m©mm raorgni skilur.

Hóf m&l hilmir: »hlýöið, synir! því að lífssól vor að legi skundar; takið nú við ríki og ríkjum stýrið í bróðerni, sem bræðrum samir.

Skal eindrægni orku styðja, sem stálhjöltu, bvassan mæki.n

Látið gtyrk ßtaçda ; vi& stprðar gættirj , en frið frøvM fyrir innaa.-

Því til hliföar er hjör of lagwn, nje til meingerðar mannasonum; svo skal og akyggitør skjöldur vera hengilás fyrir hlöðum maona.

Heimskur maður þjáir þegna sípa; skortir þrek Jjengil, nema þjóð styðji; sjáiö, hve sælleg á svölum mörkum fellur blómkróna, ef fúnar stofn.

Hangir heimur allur á hjörum ijórum, en stillir við styðst stólpa laga; vitið, að ofríki er óhamingja, en rjettvísi er ríkisheill.12

Heiöin goð, Helgi! megu' ei hof rúma, sem tiggi snigill í luktri skel: byggja goð víðar enn bragnar byggja, leiptrar ljós og työir mæla.

Bregðast opt seiðspár af blótfálka og ráörúnar á ristu kefii; aðrar reit rúnar ragna faöir

á hjörtu holl og traust, er hvergi bregðast.

Stilltur vertu, Helgi! nje stirðráður; bítur opt hjör, þótt í hendi svigni. Buðlung samir mildi sem blómstur skildi; fjrjórri' er vorblíða vetrarkulda.

Svo er vinarlaus, þótt vígtegur sje, sem björk barrlaus á beru rjóðri;13

en eflist vinsæll sem eik í lundi vatni vökvuð, varin kólgu.

Stær þig ei af kynsttld, ef kosti skortir; sá á álm,

er upp fær dregiö; hvaö skal hróöur Öörum, sem í haug er laginn? röst vill ein ráða rás um ægi.

Glaðværð samir, Hálfdán! gumum spökum; nje siklingum samir barnsglingur; humall skal til mjaðar með hunangi ; legg þú stál í egg og alvöru í gaman.

Ofviti' er enginu, þótt sje allspakur, en örvita opt má finna; hlegið er að heimskum, þótt hátt sitji, en sæmd fær spakur, þótt sitji yztur.14

Greiður er vegur, Hálfdán! til góðvinar og fljótfarina, þótt fjarri byggi; en til óvinar eru jafnan, þótt yið braut búi, brattar leiðir.

Trúðu eigi öllum til einkamáia; auð hús eru opin, en auðug hvergi; leitaðu' eins vinar, er-a þörf fleiri; þjóð veit, Hálfdán! ef þrír vitu«.

þá kvað það Þorsteinn: »þengill Beli! eian skyldir þú eigi til Óðins fara; æ bafa saman örlög okkar fallið;

skammt get eg enn verði okkar milli.

Heyr þú, Friðþjófur! hoil ráð föður; löng er mjcr æfi, lærðu mig nornir;15

setjast Óðjns-haukar á ættarhaijga, en orð $pök á öldungs tungu,

Goð skaltu blóta, því að gott og illt, sem rega og akin, regin veita; goð kanna hjörtu og hugi manna; bæta opt löng ár brot stundar.

Unn þú konungi; einn skal drottna; dagqr á eitt auga, en ótal gríma. Þótt annar beztur sje, má betri una; eggjar er

hjörs vant, en einnig fetils.

Enginn skal, Friðþjófur! afli treyçta; stoðar-at vaskleikur, nema vit fylgi; tólf manna aíl á björninn, þótt fyr einum fialli; oddum ver skjpldur, en ofríki lög.16

Hatast menn við ofmetnað, þótt af étti standi; fylgja opt dfarir ofurkappi;

þanns hreykinn drambaði, 8á eg við hækjur styðjast; ári veldur veður, og vindar auðnu.

Lofa |>ú dag fyrst, er deyr í Vestri, ráð, er fylgt heflr, full, þá drukkið er; optlega er ungur óvarferinn; í rómu sverð reynist, en í raun vinur.

Treyst eigi vorsnjó nje veikum ísi, svœfðum ormi, svanna knjesettum, hjörtu voru konum við hjól sorfln, og brigð í blómfögur brjóst þeim lagin.

Deyja skaltu' úr heirai, sem hvatki annað; en eitt er, Friðþjófur! sem aldrei deyr;17

það er orðstír þinn, því æ um stunda rjett að rækja, ráð að vanda«.

Svo kváðu aldnir f öðlings sal, sem hermt er síðar { Hávamálum; aldir numd« að öldum in ítru ráð; óma þau enn þungt um öðlinga kuml.

Mæltu margt síðan mæringar aldnir um vináttu þeirra •virðum fræga, hversu geymt höfðu í gleði' og raunum, sem hönd hendi læst, bver þeirra annars.

»Bak ljetum við, synirl baki hlúa, gjörðum skjaldborg mót skeytum norna; vænt er nú öldnum til Óðins hverfa; en giptu okkar gefum víð yður.18

Haldizt æ í bendur, hlýrar allir! þá mun enginn einn af yður bera; vitiðj að hilmis tign, er hreystin styöür, er sem gullskjöldur greyptur járnum«.

»Kveðju vora færið fylkis dóttur; hefur sú rós notið ró og næðis; friðið lilju þá, og látiö eigi hjálm sinn Hræsvelg henni akreyta.

Anoast skaltu, Helgi! Ingibjörgu, og fyrirbyggíu föður veita; harka stælir hoskan, en hógværft mýkir; gæt þess vel, Helgit : en gleymdu eigl.

Leggið oss í hauga hvoru megin íjarðarins andspænis við unnir bláar;19

gleðja mun framgengna fólknárunga* drafnar dynjandi drápu hlýða.

Hlægja mun oss, feorsteinn! á haugum sitja og svöruím ændast of svalan œgi, þá er grund græna gyllir máni og bládögg brosir á bauta8teinum.

Sto scm úrsvalar ár til sævar fýsir fóstbræður að flnna æsi. Farið því heilir, og hjeðan skundið; fylgi Þór yður og Freyr og ÓSinn.20

III.

Friðfcjófur tekur við arfi eptir föður sinn.

Heygður svo hildingur var, en hins végar íjarðarins Þor-

steinn;

lýðfrægir lofðungar svo í líönu mælt höfðu fyrir. Hrönn skildi haaganna kumi sem helstraumur fóstbræðra

hjörtu.

Helgi og Hálfdán að erfð núhlutu með úrskurði þjóðar íjárhlut og forrœði lands; en Friðþjófur einn saman tók við friðsælum föður síns auð; á Framnési tók hann við búi. Mörg þarmeð hlunnindi hlaut og heimaland þrjár mílur

. fullar

umhverfis; hæðir og holt og hagléndi þrem megio voru; einmegin horfði við haf; en hálsana barrviðarskógar

skreyttu og hljesæla hMð hin hávaxoa kornstangamóða; spegluðusthæðir og holt í heiðbjörtum tjömum og vötnum og skóganna skuggsælu göng, þars skálmuðu hornstórir

elgir

drambandi dimraviði í og drukku af táhreinum lindum. Ofar í iðgrænum dal þar undu sjer sællegar hjarðir bjúghyrndra kúa á beit með biisællçg stálmafull júgur. Sem haustþoka hálopti í sjer hríslar með ljósgráura rákum, kvísluðu um hæðir og hlíð sjer hópar af mjallhvítum sauð-

um.21

Herfákar tveim sinnum tólf að tölu, sem fjötraðir vindar, stóðu við troðfylltan stall og stríðefldir gneggjuðu af fjöri; gljáði' á in glórauðu föx, engall við íjáravörðum hófum. Sk&linn var einhýsi eitt og allur af kjarnfuru rei8tur; fleiri enn fimm hundruð stór með Friðþjófl drengja þar

máttu

drekka inn munntama mjöð, er mæringur jólaboð hafði. Inn gekk nm endlangan sal eitt eikarborð mikið og fágað; innst þar Yið öndvegið stóð, en æsir tveir súlurnar voru. Ógnþrunginn Óðinn þar stóð, en ársæll með röðul á hjálmi hins vegar horfði við Freyr; þar hafði ei alls fyrir löngu bragningur bjarnhjeðni á (en biksvort var húðin með skolt-

um

grimmum, er glóðrauðir h&tt sig glenntu, en klærnar úr

silfri),

sem gestrisnin gleðinni hjá, með góðvinum Þorsteinn átt

sæti.

Margsinnis mæringur þar, á meðan að tungl óð í skýjum, skemmta vann sitjandi sjöt með sögum ogkynlegum undr-

um

Bjarmalandsferð sinni frá og Balagarössíðu og Gandvík. Hljóð sat þá hlýðandi drótt og hlustir við ræðu hans lögðu býfluga likt sem \ið blóm, og Bragi þar inn kominn grepp-

um

sýndist með silfurhvítt skegg og sagnfáðar rúnir á tungu Mímis frá lífsælli lind, en lifandi speki' er hann sjálfur. Eldur á arninum brann þar ávallt á h&lmstráðu gólfl; rúmgóðu salsrjáfri á um reykháfa niður í skálann blíðvinir blásðlum frá brosandi horfðu inn, stjörnur. Hjálmar og brynjur í höll þar hengu (rööum á veggjum,22

styrjar skrúð, stálgftddum &, en stundum bar leiptur af

hjörvi

sem stjörnuhrap haustkveldum á, enhjáimum og gnnn-

logum frjartar skinu þó skildir í sal svo skærír sem sól eöa máni; svo þegar mær skenkti mjöð og mæringum dýrshornÍD

ijetti,

roðnaði ristill, en skjótt þá roðnaði. líka á skildi hins végarmyndsnótarhýr; það höfðu optsveinaraðgamni.

Skorti þar föng ei nje fje, þvf fylltir af gnægtum og auöi kjallarar, komhlöður, búr og kistur og geymsiuhús voru. Gripir og gersima Qöld úr gulli og smíðuðu silfri var þar og vandlega geymt, f víking með herskildi fengið. Þó voru kjörgripir þrír, er þóttu þargersima beztir.

Fremstur var hríðstæltur hjör, er höfðu þeir langfeðgar

boríð,

ógnþrungið eldþrumujóð, sem Angurvaðillvar nefndur, austur í Ásheimi gjör, svo ætluðu flestir, af dvergum. Björn átti blátönn bann fyrst, en Björn missti lífið og

skjóma

suður við Græningjasund, er sótti hann Vífill inn sterki. Vífils son Víkingur hjet, og verður nú fleiri að geta. Öðlingur afgamall bjó á Ullarakri þær mundir; dáfríða dóttur hann á, er dögglingur hugástum unni. Hilmir þann heimsóttan ljet einn hamrammur kaíloðinn

jötunn,

er miklu var tröllslegri enn menn, úr myrkviði stökk

hann til byggða, skoraði hilmi á hólm eða' heimti sjer land hans og dóttur.23

Þó Tar sá enginu með þjóð, er þyrði að beijást vifi tröllið; jötuninn bitu eijárn og Jámbaus hann Fyrir þvínefndist. VíkingurTarð til þess einn,þávetra hann taldi sigfimmtán; efldur á áræði sftt og ÁDgurvaðil haim treysti: Járahaus í herðar hann bjó { hðggi og leysti svo raeyna. í*areptir Þorsteioa fjekk dör, eh Þorstein nam Frið-

þjófur erfa.

Logaði eldur úr egg, erégnþunnum brugðið varhjörvi; hjöltvoru gollspöngum greypt, en gjöroinga-rúnir ábrandi kynlegar kenndi ei neinn, en kenndar þær voru við sólar-gættir, þars áanna ætt með ásum í fymdinni bjuggu. Fölvir á friðsœlli tíð þeir feiknstafir leyndu sjer jafnan, en þegar hvattur varJier íhildarleik, jafnan þeirbrunnu, dreyrgir sem hárauður haus á hana, er stendur að vígi. Hver, sem um hjörþrymunótt þeim helrúnum mætti, lá

fallinn.

Frægur sáíjörsvafiiir varogfremstur umNorðurlöndtalinn.

Armbringur ágætur var þar annar af kjörgripum beztur; Völundur smíða hann vann (er Vúlkanus Suðurlönd nefna). Þrjár merkur vegnar hann vó af vandlega hreinsuðu gulli. Sali þar sigtíva tólf menn sáu á bauginum greypta, breytileg mánaðaraörk, í mannbeimi sólarhús kölluð. Álfheima fyrst, þar sem Freyr á fagran sjer bústað, og

sunna

hefur upp blikandi braut, er byrjar að hækka að jólum. Sökkvabekk sáu raenn og, með Sögu þars Alfaðir drekkur gljáanda gullhorni af; það gullhorn er sólroðinn ægir vonhýrum vormorgni á, en vorið er blómfögur Saga, rituð í rúnanna stað með rósum á daggfíjóvu engi. Baldur sat öndvegi í, sem eygló um hásuraardaga24

gjöful ä gullfagran auð og gæzkunnar lifandi imynd, því gæzkan er leiptranði ljós, en lygin og illskan er

myrkur.

Lýist á loptferli sél og líka fær stundum ið góða svima á hrynjandi bæð, og hnfgur þá hvorttveggja dapurt niður (bölheima'; á bál er Baldur inn góði þá lagður. Glitni, inn sátthelga sal, menn sáu; með vogir (hendi fríður þar Forseti býr og friðsæll á haustþingum dæmir. Mörg \ar þar enn fögur mynd, er máluðu baráttu stranga ljóssins á loptvegabraut og ljóssins i mannanna hjörtum, gjört allt af meistarans mund, en raiðjan sem kóróna

skreytti

baughringinn blóðrauður steinn, sem brosi úr hálopti

sunna.

Arfgengan átt höfðu hring þeir áttungar, langafar Friðþjófs í móðurætt, vegleg sem var frá Völundi þjóðhaga komin. Hringurinn hvarf þó eitt sinn, er hafði þar víkingur komið sóknrammur, Sóti er hjet, og sfðan fannst baugurinn hvergi. Loks kom upp saga með sjöt, að Sóti á Bretlandi vestur hefði sig kvikan íhaug með herfangi'

og langskipi graflð, en dólgur lá dauður ei kyrr og draugur varð rammur og

illur.

Bjó sigþá Þorsteinn ábraut meðBela á drekanura góða; fullvel þeim greiddist sü för of freyðandi, mjallbvítar unnir, fundu loks báreistan haug sem höll eða musteri gjörvan úr grjóti og torfi, og glöggt um glugga einn lítinn þeir sáu, víkingaskipið hvar var, sem vandlegast búið að reiða. Litu þeir lyptingu í, hvar ljósgráum eldstakki búinn draugurinndólgslegursat og dreyrstokkinngunnþvarafáði; skyggðist þó að heldur ei; en umhver&s ránsfé í dyngjum glóði og gersima íjöld, eu gullhringinq bar hann á hendi.25

•Bezt mun«, kvað Beli þá hljótt, »aðbáðir við göngum

í hauginn

og eigum við eldsvofu leik«, en aptur þá svaraði Þorsteinn: »Einn móti einum er lög, og einn skal eg ráðast & fjanda«. Deildu þeir drjúgum um hríð, hverdólginn áfyrrskyldi

ráða.

Loksins tók hilmir upp hjálm og hlutum í varpaði tveimur. Hlutur kom Þorsteins upp þá, og þekktist á stjarnbjartri

nóttu;

hratt hann með spjóti upp hurð & haugnum og rjeð

síðan niður.

Hver sá, er frjetti, hvað hann f helmyrkvum bar fyrir ranni, fölur við feiknstafi þá ei frekar um slíkt myndi spyrja. Fyrst heyra ræsir vann raul, sem rymdi við forneskjuþula; þá heyrðist glymjandi gnýr sem gyllu við stálhertir brandar; þá fylgdi ódæma-org, en eptir það steinshljóð, og Þor-

steinn

bleikur og trylltur ut brauzt, því barizt hann hafði við

dauðann.

Hrínginn á hendi bar þó. »Sá hringur er dýrkeyptur

orðinn,

þ\í aldrigi fyrri á fold eg fölnaði af ótta«, hann mælti. Draupnir var dýrgripaval og dýrsturum Norðurlönd talinn.

Ðrekinn var Elliði enn, er áttan þeir langfeðgar höfðu. Seginn það atburður er, að eitt sinn er Vfkingur sigldi heimleiðis hernaði úr, nær hauðri því, sjálfur er byggði, sá hann, hvar fleki einn flaut um Qörðinn og mann þar

á standa.

Garplegur gumi sá var og glaðlegur sýndist og ugglaus, Ijettur og ljúfur á svip, sem leiki sjer alda við sólskin;

226

bláleita skikkju hann bar ogbeltimeð sæliljura gullnum; breiddist um bringu hans skegg sem brimfroða,, en hárið

var sægrænt.

Víkingur brá þá við brátt og bjargaði nauðstöddum manni, tók hann úr hafsyolki heim og hjúkraði, vcrmdi og saddi; en gistingu gesti þá bauð, hann glotti.og svaraði bónda: »Heim miin eg halda í kveld, þótt hundrað sje vegur-

inn rastir;

víst er þitt vinsamlegt boð, og vel ferst þjer; gjarnan

eg skyldi

gefa til minja þjer gjöf, en góz mitt er fólgið i sænum; má vera, að morgni við strönd þú minjagrip sjáir þó

lítinn«.

Aðmorgni stóð höldur við hlje og halda sá inn eptir firði dreka meðgapanda gin sem gammmeður stormeflda vængi. Enginn sást maður þar á, og enginn við stjórn sat á fleyi; liðugt það leiðina smó um löðrandi grunnskerja boða, andar sem á væri gnoð, en óðar enn bar það að landi, sjálfkrafa sviptu sig segl og sökktu sjer akker til grunna. Forviða Víkingur varð, en vogurinn gall við og mælti: »Ægir, sem bjargir þú bauðst, að bjarglaunum sendir

þjer drekann*. Forkunnar fögur var gjöf, ei felld voru saman að vanda eikiborð undin i skeið, því öll voru samskeyti gróin; leit út sem dreki á lög, og langt upp úr fram stafni teygðist höfuð með grimmúðugt gin og gullbúinn allur var svírinn. Borð voru blásteind á gnoð; úr bakstafni hringlaginn

sporður

silfurhreistraður sást af svalkaldar unnir sjer lypta; blökk voru seglin og brydd með blóðrauðu; þandameð

vængi27

flugdrekítín flaug á við storni, en fá&foa varð dijágnm

á eptir.

!>ar sem lä ferðbúiö fley og fallskipað vígsnðrum dre&gj-

um,

var sem að víkingaborg eða vísahöll flyti á sœnuin. Drekinn var dýrgripa val og dýrstur um Norðurlönd talinn.

Gripina Friðþjófur Qekk í föðurarf; ódæma-mikil auk þess hann auðæíi hlaut, svo auðsælli maðurfannst

hvergi,

buðlungi' ef borinn ei var, þvi buðlungaríkið er dýrast. Konungsson kappinn var ei, en konungur var hann að

skapi,

vitur og vinsæll og örr, svo víða hans ágæti spurðist. Fylgdu' honum fullhugar tólf, er fylgt böfðu Þorsteini lengi, gráir með eggbilin ör, f orustum reyndir að breysti. Yztur á öndvegisbekk með öldruðum gráserkjura byggöi frfðurog fráneygur sveinn, sem fífill hjá skrælnuðu lauíi. Fullhuginn frækni hjet Björn og Friðþjófi jafn var að

aldri,

rjóður seinbarn, en f raun roskinn, og gamall að forsjá. Upp hann með Friðþjófi ólst, í æsku þeir vöktu sjer

dreyra,

festandi fóstbræðralag, sem frægurer Norðmanna siður. Eitt skyldi yfir þá tvo í yndi og hörinungum ganga; Hver þeirra hefna' annars hjet og bver annan verja til

dauðans.

Búið var erfl með öld, og alskipuð gestum var höllin. Á miðjum bekk Friðþjófur frækn síns föðurmeð tárugu

auga

minntist að mæringasið, og málsnjallra hlýddi á greppa

2*28

dynjandi dróttkveðin stef, er drápu þeir fluttu' eptir Þor-

stein;

síðan í fðður síns sess bann settist að lögum á milli Óðins og Ársældar-goðs, sem Asaþór situr í Valhöll.29

IV.

Friðþjófur biður Ingibjargar.

Nú glymur. bragur í bjartri höll og bragning lofa skáldin snjöll, en frækinn gleður

ei Friðþjóf drápan, er skáldið kveður.

Og vorið kemur og grænkar grund; nú geysa drekar um fjörð og sund; en mæring ungur

um raarkir reikar svo hyggjuþungur.

Því skammt var liðið frá ljúfri stund, er lofðung Háifd&n hans sótti fund, og Helgi bistur;

þeir höfðu með sjer dáfríða systur.

Við hlið hans sat aðra hýrleit snót, og hendur þau tengdu með ástarhót; á svanna skærar

bann sjónir starði, svo munarkærar.

Áf hljóði þau minntust á horfna stund, er hló við þeim bernskunnar vorsæla grund, og marga mundu

þau munarrós, frá því er saman undu.30

Hún bar honum kveðju frá björk og dal, og barkmerktum stofni', er nafn þeirra fal, og bautasteinum,

þars bjarkir vaxa' yfir mæringabeinum.

»Við hífðina búa eg bót litla finn;

sem barn lízt mjer Hálfdán, en grimmnr er hinn,

þeir öðlingar vœnir

um annað ei hirfta enn lofgjörð og bænir.

Yið hirð þá er enginn, sem harm gegi' eg minn (hún hljóðlega mælti, en roðnaði kinn); í konungasölum

er kaldara miklu, enn Hildings dolum.

Og dúfurnar, áður sem undu figer þar, þær allar á burtu rak haukurinn snar; tvær saman sitja

í sorgum þar enn; eg læt aðra þín vitja.

Því dúfan mun fljúga til fundar við vin, og fornvinar sakna, ef eptir er hin; f vœng kveBju vefðu og vinkonu málrúnir fáeinar gefðu«.

Svo ræddu þau dag þann og hjöluðu hljótt og hvískruðu drjúgum, unz leið fram að nótt, sem hljóðskraf hjali inn hlýi vorblær um laufga dali.

En horfið er burtu iö friða fljóð,31

og Friðþjófur tregar; ið unga blóð til vilja segir;

af von og af kvíða hann stynur og þegir.

Og sorgarrúnir hann sendi snöt með svásri dúfu, er beið ei hót, en ei tilbaka

í annað sinn kom hún frå þýðum maka.

»Hvi er svo hnipinn inn ungi örn?« með undran stórri svo mæhi Björn, »er bringan brotin? er beitlum fleini vængurinn skotinn?

Hvað girnist þú? er hjer ei gædi stór af góðu fleski og sterkum bjór, og skáldaskvaldur,

er skemmta má oss um langan aldur?

Og reiðskjótann ffsk að fljåga yfir láð og farið er haukinn að langa í bráð, en Friðþjófur reikar um foldu hljóður með kinnar bleikar.

Og Elliði hefur ei yndi nje ró, og akkerisstrengjum vill rykkja úr sjó; þú fleyið fríða!

hann Friðþjófur vill nú ei lengur stríða.

En áður enn heima eg andast ór sótt, sem Óðinn eg geiri mig risti skjótt,32

og efa eigi,

að Hiidur oss fagni á heljarvegi«.

Friðþjófur bjóst þá og skundar á skeið, og skjótur siglir hann beina leið of Qörðinn þveran; þá Belasyni að finna fer hann.

Við Belahaug hitti' hann bræður og þjóð, með bændum þar mæltu þeir lögskil góð; en Friðþjófur ræðir,

svo duna við röddu hans dalir og hæðir.

»Þið konungar! sjáið, eg kominn er hjer, og kóngsdóttur bið eg til handa mjer; því synja ráði

vart mundi Beli, ef væri' hann á láði.

Við tvö saman fæddumst upp Hildingi hjá, sem hríslur á rót einni vorum við þá, en yflr síðan

toppana Freyja batt tryggðavef blíðan.

Minn faðir ei jöfurs nje jarls bar nafn, en jafnan hann lofa mun kvæðanna safn; hans afreksverkin vitna nú rúnir og vegsummerkin.

í>ótt vinna eg treysti mjer veldi og lönd, eg vera kýs heldur á feðranna strönd,33

og þess \il eg sverja

svo konuDgborinn sem kotung verja.

Og Beli í hauginum heyra má á hvert vort orð; með Friðþjófl sá nú bræður bið^ir:

gœtið þjer vel þess, er gegnir yður!«

En Helgi þá svarar og styggur upp stóð: »ei stoðar að mægjast við kotungablóð, nje bónda slíkum

eg gef þá, er samir bezt gylfa ríkum.

Þú vinna mátt ríki og fjár afla frjáls, þú fífla mátt koDur og stýfa hvern háls, en ofurkappi

in ásborna verður ei þínu að happi.

Til landvarnar ríkinu ei þörf er á þjer; eg það annast sjálfur, en viljir þú mjer fylgja, þig fel eg

húskörlum vorum og sess með þeim sel eg«.

»Það seint hygg eg verði«, þá svaraði hinn, »því sjálfræði ann eg, sem faðir minn. Að öðling reiðum

þjer, Angurvaðill! nú bregð úr skeiðum«.

Þá geislaði sólin á gullbúinn hjör, svo glóandi blika við rúnir á dör;34

»á Angurvaðli

má sjá«, kvað hetjan, »að hann er af aðli.

Og væri ei haugurinn helgaður Mö, þú hilmir inn svartil ei fá mundir grið; þó skaltu eigi v »

í annað sinn brandi þeim veröa á vegi«.

Og Helga skjöld gylltan, er bjekk þar á meið, í helminga tvo hann með sverðinu sneið; sundraðist baugur, en buldi við háreistur Belahaugur.

»Vel tókst þjer, hjör minn! til hvíldar þig legg, og hylji sig friðböndum rúnir og egg; heim skal nú halda og drekanum beita of djúpið kalda«.35

V.

Hringur konungur*

Og Hringur bratt borðum og hoskur upp stóð, en hirð með skvaldur þá reis upp og veitti ræsi hljóð; með rjettu þjóð

þeim milding líkti við Mími og Baldur.

Hans ríki var goða líkast lund, í ljósura viði,

þars vopn ei glymja við vigrafund,

en vorsæl grund

mót sólu glóir í síblíðum fríði.

Og dómgyðjan ein var með drottni og þjóð um dæmistólinn,

og friðurinn skattaði frjósama slóð;

sem fræningsglóð

ljómuðu akrar, er lýsti þá sólin.

Og hundruðum saman in hlýroðnu ílaust með háum faldi

úr siglingum komu hvert sumar og baust of sílanaust

með auðkeyptu auðlegðarvaldi.36

Og friðurinn dafnaði frelsinu hjá; þau fýsti ei skilja; og þjóð sína elskaði þengill sá, og þingum á

raeð einurð hver innti sinn vilja.

Hafði nú þrjátigi vetra við völd sá vísi setið,

svo hrygg af hans fundi gekk aldrigi öld, og æ hvert kvöld

í bænum þess bragnings var getið.

Og Hringur hratt borðum og hoskur upp stóð,

en hirð að bragði

stórvitrum veitti stilli hljóð;

hann stundi af móð

og málsnjallur mál hóf og sagði:

»Vor drottnitig situr í Fólkvang fríð við fagurt yndi,

en hjer á hún leiði, þars blómin blíð

og bládögg þýð

tindra við ljóstærar lindir.

Ei veitist oss önnur svo væn og rjóð, vors veldis hróður; í Valhöll er hún og gjöld fær góð, en gjörvöll þjóð

með börnunum biðja um móður. Oss Beli sjóli nam sækja' opt heim37

um sumarstundu,

og borin er svanni buðlungi þeim;

ei betri um heim

eg silki- veit svanhvita -hrundu.

üng er sú víst, og yngismær kýs ung blóm plokka, eg visið er lauf, og vetrarsnær sjer víða slær um lofðungs fölnaða lokka.

En vilji hún Hringi hýru ljå, þanns hærur skreyta, og vilji in bjarta um börn vor smá með blíðu sjá,

þá mun hástól sinn haust sumri veita.

Og veljið nú skraut fyrir skjöldungs jóð úr skríni eikar,

og fylgið þjer, skáld vorl og flytjið óð, því fögur ljóð

við bónorð sama og brúðarleika«.

Og garpar fóru í glæstri þröng með gjafir dýrar,

og skáldanna fylking var furðulöng; við fagran söng

þeir komu í sal, þars sátu hlýrar.

Þeir drukku með bræðrum í daga þrjá við dýrð og teiti,38

og erindum síðan þeir sðgðu frá, og sjóla þá

þeir frjetta, hver andsvör ferðbúnum veiti.

Helgi þá blóta vann hauki og mar { helgum lundi,

og blótmenn og völur buðlung snar

nú bað um svar,

hve svanfríðu samdi ráð sprundi.

Og vilin gáfu vilspár ei nje völva heldur, og Helgi sendi Hringi nei um hýra mey;

grimm eru rök þau, er goðþjóð veldur.

En Hálfdán mælti og hló um leið: pþað helzt er skaði; að gleðinni spiiltu goðin reið við grimman seið;

svo styðjum þá Hring karl úr hlaði!«.

Heimleiðis sendimenn hraða ótt og hraksvör inna, en gamali þengill við göfga drótt þá greinir skjótt:

»inn gamli mun hefna harma sinna«.

Og Hringur jöfur á herskjöld sló,

er hjekk á meiði;

með dreyrug giii þá drjúgum ftó39

hver dreki á sjó, og hjálmarnir lýstu mót heiði.

Þá Helga sveitin sögu þá ber, hann svarar bistur: »oss tjón er búið, því hraustur her með Hringi fer;

í Baldurshof setjum yjer systur«.

Býr nú í friðsælu hofi við harm in hýra lilja,

og guðvef saumar, en gljúpan hvarm

og glæstan barm

hrellir nú harmskúra kylja.40

VI.

Friðþjófur situr að tafli.

Friðþjófur við taflborð tefldi tafl með Birni; hrannareldi annarhvor var reitur roðinn, ríku silfri glóði hinn.

Hildingur í höll þá gengur; honum fagnar prúður drengur: »Drekktu, fóstri! mjöðinn mæra, meðan varir leikurinn!«

»Synir Bela, sjólar vænir, sendu mig til þín með bænir; vandræðin nú óðum aukast; allir væDta liðs af þjer«. —

Bragning svarar: »Björn! þín gættu, buðlung er í stórri hættu, bóndi honum björg má veita, bóndinn jafnan skotspónn er«.—

»Ekki skaltu erta grami, arnarniðjar gjörast ramir; þótt þeir Hringi minna megni, meiri bræður eru þjer«. —41

»Björn! í hættu hrók þú setur, honum fylgja skal eg betur; inn í skjaldborg hann skal hopa; hættulaust þar vígið er«.—

»Ingibjörg í Baldurshaga beiskan grætur alla daga; getur þig ei ginnt til víga grátin mær með augun blá?« —

»Drottning, Björn! þú*bugar eigi, brúði þá frá æskudegi þekki' eg; hún er bezt á borði, bjarga þeirri víst eg má«. —

»Skal eg jafnnær frá þjer fara, Friðþjófur! þú vilt ei svara, situr kyrr og leik við lýkur, lætur óbænheyrðau mig?« —

Hetjan upp þá stóð að stundu, stilltur tók í fóstra mundu: »eg hef þegar svinnum svörum sæmdan, kæri faðir! þig.

Belasonum svör þau tjáðu: saklausan raig gylfar sraáðu; við þá kýs eg ekki eiga; aldrei skipa' eg þeirra bekk«. — 42

»Þig skal ekki þar um saka, þú niunt sjálfur ráð þjer taka; Óðion bið eg ollu ráða«, aldinn kvað, og brautu gekk. —43

VII.

Unaðarstund Frið|>jófs.

»Þeir bræður sveitir saman draga og sveima' um storð að biðja' um lið; en eg í blíðum Baldurshaga mjer bústað á og vopnasvið, og gleymi sennu sjóla snjallra óg sorg og gleði' um foldarhring; þá drekk eg munað Ása allra með Ingibjörgu tvímenning.

Á meðan rósum röðull treinir ið reginmæra himinskraut, sem líkja má við logareioir, er leiptra um fagurt meyjarskaut, á meðan kyrr eg stend á ströndum og stúrinn bíð með heita þrá, og meyjarnafn á svölum söndum með sverði rita til og frá.

Hve seinlát er in sæla stundin? þú sólargoð! hvi dvelur þú, sem sjeð ei hefðir svása lundinn o g sund og eyjar fyrr enn nú? Er hvergi mær í Vesturvegi, sem væntir bráðlynd eptir þjer,44

að blíða ást þér birta megi, og brjóst þitt upp við halla sjer?

í Ránar-faðm þú loksins líður, og leiptri sveipar himinvæng, og festir rósablæjur blíður að bjartra goða værri sæng; um ástir kveður aptangjóla, um ástir lindin hjala fer, og fornlynd goðafóstran, njóla, með flogagulli skautar sjer.

Svo hægt frara stjörnur Ijósar líða, sem læðist sveinn á meyjar fund, of vogiian skundar fleyið fríða, en fylgdu' á eptir græðis sprund! í mót oss glóir goðalundur, og goðaheill oss hvergi dvfn; í Baldurshoß feginsfundur með Freyju sjálfri bíður mín.

Hve feginn stíg eg fæti á hauður — ó, fold! eg gjarna kyssti þig, og blóm, er faldið fagurrauðu og fannahvítu grundarstig! þú máni, sem í geislaglaumi nú gyllir hof og lund og bý! þú brosir eins í blíðum draumi. og brúðarhúsi Saga í.

Hver hefur ljúfri lind, sem talar45

við liljur, kennt minn hjartans óð? og yður, Noregs næturgalar! mín næmu' og heitu munarljóð? Með leiptrum ásýnd Ingibjargar oss álfar mynda um himindúk, en dýrri mynd hún Freyja fargar og feykir brautu öfundssjúk.

En litt eg ímynd svanna sinni; hún sjálf er hjer, sem vonin fríð, og trú sem barasins trygga minni hún til mín skundar ástarblíð: kom, bjarta mær! að brjósti mínu, mitt blíða yndi og munarþrá! f faðm mjer halla höfði þínu, með hýru augun, djúp og blá.

Svo grönn ert þú sem lítil lilja, svo litfríð eins og þroskuð rós, í geði hrein lik guðavilja, í geði hlý sem biminljós. Ó, kyss mig, svo minn Lofnar-logi sig læsi eins i gegn um þig; mjer hverfur jörð og himinbogi, þá, hjartans-mœr! þú kyssir mig.

Ei hræðast þarftu hættu neiaa, inn hrausti Björn við ströndu er með hllga^p^úða, og hoska sveina, sem hræðast myndu' ei ægan her, Hve feginn vildi1 eg, væna meyja!46

þig verja' svona í faðmi mjer, og, valkyrja ef værir, deyja; til Valhallar þá fylgdi' eg þjer.

Hvi hvískrar þú um Baldurs bræði? ið blíða mun ei reiðast goð, í augsýn hans þótt unnumst bæði, því ást er hans ið milda boð; inn bjarti á« með hyggju Wýrri svo heitt sem við og munarblítt, vann nnna Nönnu áður hýrri með ástargeðið varmt og þýtt.

Eg mynd hans sje, til mín hann lítur, og milt er yfirlit og blítt; að fórn hann nú mitt hjarta hlýtur svo heitt og traust og ástarþýtt; nú lotning goði Ijósu veituni, ei ljúfa'ra má hann þiggja blót, þeim sömu tryggða svásum heitum, er sjálfur forðum vann hann snót.

Þú mátt ei ástum mínum hafna, úr mannheim eru' ei sprottnar þœr; úr goðheim kemur gleði sjafna, og goðheim þráir, ljúfa mær! Hve glöðu myndi' eg geði deyja, og goða svífa' í hkninlund, í faðmi þínum, fríða meyja! ef fegins væri komin stund.47

Cm sflfurhlið þá herjar brana í hjörvaleik, við síðu þjer eg helzt mun kjósa heima una, sú himinsæla dýrust er; þá goðaveigar, gyðjan þekka í gullnum hornum byriar drótt; með einni þjer eg œtla' að drekka og ástarblíðu hvískra hljótt.

Þar vil eg laufsal, brúður! byggja á bjartri strönd við mararsund; með skjóli þar oss skulum tryggja í skuggasælum goðalund. Þá blíðheims röðull rís um morgaa (ei röðli fegra neitt er þeim), í Yalhöll inn við förum forna, en fúsari þó að kveldi heim.

tir stjörnum skal eg sveig þjer, svanni! um svása binda lokka-glóð, og við þig danza' í Vingólfsranni, svo verði kinn þín fagurijóð, unz þreytt við heim úr glaumi göngum í goða heilög skuggatjöld, þars meður blíðum brúðarsöngum oss Bragi skemmtir sjerhvert kvöld.

Hve syngja þrestir sœtt um lundinn! — sá söngur kemur Valhöll frá; hve fagurt máninn silfrar sundin! — af sælli storð er ljómi sá;48

þau ljóðin skær og bjarminn boða oss betra lund og fegra hörg; þá grund mjer þætti gaman skoða á Gimli með þjer, Iiagibjörg!

En hættu gráti — heitir straumar í bjarta mínu svella enn, og æðrazt ei, því ástadraumar í æðra heim opt flytja menn; en óðar faðm þú blíðan breiðir og björtam augum sjer til mín; inn hugum-stolna heim þú leiðir úr himinsælu, snót! til þín.

»Til lævirkjans eg heyri'«, í húmi svo hjúfrar dúfan blíð og trú, en lævirkinn í lágu rúrai með ljúfum maka sefur nú; þau sælu hjón ei skilnað skilja, en skemmta megu' í næði sjer, og vera frjáls sem veðrakylja, um víðan himin sem þau ber.

»Sjá, dagur rís«. Af ijöllum framan þú fagran vita leiptra sjer; við megum enn þá sitja saman, in sæla nótt ei liðin er; æ, sofðu dagsins dýra stjarna! o g dveldu enn þá langa stund; til ragnakvelds þjer, Glóeyg! gjarna eg gœfl

leyö' að festa blund.49

En óskir heitar eigi stoða, í austri fagur morgunn skin með sama himinrósaroða, sem reifir kinn á silkilín, og þúsund raddir þrasta titra og þylja morgunljóðin dýr; nú lifnar allt og öldur glitra, og unnustinn með skuggum flýr.

Nú rennur sunna rósum skærri; ó, reiðst ei minni heimskubæn; nú flnn eg glöggt, að goð er nærri; svo guðum-fríð er sólin væn; hve sæll er hann, er svífa fengi eins svása æfibraut og hún, og ljós og sigur gegn um gengi með gulli skráða frægðar-rún.

Þitt heilagt auga, sunna! sjer nú, það svásast er á Norðurgrund; og meyjar skjól og skjöldur ver þú, því skærust ímynd þín er sprund; þinn himinn býr í hennar auga, svo hrein er mær sem geisli þinn; þín gullhár hennar lokka lauga, þitt leiptur skreytir hennar kinn.

Og far nú vel, mín brúður blíða! og bíð mín sælli nætur-stund; æ, far nú vel; á vangann fríða og varir þiggðu kossa, sprund!50

til svefns nú gakk og síðla vakna og sárar vonarstundir tel, og mín í vöku' og svefni sakna með sömu þrá og eg. Far vel!«5Í

VIII.

Skilnaður Friðþjófs og Ingibjargar.

INGIBJÖRG: »Það daga fer og Friðþjófu'r kemur eigi, og fjölmennt þing í gærdag var þó haldið á Belahaugi; bezt \ar slíkur staður fallinn til að dæma á dótturhans! Hve ótal bænum vann eg eigi verja og votum tárum til að þýða inn kalda heiptarís um hjartarætur Friðþjófs, að hann skyldi selja hönd til sátta! Æ, hörð er karlmannshyggjan; einatt sakir drengskaparins (svo þeir dramb sitt kalla) þeir hirða eigi hót eitt, þótt þeir nisti hjarta tryggt í einnar konu brjósti. Konan er sem bleikur mosi' á bjargi, sem bágt á með gróa fast við steininn, og enginn tekur eptir slíkri jurt, sem næring fær af næturinnar tárum.

í gærdag leið minn dómsúrskurðar-dagur, og dagsins auga huldist dimrari nóttu, en Friðþjófur er Qarri; daufar stjörnur heilsa og kveðja hver á eptir aðraj með hverri þeirra hýrar vonar-stjörnur í þessu brjósti ganga' um leið til grafar.

3*52

Og til hvers er að vona?—Goð í Valhöll vilja' ei sinna mjer, sem hefi styggt þau. Inn hvíti ás, í hofinu' er mín geymir, mig hatast við, þvi ástir jarðarbarna í augsýn goða eru ei nógu skírar, og jarðnesk gleði og glys má eigi koma i goðahof, þars undir hvelfdu rjáfri f helgri kyrrð sjer biminbúinn unir. £n samt sem áður, sek er eg þó eigi, og sakir hvers er ásinn góði reiður ástum einnar meyjar? — Eru þær ei skírar eins ög Urðarbrunnur, eða morgundratímar þeir, er Gefjon dreymir? — Og sólin, sem er heilagt himins auga, ei fælist heldur elskendur, sem unnast, og dagsins ekkja, heiðbjört nóttin, heyrir í harmi sínum gjarna eiða þeirra. Má það, sem und berum himni er bjart, í Baldurhofl verða ljótt og svart? —

Jeg elska Friðþjóf; æ svo langan tíma, sem eg fæ munað, hef eg elskað Friðþjóf; það ástarþel er jafngamalt og jeg; nær það kom til, eg hvorki man nje hitt eg hugsað get, að svo hafl1 ei verið jafnan. Sem aldinvöxtur vex um kjarna sinn og verður stór og fagurgylltur knöttur mót heitri sól á hlýjum sumardegi, svo hef eg þroskast æ um þenna kjarna, og þó er eðlisfar mitt að eins skurn hans. Ó, reiðst ei, Baldur! því með bljúgu hjarta53

eg kom til þfn og kveðja skal þig líka. Eg tryggðir mínar bera vil of Bifröst, svo ist mín verði ásum kunn í Valholl, og goðborin með goðum skal hún búa, og skoða sína mynd í skyggðum skjöldum, á dúfuvængjum gegn um geima fljúga og Gimil byggja þar, sem hún var áður með Alföður — hvi ýglist ásinn góði og ásýnd hylur fyrir dagsins birtu? — í mfnum æðum eins og þínum rennur ásablóð; ó seg, hvað viltu, frændi! ástum get eg eigi fórnað þjer og eigi \il; þær sama1 ei himni þfnum, en hamingju minni' í heimi get eg fórnað, og frá mjer kastað, eins og drottning varpar möttli sínum, og er þó sem áður in sama fyrir það — eg svo vil gjöra; og eigi skulu æsir

þar í Valhöll sig fyrirverða sakir frænku sinnar; og því, sem kemur, kvíða skal eg eigi sem kappinn. — Þarna koma sje eg Friðþjóf. Hve trylltur, fölur! — Nú er öll von úti; og illar fylgjur eru' í för með honnm. Vertu hraust, mitt hjarta! — kæri vinur! seint um síðir — velkominu oss vertu! vor skapardómur skín á enni þínu; eg sje það glöggt« —

FRIÐÞÍÓFUR:

«En sjerðu þar ei líka með dreyrgum rúnum sektir, heipt og háðung og flótta' og útlegð? —54

ingibjörg: »Friðþjófur! ó, gæt þín, og seg, hvað orðið er; eg vænti' ins versta, og viðbúin er tíðindin að heyra«.

friðÞjófur

»Eg kom á þing á kumli frænda þinna;

í kring um hauginn stóðu Noregs bændur

með sverð í höndum; skjöldur nam við skjöld

öllu megin, hringir yflr hringum,

að haugsios kolli, þar sem sat á steini

blótmaðurinn Helgi, bróðir þinn,

svartur, þrútinn likt og þrumuský;

við öxl hans Hálfdán handljek fagurt sverð

hugum-glaður, líkur rosknu barni.

Þá hóf eg mál og mælti: »Styrjöld ærin

nú æpir heróp hátt á landamærum;

og ríkið, Helgi! er í háska miklum;

gipt mjer systur þíoa; þrótt og fullting

eg legg í mót, og má þjer lið að verða;

látum gamia óvild niður falla;

eg sættist fús við Ingibjargar bróður;

ver nú sanngjarn, sjáðu I einu borgið

sæti þínu og hjarta Ingibjargar;

eg sel þjer hönd og sver við Ása-Þór,

að sízta skipti býð eg þjer nú sættir«.

Þá varð gnýr & þingi; þúsund brandar

þrumdu á skjöldum hvellu fegins-ópi,

og vopnabrakið hóf sig hátt tii skýja

og himinn gladdist frjálsra manna rómi:

»Friðþjófi giptist Ingibjörg in fagra,

sem fríðust lilja er í dölum vorum,55

en hann er lands vors bezti varnarhrandur, fái hann hennar!« Fóstri okkar aldinn, Hildingur með hærur silfurhvitar, gekk þá fram og fagurlega mælti í kjarnyrðum, sem kvæðu stæltir hjörvar, og þá stóð Hálfdán upp úr hávu sæti, og bað með orðum og með augnafáði, en ekkert dugði, því að bænir allar hurfu likt og verkun

sólarvarmans, er vekja freistar líf úr dauðu grjóti, og 8vipur Helga var sjer sjálfum líkur, og svellköld neitan gall við beitum bœnum: »Einn bóndason«, hann sagði meður apotti, »eg svara virti, en þessum goðgámanni gef eg aldrei gdðum-borna systur. Hefurðu' ei, Þjófur! brotið helgi Baldurs, og brúði sjeð um nótt í hofi goðsios? og Ijeztu' ei myrkrið munað ykkarn hylja?« »Já eða nei?« þá æpti allur lýður. »Seg nei, seg nei, vjer svari þínu trúum; þú sonur Þorsteins, konungssona jafni! seg nei, vjer fylgjum fast með þínu máli, og þú skalt eiga Ingibjörgu fögru«. »Örlög mín á einu orði riða», þau andsvör gaf eg, »hræztu þó ei, Helgi! því hvorki skal eg ljúga mjer út gleði á jörð nje Valhöll; eg hef systur þína sjeð og hjalað við í myrkvu hofi, en helgi Baldurs hef eg aldrei svívirt«. Eg Qekk ei meira mœlt, því dimmur kurr á þingi reis, og þeir, sem næst mjer stóðu,56

sjer þokņðu' undan, sem frá nöðru-eitri;

eg litast um og sje, að helbleik hjátrú

hefur stolið máli, viti' og rænu

frá þeim, er áður glumdu' af glöðum vonum.

Þá sigrar Helgi; násum feigðarrómi

hræðilegum eins og forðum, þegar

í Vegtamskviðu völvan spáði Óðni

hrakning ásaþjóð, en Helju sigur:

»Eg gæti dœmt þjer dauða eða útlegð

fyrir þessa sök að feðra lögum,

en sakir Baldurs, er þú svívirt hefur,

J>ú vægð skalt fá, en vinna skaltu nokkuð. —

í yestur hjeðan eyjar miklar standa;

Angantýr þeim ræður, jarl einn ríkur,

og meðan faðir minn hjer fyrir rjeð,

Qekk hann þaðan skatt, en síðan enginn;

ferð þá skaltu fara og sækja skattinn

og fœra oss að bótum dirfsku þinnar;

mœlt er, jarlinn hafi harðar krummur,

(Helgi mælti enn með köldu glotti)

og liggi' á gulli eins og forðuto Fáfnir,

en Fáfnisbana' inn unga skal nú reyna.

Þessi för þjer frægð má stœrri heita. \

enn fífla konur hjer á Baldurshaga.

í vor eð kemur vænti eg þín aptur

með virðing heim, og umfram allt með skattinn;

níðingu'r skaltu ella hvers manns heita

og hafa griðum fyrir gjört og landsvist«.

Með þessum dómi þingi kvað hann slitið«.

INGIBJÖRG: »Og ráð þitt er? —«57

FRIÐÞÍÓFUR :

»Eg hef að ráða' úr vöndu, því virðing min er veðsett; kröfur Helga þœr vil eg fylla, þó að Angantýr í Elivogum hafi gull sitt graflð; eg læt í haf í dag« —

INGIBJÖRG:

»Og lœtur mig hjer

eina?«

FRIÐÞJÓFUR:

»Nei, þú Frioþjófi skalt fylgja«. INGIBJÖRG: »Eg fylg þjer eigi«.

FRIÐÞJÓFUR:

»Heyr mig, fyrr þú svarar. Mjer virðist, sem þinn vitri bróðir hafi gleymt, að ADgantýr var aldavinur föður raíns og Bela; yel má vera að viljugur hann gegni mínura kröfum; enda hef eg tunguhvassan talsmann, traustan, bitran hjer að vinstri hlið mjer. Síðan skal eg senda Helga gullið og seiðkonungsins leysi undan blótkníf, sem hann brugðnum heldur, bœði okkur. Vindum síðan segl upp á Elliða og siglum hjeðan braut til fjarra heima; og vera má oss brosi blómsœl ströud, er býður ästum vorum' grið og landsvist. Eg hirði ei um Noreg, þar sem hræddir hopa allir fyrir seiðmanns orði, og vilja toga helgidóm míns hjarta úr höndum mjer og ræna yndi lífs míns.58

En viti Freyja, það skal þeim ei takast. Einn vesæll þræll er Við þá torfu bundinn, sem hann fæddist á, en eg er frjáls og sjálfráður sem svalur fjajlavindur. Á dreka minum moldarrekur tvær frá haugi föður míns og haugi Béla eg með mjer hef, og fer af/lösturjöröu þessari; viö þurfum eigi fleira. Til er, unnusta minl önnur sól, enn sú er blikar bjer ad baki Jöklum, og til er himiún heiörikari1 enn þessi með hýrum stjörnuøi, sem meö reginljóma skreyta varmasælar sumarnætur, og skemmta elskendum f eikilundum. Þorsteinn, faðir minn, á ferðum sínum víöa kom og sögur einatt sagöi, er sátum vjer viö langelda á kveldum, um Grikklands-haf meö ótal grúa eyja, sem eins og grænir lundar stiga ur sænum; ríkar þjóöir undu sjer þar áöur, og heilög goö i hofum fagurreistum; en nú er allt í auön og grasiö þekur eyöistigu; grannar liljur spretta af rúnum þeirn; er ræöa forna speki, og grannar súlur gnæfa þar á rústum, sem vínviðurinn vefur grænu skrauti; og ósáð jörö þar allan gróöa veitir, sem æskja má, og gullin aidin blika í viöi þar og vínber rauö á greinum, sem varir þínar svella af fögrum þroska. Þar skulum viö, Ingibjörgl oss una59

æfl langa og byggja litinn Noreg

í ílóði kyrru, fagrara enn þenna;

og ástir vorar aptur ßkulu nema

in hveldu hof, og himintivar gleymdir

gleðjast skulu enn við gæfa manna.

Og þegar sæfarandi svölum anda

borinn (því þar bylja aldri stormar),

fer hjá okkar ey, og aptanroðixm

gyllir sæ, hann glaður sjer á land upp

og við helgar hofsdyr litur standa

nýja ástargyðju — (Afrodite

trúi eg á tungu þeirra hún heiti).

Með undran sjer hann leiptra gullna lokka

í ljúfum blæ og fögur augu tindra

sváslegri enn suðurhimins stjörnur.

Og innan skamms mun skari henni fylgja

ljésra álfa, lítill goða hópur,

með rjóða vanga, eins og rósir sínar

suðrið hafi svölu noröri geflð.

Hve fagurt, Ingibjörg! og afarnærri

hlær ei auðnan hjörtum þeim, sem unnast?

Ef hugu'rinn hefur þor til við að grípa,

hún fús vill fylgja þeim, og byggir Vingólf

handa þeim á bjara yztum jarðar.

Kom, flýt þjer, vit, að hvert það orð, þti hjaiar,

augnabliki af okkar farsæld rænir.

Allt er búið; Elliði með þöndum

vængjum bíður búinn til að fljúga

braut með hvössum vindi yfir haflð

hjeðan alfari frá heimskum byggðum.

Hvi hikar þú?«60

INGIBJÖRG:

»Eg get ei farið með þjer«.

FRIÐÞJÓFUR :

»Geturðu ei?«

INGIBJÖRG:

»í>ú, Friðþjófur i ert farsœH, þú fylgir engum, gengur sjálfur fremstur, sem stefni á dreka þínum, ea við stýrið stendur vilji þinn og ræður horfl, þótt stríðir feykistormar æsi hafið. En vit þú, mjer er varið öðruvísi, á valdi annarra mín forlög bvíla, sem birða litt, þótt bjarta mínu blæði. Að ofurselja sig og syrgja' og harma og sífelt gráta'—er frelsi konnngsdóttur«.

FRIDÞJÓFUR: »Þú ert frjáls ef fýsir þig. í haugi er byrgður faðir þinn«.

INGIBJÖRG:

»Minn bróðir, Helgi, er faðir mian, og fylgja ráðum hans eg dæmist til, því dóttir Bela ßtelur ei auðnu sioni, þótt í greipar gangi. Hvar stæðum vjer, ef slíta viidum bönd þau, sem Óðinn festi milli veikrar meyjar og raannsins styrku yfirráða' og vilja? því konan líkist granDri sævarlilju, sem bára lyptir, bára dregur niður, og sæfariDn, er siglir yfir hana, ei sinnir hót, þótt skerist hún i sundur. En þó að forlög hennar falli svo,61

bún fölnar ei nje týnist, meðan rótin er föst við botnion; bleikar himinstjömur systur sinni, sem er líka stjarna, í bláu djúpibirtu sinnar lána; en rífl hún sig upp, hún rekst með straumi um reginhöf og verður eintómt hismi. í fyrri nótt — sú nótt var hryllileg -r-eg vakti' og væuti þín, en þú komst aldrei, og raunamyndir, sem að rökkrið fæðitf, svartar ýgldu sig og svifu fyrir sjónir míoar þurrar, harmi brenndar, og Baldur sjálfur, blóðlaust goðið, horföi svo bistur á mig, svo mjer stóö af ótti. í fyrri nótt eg hugsað hef um hag minn, og fest (huga mjer að

hýrast eptir, sem hlýðin fórn við blótstall bróður mins. Þó fór vel, að þá eg hlýddi eigi å sögu þína um sæumgirtar eyjar, þars kveldroðinn um blíða blómstur-velli gyllir fold með ást og fögru yndi. Eg veit ei, hversu veik eg er. Og draumar æsku miiraar, sem að lengi sváfu vakna þá, og hvísla mjer við hlustir hljóðskraf munarblítt, sem systir ræði. Eg anza eigi, nei, eg anza eigi yður, fornu munarsælu raddir! Hvaða sælu sætti norræn mær í Suðurheim; mig skortir lit og blóma við rósir hans; rainn hugur er of kaldur handa glóð hans; myndi eg ei brenna af sólarhita, og hugu'rinn hvarfla norður62

með stjörnunum, sBm standa þögiar yfir haugum feðranna sem friðar verðir? Þú mátt ei flýja, Friðþjófur! þær byggðir, sem fæddur ertu til að v^ija' og styrkja; þú mátt ei setja sæmd og drengskap þinn í sölurnar, þótt kvenna ástir bjóði. Æfi sú, er sól á enda spinnur jöfnum dögum — fögur œfi og frábreytt — bún er kvenna hlutfall; hugur karla og helzt þín sjálfs ei uoir kyrrð og næöi; við þig á bezt, er stórir voða-stormar þrymja kring um knör þinn úti' á hafl, og líf þitt áttu' að veija' og vinna orðstír með víkingum á blóði sollnum þiljum. Sú munarkyrrð, er mynda vannstu áðan, him mundi jarða hreystiverk, sem áttu óunnin, og eins og skjöldur þinn þinn frjálsi hugur feyskjast mundi og ryðga. Nei það skal eigi; — aldrei skal eg stela lofi þíau úr ljóðum höfuðskálda; aldrei skal eg slökkva frægðar-framans raorgunroða, er krýnir ungan kappa. Ver hygginn, vin! og bræðumst illar nornir; björgum vorrí sæmd úr sjávarháska auðnu vorrar, — auðnan sjálf er drukknuð; við hljótum skilja«.

FRIÐÞJÓFUR :

»Hljótum? — sakir hvers? — »þóttú yrðir andvaka og óglöð?«

INGIBJÖRG: »Af því að virðing okkar er í veði*.63

FRIÐÞJÓFCR: »Meyjar sæmd á mannsins ástum hvílir«.

INGIBJÖRG : »Sá ann ei mey, sem eigi líka virðir«.

FRIBÍMÓFUR: »Hans virðing má ei vinna tómum brekum«.

INGIBJÖRG: »Fögur brek, að fylgja því sem ijett er«.

FRIÐÞJÓFUR : »Ást vor var því eigi í mót í gærdag« —

INGIBJÖRG: »Og eigi í dag, en ílóttinn rekur eptir«.

FRIÐÞJÓFUR : »Nauösyn kallar aptur: »komið, komiðl«

INGIBJÖRG: »Allt, sem rjett og ágætt er, er nauðsyn«.

FR1ÐÍ>JÓFUR : »Sól er hátt á lopti; tíminn líður« —

INGIBJÖRG: »Og liðinn er mjer nú að fullu' og öllu«.

FRIÐÍ* JÓFUR: »Gœttu þín, er þetta hinnsta orð þitt?«

INGIBJÖRG: »£g þarf þess eigi; þetta' er hinnsta orð mitt«.

FRIÐÍ* JÓFUR: »Svo far nú vel, þú fagra Helga systir!«

INGIBJÖRG: »Ö, heyrðu, heyrðu — hæfir svo að skilja? hefurðu engin vinahót að bjóða fóstursystur þinni? Áttu enga hönd að rjetta unnustunni aumu?64

Hyggur þú, eg hvilist hjer á rósum, og hlæjandi eg neiti gæfu minni, og sliti harmalaust úr hjartamínu vonir, sem með veru minni fæddust? Varst þú ei mins bjarta morgundraumur? — Friðþjófur hjet allt, sem fögnuð gaf mjer, og allt, sem til er ágætt, stórt og veglegt, i augum miüum var þjer ettthvað sviplíkt. Þessa mynd þú mátt nú eigi deyfa nje móti inni breyska reynast harður, mót henni, sem að hlýtar nú að fórna því hlutskipti, sem dýrast var á jörðu, og dýrast myndi i ValhöiL Þessi fórn er fullþung samt. Ó, Friðþjófur! eg ætti, ef til vill, heldur skilið nokkra huggan. Að annstu mjer, eg veit og lengi' hef vitað, og minning Ingibjargar mun þjer lengi fylgja á ferðam þínum ár frá ári; en sorgin dofnar þó við sverðakviður og svífur til og frá með hvikum öldum, og dirfist ei að setja sig að sumbli, er sigurminni drekka garpar ungir; en við og við hún vitjar má ske þín, er næturkyrrðin

kallar aptur liðna daga' í buga þjer, og hljóð og náföl mun þjer birtast mynd, er vel þú kennir, er kveðju ber frá kærum æskustöðvum. Það er brúður þín frá Baldurshaga. Hennar svip þú hrekja mátt ei frá þjer, þótt hann þrútinn sýnist; mundu heldur að hvísla ástarorð í eyra honum,65

sem að næturvindur fijótt mun flytja'; þá eina veit eg huggan, enga aðra. — Hjá mjer er ekkert, sem minn söknuð skilur; þó sorgarm&li tali allt um kring mig: ið háa rjáfur hofsins talar sífellt um þig, og goöið sjálft, þótt sýnist óg^a, fær svip þinn einnig, þegar máninn lýsir. Eg lít til hafsins, þar sem þú vannst forðum til þeirrar, sem þjer unni, skipi stefna; eg geng mig út í lund, þars laufgar bjarkir sýna rúnir, sem þú ristir forðum nafn mitt á; það grær á braut og gleymist, og þá er maður feigur, segir sagan. Eg að spyr daginn, hvar þig síðast sæiT hann, og svarta nóttu eins, en bæði þegja, og haflð sjálft, sem ber þig, svarar eigi, en stynur þuogan fyrir ströndum frammi. Með kveldroðanum skal eg kveðju senda, þegar hann sig bárum þfnum baðar, og skýin, loptsins langskip, skulu veita harmatölum hryggrar meyjar farkost. Eíq i skemmu vil eg sorgmædd sitja, svartklædd ekkja, iífsins gleðidaga, og á blæjur brotnar liljur sauma, þar til eitt sinn vorið blíða vefur með vænni liljum blæju grafar mianar. En taki' eg hörpu* í hönd og stilli strengi, og ætii mjer með djúpum sorgarsöngvum að lýsa mínum heljarbeisku hörmum, þá grípur grátur fyrir, eíös og nú«.--66

FRIÐÞJÓFUR: »Þú sigrar, kæra konungsdóttir! grát ei, og ræktu' ei reiði mína; það var hryggðin, er í svipan tók sjer gremju gjörvi, en gjörvi því hún skjótt mun aptur kasta. Þú Ingibjörg! ert æ mín heilladís, og ágœtt hvað inn göfgi bezt má kenna, og vissa nauðsyninnar varla fær þjer vitrara og ágætara talsmann, þú völva fríð með fagurrjóðar varir! Já, af nauðsyn skal nú hopa á bæli og við þig skilja, en vonin — bún skal fylgja, og með mjer sigla braut í Vesturveg, og vera með mjer allt til hinnstu stundar. En næsta sumardag eg sigli heim; og Helgi, frændi þinn, þá finoa skal mig, og loforð mitt skal efnt og leyst mitt heili, og rógsök bætt, er rægður var eg om. Þá bið eg þin, nei, heimti mjer til handa á þingi, meðan þrymja sverð á skjöldum, ei af Helga, heldur alþjóð Noregs, þvi hún skal ráða kosti konungsdóttur r og þann, er synjar, þyrfti eg að flnna. Og far nú vel, og vinn mjer fullar tryggðir, og eig til minja ástar vorrar bernsku armbring þenna. Völundur hann gjörði og himins undur greypti öll í gullið, en hjarta i miðju, — sem er hnossið mesta«.

(Hann fer).

INGIB JÖRG: »Hve djarfur, vonsæll, hugrakkur og hraustur67

hann hristir sverðið stælta rjett við brjóstið á sinni norn og segir: »hopaðu' undan!« Æ, Friðþjófur! hún hopar ei að heldur, hún hlær að Angurvaðli og gengur rakleitt. Þú þekkir eigi minn inn myrkva bróður, og þ(n in hreina hetjusál ei kennir ið haturþrungna djúp, sem ávailt sýður í geði hans af grimmri heipt og öfund. Aldrei gefur hann þjer systur sína; hann selur fyrr af hendi líf og ríki, og blótar systur sinni öldnum Óðni eða Hringi karli, .sem hann berst við. —

Þó vonir blíðar bregðist þannig mjer, eg ber mig vel, fyrst þú átt öruggt bjarta, og þótt mig hrelli harmarökkrið svarta, heilladísir aliar fylgi þjer! Á armhring þínum tímann get eg talið, þótt tregastundin verði þung og mörg, unz heim þú kemur — hold er foldu falið, þú finnur hvergi þína Ingibjörg«.68

IX.

Grátur Ingibjargar.

nKomið er haust,

kveða við hrannir raeð nákaldri raust; helzt má þó huganum fróa að horfa' út á flóa.

Sat eg og sá,

seglið, unz hvarf það mjer vestur i sjá; inndælt má Elliða vera ástvininn bera.

Hrannir um sjó!

hamist ei svona; er skriðið ei nóg? lýsið þjer stjörnur á legi leiðina íleyi.

Fagur í vor

Friðþjófur kemur, en heitmeyjar spor finnur ei sveinninn í sölum nje svásiigum dölum

Liðin og kold

liggur hún þá — eða tryggðaniia gjöld þolir í helQötrum harma harðlyndra barma.69

Vængprúðum val

vinur minn gleymdi; þann mata eg skal, vandlega vernda' hann, og eiga víkinginn fleyga.

Hann skal á hönd

husbóndans sitja við dúks þessa rönd; glitvæng eg gef honum fríðan, gullklóm eg prýði' hann.

Fagurleit fló

Freyja í valsham of hauður og sjó; huggði' hún að hjartfólgnum óði harmsollnum móði.

Hamur af þjer

kentar ei, valur! þó ljeðirðu mjer; dauðinn einn vængi mjer veitir, valshami skreytir.

Öxl minni af,

augnhvassi fullhugi! líttu' út á haf. Hvernig sem horfum og þráum, hann við ei sjáum.

Heimti mig hel,

heim fyrr ernn kemur hann, skilaðu vel heilsan frá heitmeynni látnu hetjunni grátnu«.70

X.

Vesturforin.

Stóð á strðndu stillir Helgi grimmgeðjaður, og å gýgjar hjet. * Sortnar þá að svörtu rökkri, svífa um loptið þrumuský, þyngir Ægisdóttur dökkri, dynur hvítum faldi í; loga-reiðir rauðum böndum ragna skreyta þrútið tjald; hnípin sjófugl heim að ströndum hraðar sjer of bárufald. »Hvessir nú, hlýrar! heyri' eg storma vængjum veifa, víkjum að heldur. Bíð þú í lundi, blíð, tárfögur, Ingibjörg mæra! minnar komu«.

En tröllkonur tvær upp komu Hamglöm og HeiðaV71

við blýr Eliiða. Vængur storma við það losnar, vog frá grunni ýmist slær, eða hátt frá bafl flosnar, bimni mót haan sækir ær; koma fram úr dimmu djúpi draugar bafs og býsnin öll undan hvikum brannar bjúpi holskeflanna driQo mjöll. »Sælla var að sigla of silfurvoga, er bjart skein tungl, til Baidurshaga; hlýjara' oss þótti við bjarta snótar, er við brimhvít brjóst brúðar hvildumst«.

Stíga Sólundir úr sollnu djúpi; þar er lygn lögur; leitum þangað! Sjóvíkingur síðla bræðist siglu vanur traustri eik, heldur stjórnvöl, hugur glæðist hans við grimman veðraleik; skeið má herða skeijahestur, skarpar öldu rista kinn; beint í vestur, beint í vestur brunar marargamraurinn. »Lystir mig lengur72

við lög að þreyta; veðri og víkingi vel um semur; skal-at Ingibjörg, þótt el um þjóti, stormgamm vorn sjá með stýfða vængi«.

Vex nú vogur, veður ærist, hrykkta hlýr, hvín í böndum. En þótt Rán i reginmóði riðlist kring um valið fley, traustur drekinn goða góði glúpna fyrir vill þó ei; stjörnuhrap um haust sem falli, hleypur hann í snörpum byl, eins og hindin hátt í íjalli hoppar yfir björg og gil. »Kysstr eg unga Ingibjörgu Beladóttur í Baldurshaga; kyssir nú Rán köldum munni saltdriünn karnp á sækonungi«.

En fönn fýkur með felli-byljum,73

smellur hart hagl við þiljur. Dimmir þá á drekaþiljum, dagur hvarf í svartri nótt, sem í dauðans döprum hyljum, dáin í er hvílir drótt; galdraveðrið geysi-breka gjósa lætur hirani mót; kolgrátt hamast kring um dreka kynjum raagnað sjávarrót. »Býr oss nú bólstra Blóðughadda; sváslegri, svanni! kveð eg sæng þína. Leggjumst djarflega,

drengir! á árar trausts Elliða, er æsir gjörðu«.

Fellur inn stórsjár á stjórnborða, en í skyndingi skolast þiljur. Friðþjófu'r dró þó hratt af hendi hringinn Bela-konungs-naut, dvergasmíði; darrabendir dýran grip f sundur braut; merkur þrjár hann raundi standa, raeginfagur til að sjá; skipti brotum skelfir randa skatna milli þiljum á.

474

»Fagurt gtill skyldi friðili eiga; trúi-at tómhentur tryggðuto Ránar; köld er hún að kyssa, kenjótt að hálsa; festum glymbrúði gulli rauðu«.

Ógnar stormur enn af nýju, rifnar voð, en rá brestur. Og í djúpu öldu kafl áföll fá þeir stór og hætt, austu'rinn vex, því öllu hafl engum raóti verður stætt; Friðþjóf sjálfum fannst sem stæði feigð og dauði innan borðs, þó ljet hærra' enn Hrannar æði hreimur kappans þróttar-orðs. »Björn! tak stýri báðum höndum, er-at veður slíkt frá Valhöllu; galdur er á seiði; svartur veldur gramur Helgi. Gæta vil eg leiðar«.

Vatt sjer víkingur75

sem visla klifi hátt á hún,

og sem hauku'r þar sat. Fyrir stefni stórhval sjer hann, stórvaxin sem flyti ey, hafflögð tvö um hrygg hans þveran hamrömm sátu' á græðismey: Heiður sveipuð hjelustakki hrammi sló sem hvítabjörn; vængi skók með hrævahlakki Hamglöm eins og ferleg örn. »Sýn nú, Elliði! að sje þjer laginn eikarsvfri orkurammur; sjertu goðborinn, sundur brjóttu eirbarði þínu illkvikindi«.

Hlýðir eiganda Elliði,

stökkur á bijóst á slórhveli. Gýs upp óðar blóðgu'r bogi benjum hvals úr himni mót; skrýmslið Qell með feigu sogi flmbuldjúpt í sjávarrót; í því bili fleinar fljúga Friðþjófs beint úr hetjumund; örninn gegn nam annar smjúga,

4*76

annar björninn sömu stund. »Heill þjer, Elliði! hygg eg síðla blóthval Helga úr blóði rísa; Dje Heiðr og Hamglöm hræðast þurfum; beiskt er að bíta í blár eggjar«.

Lygnist lögur, lægist stormur, blæs andvari til eyjar nærri. Kom dú sól með brosið blíða buðlung lik í giæstum sai, aptur gleðin fyllir fríða fley og sæ og björg og dal; aptangeislar gullnir mála græna blíð og kyrran lund ; kenndu runnar- sterkir -stála strendurnar við Efíjusund. »Bænir drósar, bjartar smámeyjar beygt hafa knje fyrir böndum heiðnura; hreinn, tárfagur hrært hefur æsi svanni svanbrjósta; samir að þakka«.77

En Elliði afarmóður af hvalriði hægt fram sígur. Þó er fremur Qörvi þrotin Friðþjófe sveit á bárumar; ' styður sig við sverðið lotinn sjerhver reynir branda snar; Qóra þeirra ber á baki Björn af skeið á fjöruslóð; FriðþjófuV átta frá eg taki, fölva hressir elds við glóð. »Blygðist eigi, þótt bleikir sjeuð; hörð eru fangbrögð Hrannar systra, Gleðji' oss nú gullhora góðum miði. Skal eg enn minnast Ingibjargar«.78

XI.

Friðf»jófur heimsækir Angantý jarL

Nú svífur sagan þangað, er situr Angantýr, og drakk um daga langa með dróttum jarlinn skýr; eitt kveld hann horfði kátur á kaldan rastateig, er sól i sílalátur sem svanur gullinn hneig.

Við gluggann feröa gœtti inn gamli Hallvarður, sem varir gjarna vætti { veigum allharður; þann vanda hafði hetjan af homi í einum teig að súpa; sízt að hvetja' hann við sæta þurfti veig.

Nú horni' úr hendi' hann þeytti i höllu inn og kvað: »eg sje hvar sveinar þreyttir af sundi koma að; úr storrai stafnahjera eg stýra sje á land;79

tvær hraustar hetjur bera ið hrakta lið á sand«.

Og hvörmum hilmir rennir að hvala svölum beð, »eg Elliða«, kvað hann, »kenni og kappann Friðþjóf með; eg

þykist þekkja drenginn, hans Þorsteins frækna mög, þann svip á annar engino, sem yfir siglir lög«.

En óðar upp frá borði þá Atli' inn rammt apratt; hann fýstist mjög að raorði og miði frá sjer hratt, og svörum svo hann hreifir: »eg sjá vil Þorateins Rið, hvort eggjar allar deyflr og aldrei þiggur grið^,

Með blóðgum bmerk fylgdu hans bekkjunautar tólf; sem tröll sig allir ^gldu og eggja hristu kólf; þeir æddu að eyjabandi, þars ítri dreMnn etóð, og Friðþjófii'r sat á gaadi og sveina hressti roóð,

»í hendi véfi þitt hef eg«,80

við hetju Atli kvað, »nú fús þjer færi gef eg aö flýja' eða reyna nað? en griða' ef girnist beiða (það gjöri eg fám í vil), . með vinsemd vil eg leiða þig visa hallar til«.

»Þótt frekt oss þreytti ferðin«, svo Friðþjófu'r kvað og brá, »hver bezt vor bita sverðin þjer banna' eg ei aö sjá«. Þá glumdi' í grundar veggjum, er grenjuðu hjaltaljón; ür Angurvaðils eggjum gaus eldur vítt um frón.

Þeir skiptu höggum hörðum, . en hissa störðu menn, og hentu höggnum börðum á hauður báðir senn, unz Angurvaðill ægur úr Atla rammri hönd um hjaltið, hjörinn frægur, nam hluta benjavönd.

»Við vopnlausan mann vega eg vil ei«, mælti hinn, »en dugðu drengilega, og drýgjum fangbrögð stinn«. Sem boðar kletta kring um81

þeir kreistu römmum móð brynjuðum saman bringum, svo buldi' í foldarstóð.

Sem býðbirnir á heiði þeir hamrammt þreyttu fang eða' ernir æfareiðir með æðis-trylltan gang; sem björgin bresta raundu og brotna skógartrje, þeir glímdu grimmri lundu og grundina vóðu í knje.

Friðþjófur loks þó felldi sinn íjanda' á lága storð. »Eg bana brátt þig seldi«, þau bistur kvað hann orð; ef hefði' eg hjörinn bjarta, svo Hel þú gistir brátt, þitt blóðugt berserks hjarta eg brytja skyldi smátt«.

Þeim svarar Atli orðum: »þinn unda sæktu kníf; í sömu sit eg skorðum og sel ei dýrt mitt líf; til Óðins allir ganga þá einu' og sömu brú; í dag eg dauðann fanga, um daga fáa — þú»>.82

Inn frækni beið ei boða, en benja sótti ljå, að viking reiddi voða, en við hinn hvergi brá; þá stilltist geðið striða, hann stOðvar bjaltavönd, með hetjubrjóstið blíða hann berserk rjettir hönd.

En Hallvarður frá hOllu með hvttum benti staf. »Þiö glaiið gamni ðllu«, svo glumdi halsins skraf. »Und silfurhornum svásum nú svigna borð hvert fer, og kulda slær að krásum, en kverkar þorna' á mjer«.

Nú saman sáttir ýtar um salar ganga dyr; þar fengu firðar líta, er Friðþjófu'r sá ei fyr — ei viðarveggi auða, en veglegt brosti tjald með rógahringi rauða og ritaðan gulli fald.

Ei gamlar aringlóðir á gólfl sá hann þar, en marmara- hyelfdar -hlóðir, er hyrjar geymdu skar,83

ei svartan reyk þar sá hann nje sóti roðinn ás, en kriatalU glugga gljáan, og greipta hurð með lás.

Þar silfurhríslur hengu með hundrað fögur ljós; um salinn glóðir gengu af geislum eldasjós, og steiktur heiti við horfði þar hjörtur kátri sjót með búin horn á borði, og beygði gylltan fót.

En bak við sveina' í salnum stóð silki- fögur -lofn, sem brosi blóm í dalnum á bak við hríslustofn : það liðast lokkar svartir, það leiptrar meyjar brá, það blika vangar bjartir, það brosa varir smá.

Á svásum silfurstóli á sæti ríkur jarl; af ljósu linnabóli sá lofðung glóði snjall, með gylltan hjálm og hringa og harla dýran feld; logaði bragnings bringa af bjartra stjarna eld.84

Nú gramur gekk frá borði, er gest hann koma sjer, og heilsar hlýju orði: »sit heill ið næsta mjer, því horn eg tíðum tæmdi með traustum Víkings nið; hans sonur sóma-ræmdi nú sitjf að vinar hlið«.

Þá skenkti' hann vínið valda (það var frá Sikiley, og sauð sem sjóðheit alda, og svall sem græðismey): »þjer vist sje vís hjer inni, míns vinar sonur kær! og þjóðfrægs Þorsteins minni sje þessi skálin tær«.

Þá gall við hörpuhreimur um hrausta Skotaþjóð; sem þungur þrumueimur þau þóttu' in velsku ljóð; þá gekk fram

greppur norskur að gömlum sið, og kvað um Þorstein, halur hoskur, svo hirðmenu dáðust að.

Við Friðþjóf fylkir hjalar um frændu'r á Noregs-grund; og hinn við hilmi talar með harla spakri lund,85

svo hosklega' orðum hagar, svo hvellt hann skýrði frá, sem mundi minnug Saga við Mímis helga lá.

Og þá hann skýrir skötnum frá skrýmslum hafi á og Helga jöfurs jötnum og járna- harðri -þrá; þá glaðnar geðið rakka, þá glottir Angantýr, og þýðir drengir þakka inn þulda æflntýr*

Þá kappinn minnist mætur á mæra Ingibjörg, er gullnum tárum grætur við glæstan Baldurshörg; þá viknar þernan þýða og þrá í brjósti rís; svo tryggvan biðil bíöa sjer brúður sjerhver kýs.

Og erindi sitt um síðir hann scgja jarli vann, sem hetju orö á hlýðir, unz hljóð haan fær í rann: »Um skattgjald ei eg annast; eg á að frjálsu mitt; við konung Bela' eg kannast, en kvabb mig furðar hitt.86

Gg þekki' ei konungs kunda, og krefji þeir skatts af mjer, eg fyrst við þá til funda mun fara beint með her , þótt flrnist Jjör og þróttur — en faðir þinn var mjer kær». Þá bentr hann dýrri dóttur, er dögling sat þar nær.

Og siðug silkinanna úr sæti glæstu spratt; svo mjótt var mitti svanna og meyjarbrjóst svo glatt; og fögur lilja Lofnar sjer leyndi kinnum á, sem fjöllit íluga', er sofnar und faldi rósar smá.

Og drósin gekk til dyngju og dýran grip kom með — svo svása silkipyngju, að sveitin undrast ijeð; þar blikar láð og lögur og lopt og skögargrein; i kring var gullinn kögur og kveiktur lás i stein.

Það hnossið hríngaslóðin að hilmi ijetti sling, en fylkir fyllti sjóðinn með fögrum ormabyng:87

»Það silfur vil eg selja«, kvað sjóli, »gestur! þjer, ef viltu, vinur! dvelja

í vetur með oss hjer. •

Þú víst átt hugfullt bjarta, en hafs er torvelt svið, og Heiðu'r og Hamglöm svarta, má henda', að rakni við. Þótt Elliði hvalinn illa í ægis keyrði hyl, það skrýmelis-skarð aö fylla er skrýmslamergð enn til«.

Við glaum og fagurt gaman í glæstri jöfurs höll 8vo drukku dreogir saman, unz dagur lýsti Qöll. Að lokum minni mildings af megni drukkið var; til vors í höllu hildings sig hressti kappinn snar.88

XII.

Heimkoma Friðþjófs-

En vorið grær við gullin ský og gróða vekur sólin hlý, þá þakkar Friðþjófu'r fylki greiða og fleyi hrindir á æginn breiða; og árasvanur svásum vang of sæinn fer við hraðan gang; því sunnanvindar með vorsins tungu í voðum eins og þrestir sungu, og Ægisdætur með blæju blá und börðum leika' og hrindastá. Hve gott er að stefna' af storöu ijærri að ströndu fósturjarðar kærri, þars reykur stígur frá heimahögum, og bugu'rinn unir bernskudögum, og lindir blár á leiksvið minna, og líta hauga feðra sinna; en yngismær við unnarstein á æginn mænir og þráir svein! —

í daga sex hann sigla náði, á sjönda dimma rönd úr gráði við himinfald hann hækka sjer með hlíðarbrún og ey og sker, og fósturjörð í feldi grænum89

sjer fögur lyptir upp ür sænum. Af hömrum sjer hann fossa falla, og frána gnæfa jökulskalla; hann kveður nes og sjåvarsund, og siglir undir goðalund, þars sumri áður sætt og rótt hann sat hjá brúði marga nótt. »En grunar ekkert svannann svinna? og sjer hún ei til ferða minna? — tir Baldurshaga hringaþöll er hilmis kann ske flutt i höll, og grætur þar við hörpuhreim«. Frá hofsins mæni vitt um geim sjer valur kappans verpur þá og vaskur öxl hans stöðvast á; hann hristir fiður, hreifir klær og hvössum vængjum loptið slær og hvergi eirir haukur slingur; að hlustum Friðþjófs nefi stingur, sem vildi hvísla valið orð í vinar eyra hrings frá skorö og — kann ske hennar hinnsta vilja, en hulda rún má enginn skilja,

Um nesið fram nú fleyið svífur og fljótum skriði hrannir klífur, sem hlæji móti heimaslóð, en hetjan kát í lypting stóð. Of augu bæði hvolfir höndu og horfir beint á kunna ströndu, en þótt hann hvessi hvarma gler,90

hann hvergi bæinn Framnes sjer. Sinn arinn blasa á brunaeiði sem beinagrind á tómu leiði hann sjer og 611 sín sviðin lönd og svæla byrgir auða strönd. í reiði' hann stökk á storðu kennda og stúrinn skoðar garðinn brennda, þars feður bjuggu, bam hann hló — i bili sama til hans fló hans vaski, loðni veiði-bundur, er veturliða á breiðri grundu opt hafði fyrir Friðþjóf mætt; hann flaðraði nú með geðið kætt. Inn fríði jór með fætur rakka og faxið gyllt og stæltan makka, er Friðþjóf opt á baki bar, nú brunar heim úr dalnum snar; á FriOþjóf mænir, frísar, biður, og fiipa stingu'r í lófa' hans niöur, en hundi' og fáki', ei hefurneitt nú hetjan snauð, er fái veitt. Án skýlis heima hryggðum bundinn nú horfir kappinn å sviðna lundinn; þá ganga' hann sjer að garði inn inn gamla Hilding, fóstra sinn:

»Ei undrar mig sú auðnan kalda, ef örn fer braut, má hreiðrið gjalda! Sá fylkir kann að friða lönd og fylla konungsheitin vönd, að blóta goð og brögnum fjóna,91

og brenna óðul sinna þjóna, og gremju fær mjer grimmd hans örg; en grein mjer, hvar er Ingibjörg?« »Þau boð eg flyt«, hans fóstri sagði, »er fölvari gjöra þig í bragöi, því Hringur kom með hótin dimm og hafði mót einum skildi fimm. í Dísardal varð darrafundur, svo dreyraöldur fjellu' um grundu; að gömlum vanda Hálfdán hló, en hjörs meö drengskap neytti þó; eg skildi hjelt fyr mildings megi, og mikið lærði' hann á þeim degi, en leikur þó svo lykta vann, að lofðung Helgi' á flótta rann; á veginum heim úr vígrasennu hann valda náði Framnes-brennu. En Hringur bræðrum svör þau sendi að selja Ingibjörgu' af hendi aö sættum fyrir svívírðing eða selja líf og ríki Hring. Þeir brœður játtu boðum þeim, og brúðurin fylgdi skjöldung heim«.

»Þú fláráð mær!« var Friðþjófs svar, »in fyrsta hugsan Loka var in slæga lygi; í meyjarmynd í mannheim sendi' hann flærðarkind; með helblám augum, tára táli, hún tælir, freistar, veldur brjáli; ur vindi' er hennar vesöl tryggð,92

úr vorís hennar svikul dyggð; í brjósti hvískrar brigðin fláa með brosum lygur vörin smáa — og þó er helzt í huga mjer, hve hjartfólgin hún var og er. Frá fyrstu stund, er má eg muna, með meyju nam eg lífi una; í hverjum leik og hverri raun var hringaskorð mín sigurlaun. Sem vaxi saman viðarstofnar, en valdi Þór, að annar klofnar, þá deyja báðir sama sinn; ef svás er annar, blómgast hinn: við undum svo við sorg og gaman við svanna er eg vaxinn saman, en nú er eg einn. — Þú vegleg Vör, um víðan heim er þreytir för og skrifar eiða' á skjöldinn ríka! skrifaðu1 ei lengur heimsku slíka, svo lygF ei rönd hver leiptri full; það lýtir um of ið Iryggva gull. — Er Nönnu saga sönn? — Eg kenni ei sannleiks mark á nokkru enni, og brjóst hvert lel eg tryggðalaust, fyrst tældi' mig Ingibjargar raust, svo mild sem blær á blómsturengjum og Braga ljóð frá gígju strengjum. Eg vil ei hlýða' á hörpuljóð nje harma lengur brigðult fljóð; með storminum vil eg steðja' um græði, og stilla blóði Hranoar æði,93

og hvar, sem vargi veitt er bráð,

eg vera skal um storð og gráð,

þá mætti vera, að krýndan kynni

eg konung hitta' á götu minni,

og ástum sjúkan yngissvein

með allan hug á siikirein;

svo heimskan mann, að trygðum treysti' hann,

frá tryggð og fjörvi' eg óðar leysti' hann,

frá svívirðingu, svikum, þrá

og sorg, sem eg nú kenni á«.

»Hve heitt er blóð í ungum æðum», inn aldni svarar harmaræðum, »unz ólguna kælir ellin grá — en Ingibjörgu' ei niðra má. Mín fóstra má ei góð þess gjalda, er grimmar skapanornir valda. Sem Viðar sat hún hæg og hljóð, en hjartað stnndi þungum móð; svo hljóðri tryggð hún trega mundi, sem turtildúfa í suðurlundi. En mjer hún sagði hulinn harm, sem hreildan nísti meyjar barm; sém sjávarfugl með brotna bringu tii botnsins ótt sjer niður stingur,

svo birtan eigi sár hans sjái, og situr þar í kvaladái, svo byrgði' hún með sjer böl og neyð, og birti mjer einum, hvað hún leið: »Eg blótfórn er«, svo brúður hjalar, »bindið mjer vetrarliljur svalar94

að höföi' og hvíta baldursbrá; fyr Belaríki eg deyja á; svo dey eg braut frá bölvinauða — nei! — Baldur heimtar seigan dauða með sollna und og æðaslátt; þá einu vill hann þiggja sátt. En birt þú engum mæðu mína, meðaumkan skal mjer enginn sýna, þótt helnauð spenni hörð og mörg; — en heilsa Friðþjóf frá Ingibjörg!«

Á brúðkaupsdegi bjartrar meyju (þann brúðkaupsdag eg vildi eigi á rúostaf hafa ritað minn) með ríkri meyju fylgdin svinn til bofsins stefndi hraustra sveina og hvítmöttlaðra silkireina: í broddi greppur gigju bar, en gylfadóttir á svörtum mar svo fölleit sat, sem svipur líði og svörtu skýi' um loptið ríði. Úr söðii tíóf eg hringabii og hana leiddi blótstalls til, þars Lofnar eið vann svanninn svás, og snjallri röddu hvítum ás hún bljúg nam senda bænarorð, og beiskan grjet hver faldaskorð. Þinn bjarta hrmg á brúðar hendi í bili sama Helgi kenndi, og bauginn þreif og Baldri íjekk; það beint mjer svo til hjarta gekk,95

að fram eg hljóp og brandi brá og bauð ei fje við Helga þá; en hún mig stillti', og hógvær tjer: »>eg hart að vísu leikin er, en lífs er ei enn þá endað spor, Alfaðir dæmi railli vor!« »Alfaðir dæmir«, drengur svarar. »En dóm minn skai eg ei beldur spara. Að miðju sumri er Baldursblót, og blótgoðinn er við heiðið mót; þann brennivarg, er seldi systur, eg sjá vil bráðum hefndarþyrstur«.96

XIII. Baidursbál.

filóðgan máoa bar við tind, birtan varð að skímu; var sem dreymdi dröfn og strind dags í milir og grímu.

í hofi kynt var Baldurs bál, bráðum glóðir bverfa; þá er bjartan bróður mál blindura Heði' að erfa.

Híma blótmenn hofs und vegg, hnissa' að eldibröndum; á bringu tók þeim brimhvítt skegg, blótkníf ljeku höndum.

Helgi krýndur hjá þeim stóð, heiðnu blóti sinnir, vex þá brak og vígahljóð vígðu goðs í inni.

»Lokaðu hurðu hofsins, Bjöm! hart þótt að þeim kreppi; höggva skaltu' í herðar hvörn, heldu'r enn hjá oss sleppi«,97

Bliknaði kóngur, kenndi snar • kappans raustu snjalla; heyrði' hann Friðþjóf frœkna þar sem feigðar stormbyl gjalla.

»Tak hjer skattinn, þess er þú þóttist smáður bíða; bregð svo hjör og bústu nú í Baldurshaga' að stríða.

Berskjaldaður, fylkir! fram flýt þjer við oss leika; fyrsta höggið bœfir gram, hitt mun trauðla skeika.

Hurð er lokuð sem þú sjerð, svelt hef eg inni skolla; mundu þína Framnes-ferð og fylkisdóttur holla!«.

Sjóð frá belti síðan brá sverða- rammur -bendir, og með krapti krúnu á konungs miðja sendir.

Úr fylkis munni fossar blóð, fyrir sortnar auga, hneig í óvit hofs á slóð hirðir vjestallsbauga.

»Ef geig þjer vinnur gulliö þitt,

598

• geit frfns ríkis mésta! tími' eg sífct, aö sveröiö mitt sundri bleyftu vesta.

Ragir seiðmenn! reiðið ei rámma fórnar-knífa, skuli* eg yðiir, galdra-grey! grimmri feigð við hlífa.

Reiðst ei, Baldur blíði! mjer, bið mhi kyrr og þolinn; hringu'rinn góði á hendi þjer er, hjerna' að segja, stolinn!«

Þreif hann til, en höndin hring hjelt i mót sem fastast, loks hún rjettist, losnar þing; á logann Baldur kastast.

Rauðar tungur hvæsa hátt, hyijar fossar elfur; Björn stóð fölur fram við g&tt, Friðþjófu'r sjálfur skelfur.

»Út skal drótt, en opnist gátt, enginn má sjer hlífa, hoflð brennur, hingað brátt hafið allt má svífa!«

Nú var keðja knýtt frá ßtrönd kappa tengdum höndum;99

seldi b&ru hendi hönd, hrykkti' í sviðnnm bröndum.

Sem hrlðarvœttur hetjan stófi heljar-báls í kverkum, hellti vatni' í heita glóð, með herjum skipti verkum.

Æðisgengnum ógnarbrand enginn stenzt við skjöldur; drýpur gull um gljúpan sand, glóa silfuröldur.

Dreyrugu'r hyrjar hani hvopt í heljarbrimi glennir, hristir kamb í háa lopt, himininn glóð um spennir.

Morgunblær um breiða grund bálið drjúgum æsir; sig í þurrau læsir lund loginn þá og hvæsir.

Stökkur bálið eik af eik, eius og stórflóð renna; heljar likist hrykaleik hofsins ægi-brenna.

Björkum hyrjar skellir skafl, snarkar óttalega, —

v100

hvað skal mennskra manna afl, er Múspellssynir vega?

Eldhaf brýzt um Baldurslund, báls ei stöövast vogar, rennur sól, en sær og grund sýnast tómir logar.

Allt er hulið eldi frón, aska' er hof og lundur; FrLöþjófu'r horfði á broðasjón bryggu'r um morgunstundu.101

XIV.

Friðfcjófur flýr úr landi.

Á þiljum stóð meö þungum móð og sárar sorgir um sinnisborgir Friðþjófur þá og fölvan sá reyk hofsbranda rjúka' of sanda.

»Þú, reykur! far af foldu snar upp til Valhallar og ofan kalla ins hvíta héfnd, er hörð mun efnd; fljúg hátt með kalli, svo hvelfing gjalli, um Baldursbál og brennumál, um Viðargoðið af glóðum hroðið, óðar enn flatt á eldinn datt; um hofslund fríðao102

heilagan sfðan sverð voru gjörð — hann er sviðin jörð; fjekk ei þann heiður að fúna meiður. Eg firjett þér tel og farðu vel og Baldurs eyra lát býsnir heyra; við þokugoð á þokuboð.

Leyfður mun ljóði lofðung inn góði, sem ei hratt mjer frá einum sjer, en rak úr riki; ráð er eg vfkji til bárugeims, ins bláa heims. Til setu' ei boðið oss, svása goðið, Elliði! er; um aldinn ver nú legðu leiöir, þótt löður freyði á yztan heims jaðar, og eigi skaðar, þótt blæði blóð, en berjist þjóð. Nú hús mitt ertu03

og heimili vertu, alls Baldursfrændi mig býli rændi; frá Noregs-fold og fósturmold á braut mig ber þú, og bót mín er þu. Þú, svarta fley! skalt svása raey mjer bæta lika, því brást in rlka. :

hi, víða baf! þú veist ei af jöfra ofriki nje öfundsyki, þinn sjóUier sá, er fcjónura & : ekki skerør, .;. þótt Unnur hvelft við haröan þjóst in hvítu brjóst. Þín votu strixidi eru víkings yndi; með kili plægir hann kaldan ægi, en dreyra-dögg, þars djruja hOgg og falla hrœin, frævir aœinn, Og sæmd Yex ný104

af sáði því og gnægtir fjár og Freyju-tár. Fýsir mig fylgja þjer, frána, bylgja! lygnt við löður liggur mÍQS föður haugur grænn, svo hýr og vænn, en minn skal blár, þars bólgnar sjár, haugurinn valdi með hvikum faldi sveima um sæ, og sollin hræ draga niður i drafnar iður. Hörð var oss œfi hlutuð á sævi; Við unnarstein vil eg bera bein«.

Svo kvað inn hryggvi, en knörinn dyggvi nauðugur svam á sæinn fram hjá skerjagörðum, er skýla ljörðum Noregs œ fyrir óðum sæ.105

í tröllsbam frekum á tíu drekum þá Helgi svam á sundin fram. »Helzt er nú feigur Helgi deigur og vill nú falia«, YÍkingar kalla. »Fýsir hann þr& sína frændur gļá; inn illi hari til Óðins fariU.

Kom þá voðí að konungs gnoði, því sama bil í sævarhyl það sökk; á sundi, frá sigluhundi með nauðuog náði niflungu'r láði. Björn þá mælti: »þig, buðlung! vælti mitt ráðið traust, þvi ræsis flaust í nótt eg meiddi og móðgan sneiddi þig hefndavon, þú, herjans son! eti íleyjum völdum í faðmi köldum mun halda Hljer,106

ett hitt fór ver, að ei hjelt drottni Unnur & botni«.

En Belgi stóð meö heiptarmóð bjúgur á söndum, og báðam höndum stættan boga \ið stein vann toga öllum mætti,

en afls ei gaetti, unz strengur brast, en steinn við gnast.

Það kappinn sá og kesju brá -h&tt og stælti, til bilmis mælti: »eg helörn ber í hendi mjer; ef braut hann tlygi, þú bleikur hnigir í Niflheims kverk fyrir níðings verk; en hræzt ei, eg rjóði, Helgi! blóði brandinn bjarta þlns blauöa hjarta, þti níðstöng þá, sem þitt nafü er á,107

eg ei skal hrella og aldrei fella. Særad fyrir smáa þú selðir Rán, likt sem áður á landi smáður. Ryð boga braut fyrir traðluag. Þraut aðra skal reyna, og eogan leyna, hvort fræknar mjer ei fertt ean þjer«.

Til ára þríftir og öldur klýfur frœkn í ferðum furu erðum úr Guðbrandsdal, en garpaval svo miklu orkar, að ijndrarforkar x brotna náðu sem brurminn þráður.

Rana þá sól á ragnastól, og svalur andi sveif frá landi i geisla glaum; úr gljúpum straura Ránardætur108

hann råk & fætur. Of öldu toppa Elliði hoppar fríður af stað; Friðþjófur kvað:

»Þú norður-geimsins in gullna brá, við öndveg heimsins er unir há, mín hjartkær móðir með heilnæmt hvel og hetjuþjóðir,

far vel, far vel!

Þig, Noregs sólu, þú, sjónarsteinn * á sumar njólu ! nú kveður sveinn; þú sjónarhringur og sólarhvel, er sveit um kringir,

far vel, far vel!

Þjer QQllin styrku, þars fremd býr stór, og bjargavirki, þars byggir Þór, þjer skæru legir, er skemmtið vel,109

og eker og eyjar,

far vel, far vell

Og fornu haugar við hafið blá, þars lindir lauga opt lauka smá! — Ei sæmdin gleymist, þótt svört sje hel, hjá Sögu' hún geymist — far vel, far vel!

Og far vel lundur og fögru svið} þars barn eg undi við bekkjar niö! og æskubræður eg auðnu fel frá öldnum græði,

far vel, far vel!

Minn bœr er tekinn, en brúður misst, á braut eg rekinn er lands úr vist; þvi Ægi stríða eg auðnu fel; þú æfl blíða,

far vel, far vel!«110

XV.

Víkingabálkur.

Og hann sveif yflr sæ likur sviplegum val, þeim er sækir með hamförum bráð, en með Víkingabálk gaf hann vegöndum lög; sá, er vill, má hjer líta þau skráð.

»Ei má tjald sjást å súð, ei má svefn festa' í bæ,

því við salsdyr er vegandi flár; sofa' á skildi þú skalt meður sköfnung við hönd, þá er skálatjald himininn blár.

Ei á hamarskapt hót lengra handfangi Þór,

ei á hjör nema alin hann Freyr; það er nóg, haörðu' hug; komst þú höggfæri í, þá mun hvargi til missa þinn geir.

Þegar bylvindur blæs, skaltu breiða út voð,

þó að brimöldur freyði' yflr unn geysa lofa þú lung, sá, sem lfegir, er gauð, þó að löðranda stefbf upp á grunn.

Mær er friðhelg á fold, má ei fly&jast á skeið;

þar hún Fréyja sjálf holl mundi ei; brosfar \alið á víf, sem er voðaleg gröf; snara veiðin er lokkur á mey.111

Drekkur Valfaðir vín; njóttu veiganna frjáls;

þó má vitinu týna aldrei; þóttú rasir á grund, máttu reisa þig skjótt, en hún Rán sleppir fótunum ei.

Beri' að kaupdrengja knör, má hann kreíja þig liðs,

en þó kaupi hann stundum sjer grið: marar þengill ert þú, vöruþræll einn er hann; stálið þitt gullið hans jafnast við.

Skipta herfangi* í hlut meðal hermanna skal,

og við hlutfall sitt uni svo hver, nema sægramur snjall, hann á sjálfur ei hlut, því að sigurinn helgar hann sjer.

Sjáist víkingaskeið, bregöið vopnum á lopt,

sýnið viðn&mið rjúkandi tryllt; ef þú hopar um fet, skaltu hrakinn frá oss; lög vor hljóða svo; gjör sem þú \ilt!

Sár er víkingamark, og til virðingar er

þeim, sem veitt er á enni og brjóst; lát það blfeða eitt dœgur og bind ei um fyrr, ella bíður þú hrakyrða þjóst«.

Þannig setti hann lög og hans sæmdir og frægð

víða svifu' yflr fjarlæga storð; hvergi maka sinn fann hanu um marvallar-geim, og hans menn báru hreystinnar orð.

Hátt í stafni hann stóð viðor stýpiö og leit112

einatt stúrinn á freyðanda sjá: »geysi-djúp ertu dröfn, býr í djúpi þjer ró, því bún dafnar ei haffleti á?

Ætli Baldur mjer böl, má hann brand reiða hátt,

eg skal bíða' hans og æðrast ei hót; nei, við bólstra hann býr, byggur beiskur til mín, og því bítur mig hugsýkin ljót«.

En ef hjörvajel hófst, fór hans hugur á flug, 8vo sem hauksins, er vaknar við bráð; þá varð svipurinn svás, þá varð snjallmál hans rödd, meðan snarpa var orrustan háð.

Svo frá sigri til sigurs hann svara yfir lög,

ei haan sakaði' in helkvika gröf, og hann Suðurlönd sá meður sælund og sker og hann sigldi' inn í Grikkjalands höf.

Þá hann skoða fer lund með in skrautlegu hof,

er í skínanda spegla sig vog; hve hans ond sjer þá undi, veit ástanna dís; þjer, sem unnist! þjer vitið það og.

»Hjer eg líta má lund með in ljómandi hof,

eins og lýsa vann öldungur fyrr; það var hingað, sem hún átti'að halda með oss, en in harðlynda sat eptir kyrr.

Býr ei yndi og ást i svo ylsælum dal? er ei inndælt við hvolfsúlna göng?113

þvi svo blítt ómar Unn likt og unnustu hjal, og ura ást kveður smáfugla þröng.

Hvar er brúður mín blíð? hefur brigðlynd ossgleymt sínum buðlungi örvasa hjá?

Ó, eg geí eigi gleymt, og eg gæfl mitt líf, ef þig gullblíða mætti eg sjá!

Um inn svalkalda sæ hef eg sveimað þrjú ár og mátt sakna þín, ættjarðarval!

Gnæfa íjöll þín sem fyrr? mundi fagurgræn hlið enn í feðranna ylblíða dal?

Mun sú lind fagurfrjó, er á föður míns haug eitt sinn forðum eg graddi við jörð?

Hver mun vatna' hana vel? gefðu vökva þinn, fold! og þú, vorhiminn! döggvaðu svörð.

Hvi skal lengur um lög beita lúinni skeið, myrða lýði og skattgilda þjóð?

Nú er frægð unnin full, því hið fránleita gull ei með Qepúkum dreg eg í sjóð.

Viti horfir á hún beiiit í hánorður-átt, þar sem helg bíða ættmanna lönd;

meður blíðhimins blæ vil eg bruna' yflr sæ, unz mjer brosir in norræna strönd«.114

XVI.

FriðÞjófur og Björn.

FRIÖÞJÓFUR: »Leiðist mjer, Björn! út við brimóðan sjá búa við gnauðandi ólæti Ránar; norðurheims tindar og fjallshlíðir fr&nar fylla raig söknúði' og ástarþrá. Sæll er sá, land hans sem útskúfar eigi, enginn sem hrekur frá feðranna gröf. Oflengí — öflengi eg hef með fleyi útlægur borizt um sollin höf«.

BJÖRN:

»Særinn er góður og sízt má hann lasta, á sænum æ frelsið við gleði bjó; þar á ei heima in þreklausa ró, þrótturinn lifnar við hádunur rasta; gjörurast eg aldinn á gróandi storð," græ eg þar fastur, sem reyrleggur freðinn; enn skal því drekka og berjast um borð, búa skal enn með oss sorgvana gleðin».

FRIÐÞJÓFUR: »Nú hefur (sinn þó elt oss á land, umhverfis spennir oss helfreðin alda; una hjer vil eg ei vetrinum kalda, vogur þars glymur við klett og sand; jóla eg enn vil í Noregi njóta,149

niflung þann gista, er rændi oss mey, horfa á, hve gulllokkar hrynjandi fljóta, heyra það málið, er gleymum vjer ei». BJÖRN:

»Skil eg það: Hringur á heiptum skal kenna, hefndioa vikingar reka skjótt; höllin skal mölvuð um miðja nótt, mærin oss fylgja, en karlinn brenna; ellegar hyggstu að hermanna sið, hólmgöngu sæma þann gylfa lúinn? ellegar hasla1 honum orrustu-svið á ísinum? Jeg er í hvatvetna búinn«.

FRIÐtjÓFUR: »Minnst ei á brennu nje hræelda hríð, hjeðan með friði til grams vil eg stefna; syndanna goðin.á sjálfum mjer hefna, saklaus er Hringur og drottning blíð; hjeðan af fátt oss á foldu mun gleðja; fegurstu ástmey ið hinnsta sinn sjá vil eg glaður og syrgjandi kveðja; sól þegar hækkar, eg aptur þig finn». BJÖRN:

»Heyrið á fírn mikil! Hve viltu lengi harmþrútinn gráta þau brúðarsvik? jörðin því verr er af konum kvik, kveðji þig ein, er það skaði þjer engi. Viltu', að eg sæki frá suðrœnni grund, sökklilaðinn byrðing af Qörugum snótum, rósfríðum, hýrum og ljúfum í lund: látum svo skipt eða' í bróðerni njótum?»116

FRIÐÞJÓFUR : »Lundglaði Björn! þú átt lyndi með Frey, ljónsnar til víga og hvatur til ráða, Óðin og Þrumutý þekkirðu báða, þekkir ei ástanna himnesku mey; deila við goðin er heimska', en ei breysti; hræzt þú að styggja' ina eilífu dís; goðum og mönnum inn ginnhelgi neisti gjósa mun eitt sinn sem logi yfir ís. BJÖRN:

»Ferðast ei aleinn, þ(n för mætti lengjast«.

FRIÐÞJÓFUR : »Förunaut á egj inn bitra flein«.

BJÖRN:

»Mundu hann Hagbarð, er hjekk á greinl«

FRIÐÞJÓFUR : »Hver, sem ei ver sig, á skilið að hengjast«. BJÖRN:

»Fallir þú, hlýri! eg hefni þín vel; helörnu merktur skal Friðþjófs bani«.

FRIÐÞJÓFUR : Get eg þess, Björnl að ei gjallandi hani gali þeim lengur enn mjer; far velI117

XVII.

Friðfcjófur kemur til Hrings konungSt

Með hetjum sínum Hringur í höllu drakk um jól; hjá gömlum undi gylfa in gullna faldasól. Sem vor og kaldur vetur þau voru i glæstum rann, og hún var vœna vorið, en veturinn kaldi hann.

tá gengur garpur aldinn á gólfið hallar inn; frá hvirfli niðu'r á hæla haan huldi loðið skinn; á hækju fram hann

hallast og harla lotinn gekk, en var þó höfði hærri þar hverjum jöfurs rekk.

Með sveinum tók hann sæti í salnum fram við dyr (þars snauðir enn gjer una og eigu bekk [sem fyr); að karli hirðmenn hlógu, svo háfum glumdi' í sal, og bentu' á bjálfann loðna, sem bognum skýldi hal.

En ötul augu brenna þeir undan betti sjá; einn hirðmann halur grípur og hátt á lopt upp brá, og vatt á ýmsa enda í annarri hendi sjer; þá þögnuöu þengilssveinar — og þagnað hefðum vjer.

Þá kallar buðlung bistur: »hver brýtur hallar frið? kom innar, aldni gesturl og eigumst ræður við, og seg oss, hvað þú heitir, og hvaðan að þig ber, og bvar þú heima eigir, og hver þinn starfl er!«118

»Þótt margs þú frjettir, fylkir! þig fræða'eg gjarna vil, en nafn mitt á eg aleinn o g engum segi til; eg borinn er á Angri, og átti' í Sulti bú, og gisti' í gær hjá Úlfi; til gylfa ræðst eg nú.

Å dýrum dreka forðum eg drafnar risti slóð; með stríðum stormavængjum hann steðja kunni' of flóð; nú kúrlr fuglinn frosinn í frerum inn við lönd, og ellin bak mitt beygir; — nú brenni' eg salt við strönd.

Mig fýsti konung finna, því fræg þín spekin er, en hirðmenn þínir hlógu og hentu gys að mjer; þá greip eg fól eitt, fylkir! og frækin sýndi tök; það var í góðu gamni, þú gefu'r það ei að sök«.

Þá raœlti vísi vitur: »Þú vandar sniðug orð; inn hruma ber að heiðra; við hilrais set þig borð; en kufli skaltu kasta, og kenna rjett þig lát; ei hemst í hjúpi gleðin; mín hirð eg vil sje kát«.

Og óðar fellur feldur af fríðri heilaslóð; á gólfi glæsilegur þar gumi ungur stóð; frá björtum brúnatindi um breiðan herðastall á gildura garpi hárið í gullnum öldura svall.

Á bláan kyrtil blikar, en beltið kappans var úr svásura silfurspöngum; mót sveinum glóðu þar í hópum haga-dýrin, sem hlupu allt í kring, en aldrei fundu endann, á ítrum mittishring.

Og handargullið góöa nam glita jðfurs höll,119

og hjörinn heljar-þunna við hlið bar kempaa snjöll, og atalt augum renndi' hann til öðlings hugum-stór og líktist bæði Baldri og brúnahvössum Þór.

Þá drottning Ijúf hann lítur, hun litum óðar brá, sem noTÖur-loga-leiptur um ljósan bliki snjá; svo bifðist snótar barmur sem blómsturliljur tvær, sem vaxa niðu'r í vatni, er vindum tryllist sær.

Þá bvein í hvellum lúðri, og hljóðir runnar geirs þá urðu å augabragði, og inn kom göltur Freys; hann kraup á fáðu fati með fagran hornasveig, en buðlungur frá borðum að bragði upp þá stcig.

Hann tók á galtar trýni, og talaði snjallt og hátt: »eg beiti að fella Friðþjófvið frækinn hjörva-slátt, og hræðast ei, þótt halur sje harla þróttarstór; svo fremi fullting veiti mjer Freyr og Ása-Þór!«

Þá glottir hoskur gestur, á gólflð fram bann stökk; svo grimmdist garpsins hugur, að gneisti* úr auga hrökk; í borðið sló hann brandi, svo buldi' í fylkis sal, og upp frá eikibekkjum 8pratt öðlings drengjaval.

»Þess heit eg, hilmir! strengi«, svo björva- mælti -grjer, »að verja Friðþjóf frækna, þvi frændi minn sá er, og hvergi undan hopa, þótt hundrað verði um einn; svo dugi heiliadísir og dávænn mistilteinn«!

En Hringur hló og mælti: »þú harla djarfur ert, — en hjer í höllu vorri má bver einn tala bert;120

þú, drottning! dýrshora rjettu að dreng með vín þitt bezt; með veigum vil eg tryggja 088 vetrarsetugest«.

Þá skenkti skjöldungs beðja á skrautlegt uxahoro íneð rikar silfurrósir og rúnamálin forn (kring um styrkan stikil og stæltan silfurfót; á barm þann bikar fylla in bliða mundi snót.

í barm sjer horfði brúður, er bikar ijetta vann, og höndin smáa hristist, svo horninu' út úr rann; svo brunnu dökkvir dropar á drósar hvítri mund, sem leiptur litju rjóði um ljósa aptanstund.

Og hýrt hann tók við horni af hilmis glæstri frú, — en trauðla tæma myndu það tveir, sem gjörast dú, — en Friðþjófur inn frækni þá fögru gullinveig til sæmdar dýrri drottning nam drekka' í einura teig.

Og greppur gígju tekur, hann gylfa sat við borð, um ástir óð hann syngur frá itri Noregs-storð, um Hagbarð sætt og Signý og Sjafnar yndi' og harm; um hjörtun drengjum hitnar, þótt hringir stæltu barm.

Hann söng um sali tíva, þars sigur- bíða -laun, um hreysti fornra feðra og frækna sverðaraun ; þá greip hver hönd að hjalti, þá hvesstist sjerhver brá, og ótt um bekk var borin in bjarta hornalá.

Og fastan drengir drukku í döglings höllu þá (það jólaminnið mæra sveif margan hraustan á), unz hirð til hvíldar gengur; þá hætti sumbl og skraf, en aldinn öðling Hringur hjá Ingibjörgu svaf.121

XVIIL ísforin.

Með drottningu vísi til veizlu fer; á vatninu* er ísinn háll sem gler.

»Við ísinum gættu þín«, gestur kvað, »því grípa kann við þjer nákalt bað«.

»Sú ísraun«, kvað jöfur, »ei hræðir Hring, en huglausum ræð eg að fara (kring».

En hetjan starir á hrannar-hvel, og herðir skauta' að iljura vel.

Með fagran sleða snýr fákur á braut, af íjörvi drambar og hart fram þaut.

»Send þig of ísinn« kvað sjóli, »þvert, og sýn nú, hvort Sleipnis jóð þú sjert«.

Hann þaut, sem vindur þjóti of láð; ei þýðist Hringur snótar ráð.

En Gestur á skautum svo skjótur er, hann skjöldungs vagn í kring uni fer.

6m

Hann renndi sjer margan rúnakrók, svo ræsis frú yfir nafa sitt ók.

Þau fljúga svo hratt of frera skán;

und fótum þeim glottir helköld Rán.

,. * t»" * .

• i * : ' s

Og sundur þýðir húa svella þök; þau sjóir og drottmng ^diu' í vök.

Af ótta drottning fölna fer, en fljótara leiptri Gest jað ber.

í ísinn stingur hann fæti fast, í foxifI h&ti þpffur hvasst.

Svo hörð voru kappans heljartök, að hesti' og kerro' hann rykkti' úr vök.

»Ei fræknari maður«, fylkir tjer, »hann Friðþjófu'r sterki sjálfur er«.

Þau hurfu aptur á hilmis garð, með Hrinigi Ge&tur tii sumars varð.123

XIX.

Freistnin*

Vorið kemur, kvaka fuglar, kvistir grænka, sunna hlær, ísinn þyðnar, elfur danza ofan, þar til dunar sær; rósin gegn um reifabrosir rjóð og hýr sem Freyju kinn; brjóstum manna vorið vekur vonarhlýjan unað sinn.

Þá til veiða hyggur Hríngur, honum fylgja drotting skal; konungs allar kempur tygjast, kveður hátt í glæstum sal; bogar glymja, hremsur hringla, bófum sporna fákar grund, brúnafyllum valir verpa volegum með heipt í lund.

Yeiðiflokks í fararbroddi fögur unir drottning sjer; þaðan augum fljótast forða, Friðþjófur! nú ráð er þjer! Há sem Göndul, hýr sem Freyja, hvítum fáki sat hún á; bláfjailaðar blöktu íjaðrar brúðar djásni rauðu frá.

Líttu' eiion í logann brúna, lokka gullna horfðu' ei á, gæt þín, mjótt ér mitti svanna, mjúk eru brjóstin, hvelfd

og há;

varast rós og veika lllju, vöngum á er skipta sjer, hlustaðu' ei á málið mQda, mýkra' enn aptanblær það er.

Fylkis sveit til brautar búin bregður ólmum fáki á skeið; hom við kveða, haukar beina hátt mót Óðni væDgjareið;

6*m

merkurdýrin felmtruð flýja, forða sjerum dimman skog; valkyrjan með Óðins-eldi eltir þau um hæð og mó.

Aldinn Hringur ei má fylgja, undan veiðiskarann ber; Friðþjófur hjá frægum unir fylki einn og þögull er. Vpp í hljóðu hyggjusetri barmastafir rísa skjótt; undan þeirahann ei máflýja, angri sleginnmælir hljótt:

»Hvíígreipar grimmum voða gekk eg braut frávíðum sæ þar sem harmar þrífast ei, en þjóta braut meðhiminblæ, hyggju-þungan þar sem víking þraut í Hildar kveður danz, þar sem hrelld má hyggjan flýja hjörva röðulbjartan glanz ?

Bjer er öllu liinu veg snúið, barma-vængjum læsir þrá mjer um hofuð, rammar rauuir rænulaus eg stari á. Baldurshagi bug minn glepur, helgan vann mjer svanni eið; þó hefur hún ei heit sín rofið, hörmum valda goðin reið.

Hatast þau við hauðursbúa, hlægir þau vort gleðibann, róskuappi þau rændu mínum, rjettu köldum vetri hann. Hvað mun vetur birða' um rósir? hann kann sízt að

meta þær;

meður klaka1 og köldum gusti knapp og blöð og legg

hann slær«.

lívað hann svo, en kappar voru komnir inn í regin-dal milli hengi-hamra tveggja, huldu bjarkir stjörnusal. Hringur steig af hesti sínnm: »hef eg aldrei fegra lund fyrri sjeð, mig sækir mæði, sofa vil eg litla stund«.

Svarar hinn: »ei sofna skaltu, sæng erhörðá ey&idal« vera má þig værðin svíki, vísi! snúum heim í sal«.125

»Svefninn kemur, síztervarir, svo sem annar goðaher«, aptur svarar aldinn Hringur »unna muntu hvildar mjer».

Friðþjófur sinn feld þá breiddi foldar yür kalda iaut; hvftar hærur Hringur síðan hnegjavann i kappans Skaut, svaf svo vært sem vaskur halur vígamóður skildi á eptir blóðugt orravéður eða barnið móður hjá.

En er fastast sjóli sefur, svartur kVakar fugl á meið: »Friðþjófur inn fræknil skunda, fylki ellihniginn deyð! eigðu sjálfur dýra drottning, drósin gaf þjer koss og mund; engi þig hjer aögum lítur, engi rís úr dauðans blund«.

Kappinn hlústar. Heyr! þá syngur hvítur fugl á grænum

kvist:

»þótt ei menn þig megi líta, mun þó Óðinn sjá þig víst; viltu sofinn vega öldung — verjulausum nfðast á? enga heill af iUu verki eða^sæmdir muntu fá« f

Fuglar þagna, fleinabjótur fránan hjör úr skeiðum dró; hryllti við og honumfleygði hendi frá í dimman skóg. Fuglinn blakka beint á Náströnd báru þegar vængjatól, en sem hörpu helgur rómur hinn sjer lyptir móti sól.

Hringur vakiiar: »Vel er sofið, vaeran«, kvað hann

»hlaut eg blund; vel er oss á vengiauðu* ervakir þú meðhjör við mund; hjör eg sagði — heyrðu, Gestur! hvar er síðunautur þinn? hvað hefur undurykkur skilið?—efni þess eg hvergi finn«.126

»Hirði' eglítt það«, hetjansvarar »hjörvagnægð á þessi

storð;

vittu, hvöss er tyrfingstunga, talar engi friðarorð; myrkraandar eggjar byggja, illum Niflheira komnir frá, svefni ei nje silfurhærum svifast þeir að níðast á.

»Eigi svaf ega,anzar Hriogur, »eg þfn freista vildi meir, óreyndum því ýtar spakir aldrei treysta hal nje geir;

Friðþjófur inn frækni ertu, fullvel kenna þig eg vann, þegar Gestur geði slunginn gylfa forðum kom í rann.

Hvi barst þú til hallar vorrar heiti leynt und kufli grá? var ei hitt, þú vildir stela vífi gömlum sjóla frá? Drengskapur und dularaafni dylst eisvomeðglaðri öld; svipinn ber hann himinheiðan, hreystibragð og fagran

skjöld.

Fregnin sagði', að Friðþjófnefnduíjandabæðimennoggoð, hausa klyfl, hofln brenndi, hæddi sjerhver friðarboð; bjóst eg við, að berserk ramman bæri skjótt að vorri strönd herskjöld með, en húsgangstötra hann kom með ogstaf í

hönd.

Ver þó eigi undirleitur, æsku líka man eg tið; styrjöld, styijöld er vor æfi; æskan er in fyrsta hríð; skorðast þarf hún skjalda milli, skapið unz ið tryllta þver; nú hef eg reynt þig, reiði sefað, ríkir sátt í haga mjer.

Orðinn er eg ellimóður, orpinn bíður haugurínn, þiggja skaltu þá mitt ríki, þar á ofan svanna minn. Þar til skaltu Hrings í höllu hýrast oss i sonar gtað; vopnlaus skal oss verja halur, — verði úrslit mála það«.Í2T

Kappinn anzar Hringi hljóður: »heita þjófur vil eg ei, seg mjer, Hringur! hver mjer aptra hefðimátt að takamey? vænsta brúði vildi' eg líta, visi aldni! hinnsta sinn; heimskur raaður helzt til vaktf eg harminn sollna aptur

minn.

Með þjer eigi, bnül«og! Mfiuitfät eg taigvi höllu i; eg er á flótta, gremin goða grimmdar-sollna veldur því. Baldur meður bjarta lokka, bragaa Wad ei bøitast ann, á mjer einum hefur hatur, haírömjerelöumteiðibrann.

Brenndi' eg vje hans, vargur heiÖ' eg vjetisö it og hvar

«em er

ungu börnin Frið|>jóf fWa$tj. fyJ$r: vo3a$vipur mjer; látið hef eg lönd og óðul, látið vini fje og grið; sekt min bíður síðan hein**, sefcl mg hvørgi skilur við.

Ei uot græoa grufldn vö <$ griða leiigur bUjjä mjer; jörðin brennur undir iljum; Qikiö foveügi skugga ljer; þegar unga Ingibjörgu aldinn jöfwr fri n\jfcr hreif, yfir sólskin aöfi minnar ógoum þruHgiHa imrmar sveif.

Ki er mai til strandar stefna, stinöuAi drekabtínda á flot; sá skal baða bringu s var ta brifllítö gQgnummararlot; hans skal vængi veður ataøln, voöaíeg þó greaji Hrönn, meðan stjarnan mar um lýsir, meðan älda krýnistfönn.

Heyra vil eg vröralæti, voðagaý og þmtnutoesC, þegarummigþjótareiðir, þá minn kyrrist hugur bezt.— Skildir bresta, skotin dynja, skjöldung aldmMktøfcfl nm braut; hlægirmig tilHerjans sala hver&toksfrá sekidgþraut«'128

XX.

Dauði Hrings konungs*

Skinfaxi gkundar skínandi um síðir

sunnan úr blíðheimi bjartari' enn fyr;

árdegis-stundar

ilgeislar fríðir

lýsa nú böll; þá er lostið á dyr,

Hurð er upp hrundið, hetjan inn gengur;

döggling er fölur, en drottning hans rjóð;

barmur á sprundi

bifast, en drengur

bölþrungin hefur upp skilnaðarljóð:

»Bárurnar baöa brimfoldar hestinn,

stormalinn fýsir hann steðja' yfir sund,

vota leið vaða

vill hann meö gestinn

brautu frá ástmey og áanna grund.

Ingibjörg i hring þinn hjer skaltu taka,

helgastar minjar þjer aptur eg sel.129

Njóti hans enginn!

ei skal þig saka; —

aptur þú sjer mig ei fyrr enn hjá Hel!

Ei mun oss hlotnast aptur að líta

reyk þann, er feðranna rýkur á grund; nornirnar drottna; nú mun in hvíta

Hrönn veita' oss griðland að helfararstund.

Leið ei til stranda, lofðungur! svanna,

sízt þegar blástjaman blikar svo hrein;

ske má við sanda

skírt milli hranna

skíni á víkingsins landræku bein«.

Svaraði Hringur: »Sårt er að heyra

hetjuna æðrast sem hjartveika mey. Hvað er nú? — syngur Hel mjer i eyra? —

hvað þá? — sem aðrir eg fæðist og dey.

Urðar dóm flúði engi, sem hefur örlaganornanna fallið í bönd.— Hjartfólgna brúði Hringur þjer gefur;

annast þú, son minn! unz erfa skal lönd«.130

»Gjarna vjer undum glaðværri höllu;

gåt eg mjer vinsæld og auðlegð og frið; þó hef eg stundum styrjar um völlu

stálhúfu klofið og bliknað ei við.

Geirsodd sig rista

ræsir skal feigur;

sóttdauði konungi samir ei vel.

Æfiþraut yzta

engi skal deigur

þola, því líf er ei ljettara'enn hel!»

Helrúnir síðan

Hringur sjer risti —

helrúnir Óðni um brjóst sjer og arm;

dreyrliljan fríða

dýrðlega lýsti

silfur-hár konungs um sviptraustan barm.

»Færið mjer horaið! hiuDsta sinn minni

drekk eg þjer, norrœna drengskaparorð! frjósama kornið, friðsælt heimkynni,

farsæld og menntir eg verndaði' um storð.

Friðinum blíða blóðugar dróttir

níðast á löngum, eg nauðugur sá.131

Valkyrjan fríða, Vfgföður dóttir,

Valhallar gættir nú bendir oss á. '

Hásalur ása

heilsar oss íiAm ~

horfin er jörðin — til ölmála þings

einherjar blása;

unaður bíður

ítur sem gullhjálmur tilkomu Hrings«.

Hönd rjettir sprundi Hringur og kveiður

barmanda Friðþjóf og vonhýran svein; ððling þá stundi andvarpi meður,—

önd hans nam fljúga til ljóssala hrein.132

XXI. Hringsmál.

Situr í haugi höíðingi kynstór, skjómi er við síöu, skjöldur við arm; gangvarinn góði gneggjar þar inni, gnýr viður steina gullvörðum bóf.

Riður inn ríki ræsir of Bifröst, bogna við brúar bogar und gram; veröa nú víðar Valhallar gættir, sigtívar tiggja taka í mund.

Þór er ei heima, herjar á jötna, Vatfaöir veifar, vín sjer hann kýs; fljettar Freyr öxum fylkis um enni,133

blómliljur bláar bindur í Frigg.

Bragi inn gamli gullhörpu tekur, ómar þá mýkri óður enn fyrr* Vanadís hvítum hallar að borði barmi og hlüstar, hitnar við blóð.

»Hvellar á hjálmum hjalttuogur kveða, blóði sig baðar brimsollin Rán; styrkurinn rammi, regin því valda, bitur í skjaldrönd berserkjum með.

tvi var inn dýri drottinn oss hollur, sem fyrir fróni friðar bar skjöld; aflsins ins stillta imynd guðfögur böndum er dýrri blótgufu fórn.

Vitur orð velur134

Valfaðir, þá hann situr hjá Sögu, Sökkvabekks dís. Svo voru Hrings orð hlæjandi bárum mjög svipuð Mimis, mæry hvell og djúp.

Friðsamur tryggir Forseti griðin sáttur við Urðar svalkalda lind; svo sat i dýrum dómsteini Hringur ; blíðkaðri blóðhefnd bjóða vauii mund.

Gjöfull var gylfl; glóanda skipti rógmáimi rekkiim rausnarfull mund, glöð kvaddi gáfa gjöfula mundu; vóx af hans vörum veslum æ líkn.

Velkominn, vitri Valhallar arfit lengi mun norræn lofa J>ig drótt!135

Bragi svo hoskum hildingi fagnar, friðboða norna neðan frá storð«.136

XXII.

Konungsvalið.

Til þings, til þings! því fregnin fer um fold og dal

um andlát Hrings; nú aptur ber að öðlings val.

Þá tekur bóndi brand frá vegg, sá bjartur er; og flngri reynir frána egg, hún fullvel 8ker.

Nú leikursjer að ljósum geir hver lítill sveinn, og bregða þungum braadi tveir, ef bilar einn.

En hjálminn fægir faldalind, unz fagur er,

og roðnar, þegar meyarmynd í málmi sjer.

En síðast tók hann skyggðan skjöld og skíra fór.

Þú frjálsra bænda frækia öld! þín fremd er stór.137

Við frið og styrjöld styrkur þegn er stólpi lands,

þess blómi vex og bjargfast megn af blóði hans.

Menn safnast skjótt við skjómagný

og skjaldabrak

til þings; in háu himinský

er hölda þak.

En Friðþjófu'r þings á steini stóð og styrkum hjá ið fagra' og unga fylkis jóð með frána brá.

Með bændum kurr þá koma vann: »Sá kóngsson er of lítill, setja lðg ei kann nje leiða her«.

En Friðþjófu'r skyggðum skildi á hóf skjöldungsson: »Hjer lofðung Noregs líta má og landsins von.

Og skoðið svein, hvort ætt hans er ei Óðni frá;

á skildi ljett hann leikur sjer sem lax í á.

Eg sver að veija veldi hans,138

sem vera ber,

og sæma' hann viså yænum kranz, þá vaxinn er.

Forseti heit mitt hlustar á og helgan eið;

ef heiti eg rýf, mjer hegnå rná hans hefndin reift«.

En sveinninn ungi sat ä rönd sem sjóli stól, og valur sitji hals á hönd og horfl' i flöi. •

En loksins honum leiðast vann þvi löng Varð stund; af steini ofan stökkmr hann og stóð i £ründ.

Þá æpti f skyndi skatna þing: »sá skjaldarsremn . vor öðling verði eplir Hring og annar neinn!

En Friðþjóf jarlsnafn fáum vær og forsjá lands, og Ingibjörg, in bjarta, mær sje bruður hans!«.

»Eg kýs mjer sjálfum«, kappinn tjer, »að kjósa mey,139

því konung fá eg kominn er, en konu ei.

Nú bíða nornir bráðar mín við Baldurslund, sem hjeðan kveðja hal tð sío á hulinn fund.

Og yfir og undir aldameið þær eiga bú;

því býst eg hjeðan beina leið ábrautu nú.

Því Baldur geymir beiska þrá, inn bleiki sveinn;

hann blóm míns hjarta braut, og má það bæta einn«.

Hann kyssir enni knapans á, er kosning hlaut, og reikar hljóður höldum frá of heiðarlaut.140

XXIII.

Friðf>jófur á haugi föður síns.

»Nú kveður sólin blessuð bjarkaraðir og bjartir geislar svífa grein frá grein; þitt hýra auga, alda blíði faðir! mjer endurskín í dögg sem bárurein; nú hjúpast roða hnjúkar bláfjallaðir, nú hríslast blóð um Baldurs fórnarstein, nú sígur óðum hauðrið húms i kafið, nú hnígur sól sem gullskjöldur í hafið.

Mitt æskusvið eg sjónum fyrst vil leiða, þars sveinn eg undi fyrr með ljetta brá, eins sætt og forðum angar blómabreiða, á björkum kvaka sömu fuglar smá; sem forðum dunar særund hlíðura heiða; ó, heill sje þeim, sem aldrei þekkti sjá! því frægð og sigri heitir hverful bára, en hrífur oss frá stöðvum bemsku ára.

Eg man þig, fljót, sem mærum fleytir straumi! þars móður einatt ljek eg sundi á, og dalinn, þars í ungum ástar drauroi eg illu heilli festi hringaná, og bjarkir, sem í Lofnar gleymsku-glaumi eg greypti rúnum, sem að enn má sjá,141

með hveflda toppa, hvítan stofn; í skorðum hjer hvílist allt, en eg er ei sami' og forðum.

Nei, breytt er nokkuð: bóla' á Framnes sölum og Baldurshofi hvergi sjá eg kann; hve blítt var fyrr í bernsku minnar dölura, en bál og járn þeim síðan granda vann; nú andar goðaheipt frá græði svölum, mín grund er bölvuð, síðan hofið brann. Þú, vegfarandi! voðann r&ð er flúa, þvi villidýr í helgum lundi búa.

Cm mannheim veit eg sveima flærðar fjanda inn forna Níðhögg, stiginn upp frá Hel; því ása-ljósi girnist hann að granda, er góðra drengja lýsir sjónarhvel; öll níðingsverk, í sögum sem að standa, ins 8varta jötuns hefur bruggað vjel; ef heppnast morð, ef hofs er salur brenndur, liann hlær og klappar lof í svartar hendur.

Ó, heyr mig, ValhölU hárri raust eg kalla, ó, hvíti Baldur! þiggurðu' enga bót? — Með bótum sættast menn, þá frændur falla og fegin goðin þiggja heiðin blót; með blíðu þii sem ávallt sigrar alla — eg afarkostum býðst að taka' í mót, en taktu' inn forna flekk af minum skildi; Friðþjófur aldrei brenna hof þitt vildi.

Mín byrði' er þung— ó, Baldur! ver ei reiður;142

úr brjósti mínu taktu hryggð og þrá; lát iðran bæta' og æfi langrar heiðor það augnablik, er slysið varð mjer á; eg hræðist ei, þótt bresti himinn breiður, eg bleikan dauðann þori vel að sjá, en svipinn þinn inn saklausa og hvíta eg, sekur maður, þori hvergi* að líta.

Minn fáðir hvilir hjer, en heyrir eigi, því hann fór þangað, hyaðan neins er von, og gleður sig á giæstum uppheims vegi, þars goðaveigar yngja Herjans kon. Ó, heyr þinn mög á himins björtum teigi, er hrópar til þín, Þorsteinn Víkingsson! Eg kem ei fram með kynngi eða galdur, en kenndu mjer að friða Ása-Baldur.

Á dauðinn enga tungu? — Tyrfing frægan in trausta Hervör forðura kveða vann úr haugi', er vaktr hún Angantý upp ægan, en aíinað betra' eg kýs enn hjörinn þann; á hólmi vann eg hjörvaforða nægan, mitt hjarta þráir sátt við goöarann. Ó, send mjer, faðirl svar er harm minn greiði; ei svinnur maður þolir Baldurs reiði.

Þú þegir, faöir! heyr, hve ymur alda með ómi biíðum, legg í hana orð; þá vindur blæs, á vœng hans seztu kalda og vitja mín, er svífurðu* yfir storð; i vestri roðulgeislar gliti tjalda;143

ó, gef mjer tákn um fagurt sólarborð. — Ei svar nje tákn, er son þiHn kvelur nauðin, þú sendir, faðirl Heymarlauß er dauðinn!«

Nú hnígur *ól, og mlur aptanviodur nú syngur storðarbörnum vögguljóð, og kveldroðinn við glœstar himingrindur á gullnum hjólum ragöabrautu vóð; of Qöll og dali flýgur leiptra sindur, svo fold og lögur verða rautt sem blóð; þá svífur fram á frvölum himinvogum ein svásleg undra-myad í gullnum logum.

Vjer hauðursbúar hylling sjón þá kölium, hún heiti fegra þó í Valhöil ber; hún svífur niðu-r að Baldurs hrundum böllum, og helgur lundur óðar breytast fer; því logar tindra yfir dalnum öllum, í einni svipan stað hún nemur sjer, þars hofíð stóð, og sjálf á sömu stundu hún sýnist orðin hof á breiðri grundu.

Og undarlega sveipast segulsporinn, í silfurljóma Breiðablik þar skein, úr bláu stáli stólpi hver var skorinn, í staðinn blótpalls sjer hanti jarknastein, og hvelfing var sem helguni öndum borin, svo biminblá með gyllta stjörnurein, en innst í hofl gulli' og glitvef roðin á gyiltum stólum sátu heilög goðin.144

í dyrum sjer hann svipi skapanorna sem systurliljur dáins leiði hjá, er muna ótal feiknastafi forna, svo fagrar jafnt sem daprar til að sjá, og meðan hyggur Urð á hluti orðna, ið unga hofið Skuld nam benda á. Og Friðþjófs auga af undran starir doflð, en allt i einu hverfur fagra hofið.

Eg skil þig, mær, frá björtum brunni alda! ið beina teikn minn faðir senda vann; ið brennda hof með hofi skal eg gjalda og háan endurreisa goðarann. Að bæta það, sem brýtur æskan galda með bótum follum, gleður hoskan mann. Úr örvænting nú hef eg huga^kœttan, inn hvita ás nú finn eg við mig sættan.

Þjer himinstjörnur, lága nótt, sem lýsið! nú lít eg glaður yðar blíða skraut; og gullin norðurljós, er veg nú vísið! á voða báls þjer áður minntuð þraut; þú, haugur l grænka; rammar kviður! rísið frá Ránardætrum upp frá djiipri braut. Hjer vil eg sofna sætt á skildi* og dreyraa in svásu goð, er heiptarmálum gleyma«.145

XXIV, SættÍEu

Nú blasti fullgjört Baldurshof; i kring um þaö ei skíðgarður var orpinn eins og áður fyrr; úr reknu járni grind var gjör, en gullnir efst á hverri súlu húnar gnæfðu hátt í lopt, sem hofið verði hraust og brynjað hetjulið með gyllta hjálma, er glóa móti glaðri sól. í stælta hvelfing stórbjörg voru saman felld. Sú undrasmíð var óslítandi' og lik að sjá því undrahofi', er endur hátt að Uppsölum með svinnum hagleik Sigtý reisti Svíaþjóð og stælti Valhöll. Hátt í hlíð var hofið gjört, og endurskein i Qarðarunnum fagurblám; en umhverfis var ítur-fögur aldingrund með dal og hól og djúp og þögul bjarkagöng, með laufaþyt og þrastaklið og þýða ró. Úr fögrum eiri hofsins vœngjahurð var gjör; en likt og gullnum skildi sje of geira bvelft, var stæltu rjáfri stólpa tvenna yfir steypt. Úr bjargi höggvinn blótstallur þar inni stóð; í kring um stein þann hlykkjaði sig naður einn; með rúnum var sá ristur— það var reginskript úr Hávamálum helgum og úr Völuspå. Þar yfir uppi' á björtum palli Baidur stóð und bláu hvolfi, er gylltum stjörnum glóði allt;

7146

af skíra silfri brosti þar ið blíða goð • sem tungl í fylling heiðum nætur-himni á.

í bofið inn nú glæstar meyjar ganga tólf, í hvítum. klæðum, tvær og tvær, með rós á kinn og rós í hjörtum. Framml fyrir Baldurs mynd um vígðan stall þær stign danz, sem sumarblær um voga þjóti', og huldur danzi hól f kring. Þær súögu helgan söng um leið, og sõgðu frá, hve góður Baldur var og vinsæll öllom heim, og hve hann Helju gisti fyrir Haðar ör, en haf og jörð og himinn grjetu. Söngvar þeir ei líktust þeim, er megu kveða mennskir menn, en líktust goða unaðsóm úr æðra heim; það líktist því, ef heyrðust meyjar hjartaslög", sem grætur horflnn ástvin sinn um auða nótt, er þrestir kvaka' í kyrrum iund og máninn skín. En hetjan stóð þar hjá og studdist hjör sinn við, og horfði' á frá sjer numinn; fögur bernskutíð í hýrum myndum sveif þá fyrir sjónir hans; rjett eins og bjarthærð, bláeygð, býr og saklaus börn, hans æskuminjar brostu honum blítt á raót. Og likt og blóðgur skuggi veik hans víkingslíf, og huldist nótt með orrustur og æfintýr; á haugi þess sem blómum krýndan bautastein þá sýnist honura sem hann líti sjálfan sig. Og þá með söngnum fagra hóf sig hugur lians frá jarðar lágu vengi upp í Yalaskjálf, og hatur manna' og heiptargeð hann bjaðna leit sem klakabrynju', er brattan spennir bjargafót, m6t vorsól, — og í hetjubrjósti hans þá spratt147

upp sædjúp friðarlind með fögnuOi', yndi, ró; hann þóttist flnna heimsins hjarta slá við sitt, og feginn yilja

örmum vefja allan heim sem bróður sinn, og setja helga sátt og grið • með öllum skepnum fyrir augsýn guðsins sj&lfs.

Nú sjer hann goðann ganga inn í Baldurshof; ei æskufagur eins og guðinn, heldur hár og mikill var hann — mildin himindjúpa skein úr augura hans, en brimhvítt skegg að belti nam, og mikil lotning gagntók Friðþjófs hetjuhug, og arnarmynd á hetju hjálmi hneigði sig djúpt fyrir öldnum J>ul, er flutli friðar orð. •Velkominn sonur! vænt þín lengi hef eg hjer; ið ramma afl opt reikar yfir lönd og hðf likt berserk þeim, er bítur hvasst í skjaldarrönd, en áttar sig um síðir þó og hverfur heim. Til Jötunheima jafnan fór inn ßterki Þór, en þótt hann megingjarðar bœri' og Mjölni sinn, Útgarðaloki' er enn ei rekinn ríki frá; ið illa sigrast ei; það afl gegn afli er. Lik barnsins leik er gæzkan ein, ef skortir styrk; hún er 8em sólarbros um sollinn Ægis barm — ein ókyrr mynd, sem ðldur feykja til og frá, sem vantar festu, vantar botn og vantar tryggð. En skorti gæzku etur aflið sjálft sig upp sem sverð í haugi; aflið lífsins ölæði' er; en glópskan liggur œ á botni bikarsins, og drukkinn maður vaknar opt við yondan draum. Frá Ými jötni allur styrkur kominn er, því trylltir fossar voru allar œðar hans,

r148

en sinar hans úr traustum málmi myndaðar. En allt er dautt og ófrjósamt og bert og kalt, unz gæzka himinsins, in góða sunna, skin; þá grænka grðs, þá brosa fjöllit blóm á grund, og eikur gnæfa útsprungnar með aldin-skraut, og menn og dýr viö móðurbrjóstin dafna vel. Og svo er manna varið ætt, því vogir & Alfaðir monnum hefur lagða hluti tvo, svo jafnast mætti mannlegt líf og þroska ná. Peir hlutir heita himnesk gœzka' og jaröneskt afl. Þú veizt, að Þór er máttugur og mikill ás, er megingjörðiun girtur reiðir hamar sinri; þú veizt, hve spakur Óðinn er viö Uröarbrunn, er sjer hann djúpt i silfurlind, og hraftaar hans úr viöum heimi frjettir til hans flytja heim. Pó eltust báðir þeir og blóma misstu sinn, er Baldur góði fjell, því hann var friöarband í Valhöll það, sem tifa sælu tryggöi, eitt. Á aski tímans fölnaði ið fríða lim, og Níðhöggur að neðan beit i rætur hans, og Miðgarðsormu'rinn, myrkradrekinn svarti, sló meö eitur-sporöi himinhvolf, svo heimur skalf, og Fenrisúlfu'rinn gó, en Surtur sunnan fór úr Músspellsheimi meður eldlegt ægnsyerð. Qvar sem þú síðan sjónum leiðir víðan heim, þú styrjöld sjer. f Valhöll vekur menn í þraut Gullinkambi. Eins um jörð og undirheim æ dreyrgar hanafjaðrar dynja hátt. En fyrr var friður bæði í Valhöll og á víðri jörö Hvað, sem hjer skeður, hefur skeð með goðum fyrr á meira hátt, því mannheimur er mynd ein smá149

af Valhöll, það er ljós af himni hám, sem æ hjer speglar sig i skildi Sögu silfurgljám. Hvert hjarta á sinn Baldur. Mannstu mæra tíð, þá friður þjer í brjósti bjó, og líflð var svo glatt og kyrrt sem sæludraumar söngfuglsins, er mjúkir vindar vagga um hlýja sumarnótt hans grænu sð&ng, og svæfðan kyssa blóma koll? f hreinu brjósti þjer þá lifði Baldur enn, þú ásason, þú útlæg ímynd æðra heims! Á undan barninu' eigi Baldur deyr, því Hél í hvert sinn maður fæðist skilar fríöum ás heim aptur; en í hjarta hvers mann vex um leið bans bróðir, Höður blindi, því ið vonda er við fæðing ósýnt, eins og nýklakt vargajóð. Þess hjúpur nóttin er, en hvítan skrúða ljóss ið góða ber. En Loki slunginn læðist fram; ins illa morðhrarom miðar hann á saklaust brjóst ins unga Baldurs, himintífa hugljúfans. Þá vaknar heiptin, ofsinn sprettur upp til vígs, og hjaltavargar hvína yfir hæð og dal, og drekar sveima yfir blóði — bólgna hrönn, því gæzkan situr likt og magnlaus svipur einn, með vofum vofa köld, við bleikrar Helju hlið, — og upp til ösku brunnið liggur Baldurshof. — Svo er inn æðri Ásaheimur fyrirmynd ins lægra jarðarlífs, en þetta hvorttveggja' er Alföður helgar hugsanir; þær breytast ei. Hvað sker og skal ske, vita Völu dularljóð; sú kvifta' er tímans vögguvísa' og drápa' um leið. Heimskringlu örlög stíga sömu stig og hún;150

hver maður heyrir sína sðgu sagða þar, og Vðlva spyr svo: »vituð er enn, eða hvað?«

Þú vili fá sætt, en veiztu, hvað þú biður um? þú ungi raaður! lft þá upp og æðrast ei. Einn fer með sættir, — fölur dauði heitir sá; öU stundatíð er að eins dreggjar œðra lífs, og jarðnesk æfi er afris lífs frá Alföður; að sœttast er að svífa flekklaus aptur heim. Þeir æsir flellu' og eitt sinn sjálflr — sættast fyrst í blóðgu ragnarökkri, þars á Vigriði þeir falla meður miklum gqý, en falla þó ei óbættir, því illskan raknar aldrei við; en ið góða úr ægi-brennu alheims rís, og hreinna' enn áður byijar annað betra lif. Þótt stjörnuherinn fölni, blikni' og falli' á storö frá svásum himni, og sökkvi jörð í sjávarhyl, þá mun þó endurfæðast allt, og nýfædd jörð mun blómgað heQa höfuð aptur yfir hrönn, og nýjar stjörnur reika' um geim með regin-ljós; um Ijósa velli skal inn blíði Baldur þá æ leiða

uppyngd goð og endurborna menn, og rúnar þær, er endur fyrst í árdaga frá ásum hurfu, aptur munu íinna þá å Iðavelli ung og friðkeypt Herjans börn. Ins góða helför er því að eins eldraun þess, þess friöþæging og fæðing með til betra lífs, — þess lífs, er flýgur þangað, sem það fyrri var að knjám síns föður, eins og saklaust óskabarn. Æ, allt ið bezta hinu megin haugsins býr, ið grœna Gimilshiið; en lágt og flekkað er151

það allt, sem dðpran byggir Dvalins-heim.

En friðþæging á einnig foldarniðja líf;

þótt hin sje æðri, er hún hennar fyrirmynd.

Hún er sem skáldsins fingraflug um hörpustreng;

in haga höndin stillir næmt og stemmir þýtt

og varsamlega', unz mundin snertir miðjan streng;

með Qörvi' og. afli fornar minjar vakna þá

úr grðfum upp við guliin-strengja goðahreim.

foi skuggi himins jörðin er bg jarðneskt líf

er anddyri ins æðra mikla Baldurshofs.

Menn blóta æsi; gullsöðlaðan gjarðamar

menn leiða fram, og fórna opt í heiðnum lund —

eitt regintákn svo rammt og djúpt; þvi blóðið er

æ morgunroði sjerhvers sáttadags á jðrð.

En tákn er engi sætt, og sættir heldur ei;

hvað sjerhver brýtur, skal hyer sjålfür bœta einn.

í örmum Aiföðnr ið dauða griðum nær,

en allt, sem liílr, sátt má Onna' í sjálfu sjer.

Eg veit þá fórn, sem goðin girnast langt um meir,

en gufu grimmra blóta, — það er hjarta þíns

ið rainma batur,' það er hefndargirni þín.

Og ef þú þessar eggjar deyfir ei nje kannt

að gefa' upp sök, ei ganga skaltu' í Baldurshof!

Hver yar hugsan þín, er hofið reistir þú?

Með steinum blíðka Baldur eigi má. Á jörð

sem himni friður undan friðþægingu fer.

Ef þú sáttur orðinn ert við óvin þinn

og sjálfan þig, þú sáttur ert við hvítan ás.

Um annan Baldur sögur koma' úr Suðurheim —

einn meyjarson, er sendur hingað sje á jörð

af Alföður að leysa dapra dularrún152

á ßkjaldrönd illrar Skuldar, sem að engi gat.

Hans heróp friður var, og mannást var hans mæra sverð,
og sakleysið sem dúfa hvfldi' & hjálmi hans;
hann breytti vel, hann fyrirgaf, hann fræddi' og dó;
und fjarrum pálma' er ljósum laugað leiði hans.
En kenning hans, að sagt er, gengur dal frá dal,
er hjörtu bræðir hörð og tengir hendi hönd
og stofnar friðarríki sitt á fagri jörð.
Eg kennr ei vel þá kenning hans, en við og við
á góðum stundum þó eg leiddi grun um slíkt;
sá grunur liggur djúpt í hjarta hvers eins manns.
Eg veit, sú fræði eitt sinn kemur og til vor
og veifar dúfuvœngjuro yíir vora byggð,
en þessa fold þá fáum vjer ei sjónum leitt;
of gleymda hauga vindar þjóta' í viði þá.
Þú, gæfudrýgri þjóð, er giptu til þess nóga ber
að eygja leiptur ljóma þess! þjer heilsa eg;
heill þjer, ef Jjokumökkur þá hver flýr, sem nú
með rökum bólstrum byrgir lífsins blfðu sól 1
En þótt svo fari, fyrirlíta mátlu ei
inn heiðna mann, er guðdómsskinið góðum hug
æ þráði að sjá, og aldrei sneri augum frá;
því Alfaðir er einn, en margir þjónar hans.
Þú hatar Belasyni, en hvi hatar þú?
þeir vildu' ei gipta systur sína þjer, sem er
einn bóndason, en buðlungsdóttir komin er
frá Óðins syni, Semingi, og þeirra kyn
til Valhallar má rekja; von er því til þess,
að ofmetnaður vakni; veit eg, munir þú
það hending kalla', en engan kost. Af kostum ei153

neiDD ofmetnast; þaö auðnan er, sem vekur dramb; ið bezta hlutfall manns er góðra goða gjðf. Mun þjer ei og til frægðar þinnar fhuiast mjög? en gafstu sjálfur aflið sjálfura þjer? var það ei Þór, sem styrkti arm þinn likt og eflda eik? og hlær ei goða hugur bak við skjaldborg þá, er myndar þitt ið bvelfda brjóst? og hváðan er sú elding, sem að ormfrán varpa augu þín? Við vöggu þína fölvar nornir fluttu þjer þá drápiij sem að æfíbraut þín eptir gekk; ei fremur Belasonum ber þjer hælast um. Ef dæmirðu' annars dramb, þú dæmir sjálfs þín með. — Þinn óvin Helgi' erfallinn.« — Fram í tók þá hinn: »Er Helgi fallinn? hvar ogn«r?« —• »Þúsjálfur veizt, að meðan hofið reistir þú, hann herferð fór til Finnlands upp. Á grýttu fjalli gamalt hof þar lengi stóð og lýðfrægt var af goði því, er hjet Júmala; Finnar forðum bljetu það. Nú stóð það löngu síðan lukt og gæzlulaust; en yfir dyrum þess stóð æfa-gömul mynd, mjög forn og fáránleg, sem myndi steypast fram; og engi þofðí' að ganga nser, en gðmul sögn

það orðin var, að hver, sem fyrstur vitjaði ins forna hofs, sá fengi Júmölu að sjá. Það frjettir Helgi, fyllist brœði1 og fer af stað til eyðibyggða upp að finna ÓYin þann, og brjóta hofið. Þegar þangað kom, hann fann þar læstar dyr og lykil ryði sleginn í. Þá treystir hann á hurð og hristir fúinn við; í sömu svipan hræðilegur heyrist gnýr, því líkneskjan á konung ofan kollsteypist.154

í>á sá bann Júmölu, og ljet sitt líf um leið. í fyrri, nótt rojer fregn um hilmis fjörtjón barst. í sæti Bela situr Háifdán síðan einn. Bjóð honum saett, en seldu goöum bræði' og hefad. tað blaeti heiratar Baldur nú og goði bans . til merkis um, að hreialyndur sje hugur þinn. En synjir þú, til ójiýtis fcr allt þitt starf og orð mín lika.« — Inn í hofið Hálfdán gekk, og álengdar bann stóð og starði' á óvin sinn. En Friðþjófu'r blóðgan benjavönd frá belti dró, og þeytti braut, en reisti rönd við helgaa stail, og gekk til íjandmanns síns og rjetti bœgri hönd. »í deiiu vorri«, mæltí hann með mjúkri raust, »er beztur drengur sá, er býður fyrri sætt«. Þá roönar hinn, og glófa dró af gaupnum sjer, og saman læstust heiptum skildar hendur tvær. Þau handsöl voru hörð og traust sem hamrabjörg. Inn aldni goði gekk þá fram og mælti hátt og nefndi votta: »Friðþjófur inn frækni er um goðgá sýkn, við sektir laus, og engi má hann framar kalia varg í vjeum«. Varð þá hljótt, því brúðarskarti búin inn gekk Ingibjörg, og fríðar þernur fyigdu likt og stjörnur sól. Með tárvot augu hneig bún höll að Hálfdáns arm, en Hálfdán lagði' að Friðþjófs hjarta fagra snót, og yfir blótstall Baldurs rjetti brúður hönd, og fornvin sinn og fóstbróður hún festi sjer.155

Æfí-ágrip Tegnérs.

Esaias Tegnér er þegár orðinn alkunnur hjer i landí, eiøkum af kvæðinu Axcl, sem Steingrimur Thorsteinsson, hefur geflð löndum sínum í þýðingu. Þai* fylgir og ágrip af æfisögu höfundarins; verð eg því bæði þess vegna, en einkum rámsins vegna, fáorður um æfi hans.

Hann £ø&ddist 1782 í þorpinu Kyrkerud á Verma-landi i Svíþjóð; var faðir hans þar vel metinn prestur, en báðir afar hans höfðu verið bændur; var því eðliiegt, aðniðji þeirra, Tegnér, unni bændasyéttinni, endafyrir-varð hann sig eigiað kannast við ælt sína, þegar hann sjálfur var orðinn stórmenni. Hann missti tíu vetra föður sinn, og var honum komið til umboðsmanns nokkurs eða tollheimtumanns þar í grennd, svo sem skrifara. Gekk það vel, því pilturinn var næmur og glöggur, störfin óbrotin, en þessifóstri hans valmenni. Þó þótti hollast, að Esaias hefði eigi bækur til með-ferðar, ef hann átti eitthvert athugaverk að vinna. Var það einhverju sinni, að fóstri hans bað hann standa í garðshliðí og varna gripum að farainn í gerðið; gjörði hann svo, en litlu síðar kom fóstri hans þar að, og stóð þá Esaias dyggilega í sömu sporum, og las í bók, en gripunum lofaði hann að vera eins inni sem úti. I öðru sinni hafði hann margt að hugsa, og hellti bleki í staðinn fyrir skrifsand yflr skjai nokkurt. »Hvaða maður ætli verði úr þjer, drengur?« sagði fóstri hans.156

»Ætla mjer takist ekki að verðatollheimtumaður,« svar-aði hinn. Svo var námfýsi hans mikil, að hann las og lærði nálega allar bækur, sem hann náði i, og skildi. Hann orkti þar å ofan um hvert atvik, sem einhver á-hrif hafði á hann, og lærði þannig snemma að koma laglega orðum fyrir sig í ljóðum In fyrsta visa Teg-nérs er um gæsarunga, sem hann heygði f fornmanna-haugi, er hann sjálfur haföi grafið upp; hann var þ& 10 eða 11 vetra. Vísan er svona: »Lycklig du, lille gäsunge nul Ingen räf, ingen korp eller kråka dig mera skall råka«1.

Um þessar mundir hafði hann lesið íslendingasög-urnar, og sýnir Friðþjófssaga, að hvorki hefur Homer nje nein suðræn fræði getað stolið endurminning þeirra síðar úr huga hans. Að Esaias var settur til mennta, atvikaðist þannig: Einu sinni var hann á ferð heim-leiðis með fóstra sínum um kveld undir alstirndum himni. Garali maðurinn tók þá að útlista guðs dásemdir. fyrir honum, en kom þar ekki að tómum kofum, og varð forviða á fróðleik og skarpleik sveinsins. Nokkru síðar kallar hann á Tegnér og segir: »Þú getur nú ekki lært meira hjá mjer, enn komið er, enda segir mjer svo hugur um, að þjcr muni annað betra ætlað. En þótt svo sje, þá gleymdu aldrei að þakka gjðrfaranum allra góðra hluta«. Síðan fór Tegnér til annars manns,

1) Gott átt þú, gæsarnngi litli nú! engi krumrni nje kráka nje refur klœr í þig grefur.157

þar sem annar eldri brœðra hans var barnakennari, og hóf nám sitt meö dæmafárri ástuDdan og skerpu; skömmu sfðar Yarð þessi bróðir hans embættismaður, og fór haim þ£ til hins bróðurins, er var kennari hjá ágœtum

ríkismanni, er Myhrmann hjet, og síðar varð tengdafaðir skáldsins. Hjer fjekkhann føst hæli upp frá því, unz hami varð útlærður frá háskólanum i Lundi árið 1802.

Árið eptir varð haan háskólakennari, tvitngqr að aldri. foí embætti hjelt hann, þangað til árið 1824, að hana var kjörinn biskup í Vexiö. >Til ársins 1812 kenndi hann listafræði (Æsthetik), en þá varð hann pro-fessor í grísku. Hann þótti ætrð inn ágætasti, fróð-legasti og skemmtilegasti kennari, og mátti segja, að inir Qörugu, ungu Svíar sæu varla fyrir honum sólina; svo miklar mætur höfðu þéir á honum; enda Ijetu honum þessi kennarastörf ágætlega vel, er hann var ið dýrðlegasta skåld, og kunnugri og leiknari í griskum fræðum enn nálega allir aðrir samtíða menn hans å norðurlöndum. Fyrirlestrar hans þóttu jafn-fagrir og fjörugir, sem þeir voru ljósir, og mælska hans og málsniild verður varla oflofuð, og inar svo nefndu skólaræður (skol-tal) Tegnérs eru án efa ið ágæt-asta, sem nokkurn tíma hefur samið verið samkynja. Ræða sú, er hann flutti 1824 í Lundi, þá er hann kvaddi lærisveina sína þar, þykir einhverjar fegurst-ar minjar mælsku hans. Er þar yfirlit yfir skáld-skap allra höfuð-þjóða og samanburður á norræn-um, austrænum og suðrœnum, fornum og nýjum anda og formi, svo fagur og skarpur, að því mun óhætt að fylgja að svo komnu. Á þessu tímabiii orti Tegnér158

fiest kvæði sín, t. a. m.: *her$öng Skáneyinga,«' kvæðið nSolen« og þjó&sönginn er gjörðu

höfundian þjóðkunnan; sömuleiðis ín þrjú stærri ljóð-mælL hans: fiNattvardsöarnen«, »AztU og >FriÖpjófssöguið mesta og írægа&tarithans. Ekkert skáld Svía hofur or&ið jafnþjóðlegt sem Teg-nér; kemur það bæði af því, að, hann veltir svo vel yrkisefni sín, og svo hitt, að kvæðin eru jafamergjuð, sem þau eru fögur, smellin og fiáilega ort; hugmyndir hans grípa mann eins o g rafurleiptur; svo snogglega koma þær; svo berar, hvassar og findnar eru þœr.

Eptir að skáldið var orðinn biskup, orti hann að til-tðlu miima, bæði sakir kirkjulegra starfa, er hann var árvakur og samvizkusamur embættismaður, og einkura sakir meiniætis þess, er þjáði hann síðara bluta œfi hans, og lagðist þungt á geösmuni haas, og hratt inum fagra anda úr jafnvægi með þungu hugstriði og stundum fá-sinnu; þótti því vinum hans, sem ský drægi frá sólu, er afbráði fyrir honum, ogorti hann þ& enn opt, helzt tækifærisljóð til ástvina sinna, sem fylla stórt bindi; svo mörg eru þau, og öll ágæt. Þó fór embættisstjórn hans prýðilega úr hendi; hann las guðfræði af mesta kappi, eptir að hann var orðinn biskup, því bánn kvaðst eigi kunna við, að prestar sínir rækju sig í vörðurnar, en embættispróf í þeirri greinhafði hann eigi tekið; hann var og stjórnsamur, og var því sífeilt öniram kafinn. Svo víöfrægur var Tegnér orðinn, að eitt sinn, erbisk-upssetur hans brann, koxnu gjafasamskot handa honum óbeðið rakleiðis sunnan ur Egyptaiandi, auk heldur frá öðrum löndum, sem nær liggja. Tegnér þjáðist ákaf-lega in síðustu æfi-ár sín, þangað til um miðnætti 2.159

dag oóvembermán. 1846; þá vattandi skåldßias lidiega af sjer hlekkina, og var sem andtitið brostií dauðanum. Rjett fyrir andlát skt sagöi hann opt, þegar haan sá geisla haustsólarinnar, þessi orð: *Jag Jyfter mim händer upptill Guds berg och hus*. Það voru in sfðustu sól-arljóð hans. Bændur báru haan til grafar, og var það jafn-snemma, aö kistan var látin síga niður í gröfina, og sólin gekk undir, og þótti Svíum bæði fagurt og sviplegt, er sdlin fylgdi skáldi þeirra og hvarf jafn-snemma. Tegnér var vel kvæntur og átti mörg börn, og öll mannvænleg; einn tengdasonur hans, skáldið Böttiger, hefur ritað æflsögu hans, undur fagurlega, en Qeijer samdi dýrðlega minningarræðu eptir hann; lík-neski er og steypt úr málmi eptir boði konungs og þjóðar, og stendur í Lundi; en ágætastan varða hefur hann sjålfur reist sjer í snilldarljóðum þeim, er œ munu stan'da »óbrotgjörn i bragar túni«. Síðasta kvæði Teg-nérs er kveðja til hörpu hans. Brot úr því á islenzku læt jeg enda þessar línur:

Þá er ntí mál að hœtta' og hvíla sig; pú harpan minl nú vil eg hveðja pig; minn harmur löngum fögur Ijóð þín flýði, sem forðum raunir Sáls, í lifsins stríði; þú hre$8tir margt eitt hjarta betr♂ enn mitt\ en hættum nú! þvi samvistin er stytt.

Eg hvað um Friðþjóf, hvað um Sviajörðu, eg hvað um guð og menn og lönd og stað; eg naut mín aldrei, nema pá eg hvað — en áttum ékiptu amaveðrin hörðu,160

er ými8t gljúpa hjartað þyrnar mörðu eöa lœhning gaf pvt Uljublað. Og lóksins finnst mjer leíka á því wfi, hvort lífið glatt eða hryggt tnig optar hafl.

— — Sú kemur stund, er upp af moldum mtnum meö mœrri hörpu ungur Bragi rís, sem tékur við með helgum hréðri sinum, þars hætta forðum varð min IjóðadU, og hveðú'r um drengskap, hreystf og heijuanda og heilög fósturóðul Norðurlanda.

--Þú himinborna $ál af minni s&l!

þú 8öngdÍ8 — hafin yfir stund og tál! œ farðu vel 1 — þjer um fram allt eg unni; þú endurnærðir mig á lífsim brunni — þú varst mjer allt. — Við dauðans dimma grind mjer dýrðleg enn þin brosir guðdómsmynd.161

Skýringar.

GOÐFRÆÐISLEG HEITI.

Alfaðir, faöir goða og manna; Óðinn. Álíheimar, bústaftur Freys. Ása-Baldur = Baldur.

Ásheimar eða Ásaheimur, Ásgarður, bústaður ása. Ása-Þór = Þór.

Baldur, in bezti ása; hann er kallaður inn hviti ás

og inn bjarti ó«, o. s. frv. Bifröst, brú milli himins og jarðar (regnboginn). Blóðugbadda, dóttir Ægis. Bragi, skáld ása. B r e i ð ab 1 i k, bústaður Baldurs. Dröfn, dóttir Ægis.

Elivogar, eiturár eða eiturstraumar f Ginnungagapi. Orðið eitur í þessu sambandi virðist vera sama orð o g aähjp eða aether, ið þynnsta og tærasta lopt, eldiopt (vindblá, ljósvaki). Fenrisúlfur (eða Vonargandur), afkvæmi Loka; bann

var bundinn af ásum. Forseti, son Baldurs, dómari ása. Fólkvangur, bústaður Freyju. Frigg, kona Óðins. Freyja, ástargyðjan. Freyr, einn ása; hann ræður &ri. Gefjon, ásynja; »hún er mær og henni þjóna þær,

er meyjar andast«. Gerður, kona Freys.

Gimill, bústaður Alföður og góðramanna eptir ragna-

rökkur. Glitnir, bústaður Forseta. Gullinkambi, hani, er vekur einherja. Göndul, valkyrja.162

Hár = Óðinn.

H e 1 eða H e 1 j a, dóttir Loka; hún ræður fyrir undirheimum.

Herjan = Óðinn.

Hildur, valkyrja.

Hljer = Ægir.

Hræsvelgur, jötunn; hann ræður vindum.

Höður, inn blindi ás, bróðir og bani Baldurs.

Iðavöllur; hann stendur ímiðjum Ásgarði; þarmæt-ast æsir eptir ragnarökkur.

Iðunn, kona Braga.

Lofn, ásynja; hún er elskendum góð til áheita.

Loki, inn Uli ás, er vildi spilla öllu með ásum.

Miðgarðsormur (eða Jórmungandur), afkvæmi Loka; bann kriogir jörð alla.

Mímir, spekingur mikill; hann å Mímisbrunn, er spekt og mannvit er í fólgið.

Mímisbrunnur; hann er undir þeirrirót Yggdrasils, er til Hrímþursa horflr, þar semforðumvar Ginn-ungagap.

Mjölnir, hamar rórs.

Múspellsheimur, inn heiti frumheimur fyrirsunnan Ginnungagap.

Múspellssynir, þegnar og hermenn Surts; þeireyða heiminn í ragnarökkri.

Óðinn, inn œðsti ás.

Óður, maður Freyju.

Nanna, kona Baldurs.

Náströnd, bústaður vondra manna eptir ragnarökkur.

Niflheimur, inn kaldi frumheimur fyrir norðan Ginnungagap; þar ríkir Hel; »þangað fara sóttdauðir menn og ellidauðir«.

Niðhöggur, ormur; hann nagar neðan þá rót Yggdrasils, er stendur yflr Niflheimi, og eptir ragnarökkur kvelur hann vonda mønn i Hvergelmi. Hjer er hann talinn jötunn.

Rán, kona Ægis.

Saga, sögugyöja.

Sigtýr = Oöinn.163

Sjöfn, ásynja; »hún snýr hugum manna tilásta, karla og kvenna«.

Skinfaxi, hestur sá, er dregur kerru dagsins. Skuld, ein af örlaganornunum. Sleipnir, inn áttfætti hestur óðins. Surtur, ráðandi Múspellsheims. Sökkvabekkur, bústaður Sögu. Unnur, dóttir Ægis.

Urðarbrunnur, inn helgi brunnur, þar sem goðin eigu dómstað sinn; hann er undir þeirri rót Ygg-drasils, sem á himni stendur; við hann byggja norn-irnar Urður, Verðandi og Skuld. Urður, ein öriaganornin. Útgarðaloki, konungur í Jötunheimum. Valaskjálf, bústaður á himni; sbr. Valhöll. Vaifaðir = Óðinn.

Valhöll, bústaður Óðins og annara goða; þar eru og

einheijar, eða þeir, er i val falla. Viðar, inn þögli ás.

Vigriður, völlur, sem á veröur barizt í ragnarökkri;

hann er 100 rasta. Vingólf, bústaður ása og einherja; sbr. Valhöll. Vígfaðir =s Óðinn.

Vör, ásynja; »hún hlýðir á eiða manna«. . Yggdrasiil, inn mikli askur, er raerkir heiminn. Ýmir, jötunn; af honum skópu Börssynir jörðina, Þór, inn sterkasti ása; þrumugoð. Þrumu-Þór = Þór. Ægir, sjávargoðið.164

KENNINGAR.

Mannkenningar: brandareynir, darrabendir, fleinabrjótur, geirarunnur, hjörvagrjer, randaskelßr, stålarunnur, vargfæðaodi.

Kvennkennin gar: baugabrú, faldafreyja, faldaünd, faldaskorð, faldasól, hringabil, hringanå, hringaskorð, hringaslóð, hringaþöll, silkihrund, silkilín, silkilofn, silkinanna, silkirein, silkispöng, öldusólarrós.

Konungur: fólknárungur, vjestallsbaugahirðir.

Björn: bjarkavaldur, veturliðí.

Hestur: gjarðamar.

Sækenningar: bárugeimur, bárurein, brimfold, drafnariður, drafnarslóð, eyjaband, græðismey, hljesbraut, hvalabeður, marvallargeimur, rastateigur, sílalátur, sílanaust, sílarann.

Bylgjur: græðismeyjar, græðissprund, hrannarsystur, ránardætur, ægisdætur.

Skipakenningar: árasvanur, bárumar, brimfoldarhestur, marargammur, siglueik, sigluhundur, skerjahestur, stafnahjeri, stormgammur. Vopnakenningar: benjaljár, benjavöndur, eggjakólfur,165

görsvafnir,

gunnlogi,

gunnþvari,

hjaltaljón,

hjaltavargur,

hræeldur,

óðinseldur,

mistilteinn,

uudahnífur.

ÖrvaF*. gusisnautar.

Orrus tukenn ingar: eldþFuma, darrafundur, hildardanz, hildarleikur, hjörvajel, hjörvaleikur, hjörvasláttur, hjörþryma, hræeldahríð, járnaþrá. orraveður, skjómagnýr, sverðakviða, sverðaraun, vigrafundur, vigrasenna,

Himinn: heijanssalur, herjasalur, himinsteigur, ragnabraut, ragnastóll, ragnatjald, sjafnarsalir, sólarborð, sólarhvel, stjörnusalur.

Hrafn: óðinshaukur.

Jörð:

dvalinsheimur.

Gullkenningar: iingrasDjár, freyjutár, fræningsslóð hrannareldur, linnabólj ormabyngur, ósröðull, rógmálmur, sjóseldar, öldusól.

Höfuð: heilaslóð.

Auga: brúnalogi, hvarmagler.

Vín: hornalá.

Óðinn: faðir ragna.

Þór: Þrumu-Týr,

Freyr: Ársældargoð.

Ægir: ver Ránar.

Yggdrasill: aldameiður. askur tímans.

Drðarbrunnur: aldabrunnur.

Mímisbrunnur: Mímislá, Mímislind.166

ÓKENND HEITI.

Menn: bragnar, drengur, drótt, firðar, garpur, greppur, gumi, halur, höldur, lýðir,

mæringur, rekkur, sjöt eða sjót, skatnar, sveinn, virðar, ýtar, þegn, Þjóð, öld.

Konur; brúður, drós, fljóð, mær, ristill, snót, sprund svanni.

Niðjaheiti: arfi,

hróömögur,

jóð,

kind,

konur,

kundur,

mögur.

Maður konu: ver.

Kona manns: beðja.

Konungur: bragningur, buðlungur, drottinn, dögglingur, fýlkir, gramur, gyifi, hari,

hildingur,

hilmir,

jöfur,

lofðungur,

mildingur,

niflungur,

ræsir,

siklingur,

sjóli,

skjölduDgur, stillir, tiggi, vísi, þengill, öðlingur.167

Goðaheiti: bönd, goðþjóð, himinbúar, himintífor, regin, rögn, sigtífar, tífar.

Eldur: glóð, hyrr.

Sólarheiti: eygló, gWey, sunna, röðull.

Nótt: gríma, Djóla.

Jarðarheiti: fold,

foldarhringur, foldarslóö, frón, grund, hauður, miðgarður, láð, slóð, storð,

strind eða strindi, vengi.

Hestar: fákur, gangvari, jór, mar, g reiðskjóti.

Trjc: björky eik, fura,

lÍDd,

meiður, viður.

Sævarheiti: alda, bára, boði, breki, djúp, dröfn, flóð, gráður, græðir, hljer, hrönn, lá,

löður,

lögur,

mar,

rán,

röst,

unnur,

ægir.

Skipaheiti: byrðingur, dreki, ílaust, fley,

flugdreki,

gnoð,

knör,

lungur,

súð,

skeið.168

Vopnaheiti: brandur, dör, falur, fleinn, geir, björ, kesja, laufi, mækir, naður, skjómi, sköfaungur, stál, tyrfingur.

Skjaldarheiti: barði, baugur, rönd, targa.

Bogi: álmur.

Ör:

hremsa.

Orrustuheiti: róma, senna, styr.

MISLETRANIR:

Bls. 5 1. 15. les: Friðþjóf.

— 7 - 3. — feigðardal.

— - - 14. er: og ofaukið.

— 19 - 20. — og ofaukið.

— 41 - 16. les: óbœriheyrðan.

— 44 - 3. — Bánar faðm.

— 48 - 13. — . í

— 57 - 25. er: upp ofaukið.

— 83-4. les: greypt.

— 91-24. — fláráð (það er eigi mis-

letrað, nema i nokkrum exemplörum).

— 99 - 21. — líktist.